
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

БАЧКА ВИЛА.

СВЕЗАКЪ ДРУГІЙ.

134199

издао на свѣтъ

Дръ ПЕТАРЪ ІОАННОВИЧЪ.

Musa Bacsien sis.

У НОВОМЪ САДУ,
писмены Павла Іанковиѣа Вдове.

Сложно, браћо, на высину,
Дођићемо на чистину,
Гди се свѣтле неба знаци,
Літо с' красни ума зраци.

Милошъ Светићъ.

Датум пријема: _____

Место пријема: _____

Потпис библиотекарки: _____

ПРЕДГОВОРЪ.

Стара е кодъ Руста' пословица, коя вели: „*Который пишетъ книги, да не убоится блохи*“, то есть кои пише кнѣиге, нека се не бои бува; — али на мене, кадъ самъ Прву Частичу ове кнѣиге на свѣтъ издао, люто и неопроштено наѣдаше не само *блохи*, но и тигри, инорози, вебри, буцефали, овагри, и прочая малая съ великими, кои дивльомъ своіомъ хукомъ, урланѣмъ, и шумнымъ крикомъ, невину Бачку Вилу (*Musam Bacsiensem*), о ползи напредка народногъ трудолюбиво подижуу се, на вѣчито заточеніе оправивше; а мене Учредника нѣногъ, истине и правде рачителя и пріятеля, као изрода каквогъ, изъ Народа Србскогъ, „*stante pede*“ избацише! — „*Ohe jam satis est*“!

*Dic mihi, quid feci? nisi Serbos semper amavi,
Si scelus hoc est: sim, sim sceleratus ego!*

Та коме самъ я зла учиніо, и кога самъ икада одъ Србства одговорао? — Опрости имъ Господи! — Познато е почитаемой Господи Читателѣмъ, да я о Србству и Илырству јошть ни рѣчице досада Исторически писао ни самъ; него самъ јавно исповѣдао, да *мы — Срби — зовемо се оvdѣ у среѣномъ нашемъ Владаню Австрійскомъ и Илыри, као што намъ благоутробно дароване Привилегіа гласе, — пакъ опетъ оставмо Срби;*)* даѣ ми заиста ни сами Противници

*) Види Одповѣдку г. О. Павловиу л. 1840. и Књижевный Огласъ на Н. Свезакъ Бачке Виле о. г. одъ Дра П. Јоанновића.

противословити не могу, кромѣ, ако не желе, да се предпохвалне Привилегије, славно проли-
веномъ крвљу Прадѣдова' наши' заслужене, —
трећегъ когъ народа, а не насъ — типати
имаю, — Ето како су неоснована и лажна опо-
рочаваня противъ мене, и млађане наше Виле
Бачке обнародована; — ето како су неупутна
быда она у Срб. Народн. Листу насртаня: „Тко
ће дати Србство за Илырство?“ и — „Опетъ
ништо о Илырству“ и проч. — као да бы
ткогођ на то ишао, да дично „Србско“ Име
утамани; — и као да бы се имена ова: „Срб-
ство — Илырство — могла одма утакмице,
као „щавиве за брашно“ меняти! — Но, о
свему овомъ, на свомъ мѣсту другій путъ изо-
билнѣ; — Овдѣ само то примѣтити имамъ, да е
преднаведенъ насртанъ најглавнѣ намѣренъ
было, мене, и другу нѣку Господу кодъ Пу-
блике Србске омразити, а съ тымъ болѣ себе, и
свою стварь умилити, и препоручити. — Лѣпа
пращорука! — Племенитый човечества обра-
заць! — Но юштъ много е гнуснѣ быо начинъ
прступка нѣмоваго. Ови сирѣчь себезвани на-
родолюбци — за моћи своѣ корыстолюбнѣ и
умышлѣной противъ мене освети — нѣкій видъ
чесности дати, измысле, што но Гиръ-Ния вели,
за свою Шпекулацію, ову доста нескладну „Ко-
мердию“ то есть они самовольно предпоставе,
да е Име „Србъ“ „Србство“ — а съ тымъ и
„Народность Србска“ — збогъ мене, и ове не-
вине Книжице“ у нѣкой великой опасности;
(risum teneatis amici!) а послѣ себе за Стра-
жаоце народности Србске прогласивши, про-
тивъ ове мниме опасности „дреколмы и оружі-
емъ врежесами“ на юначкій Кали-Мейданъ изи-

ѣу, и цѣлу годину дана*) са миомъ, а одъ части и са Илырскимъ Новинама крѣпко боришесе, докле найпослѣ, кадъ їмъ веѣ едаипуть юначка послужи среѣа „побѣдную Цѣсь пѣваюѣи“ славно прозвиште „Србъ, Србство“ одъ зїяюѣе (као што они снїваю) пропасти не избевише! — Ни е ли ово почитаема Г. Г. Читательи правый „Романъ безъ Романа“ — кадъ се событо и то примѣти, да я истымъ противникомъ моймъ нїгда ни одзватисе ни самъ могао, еръ ми е Г. Новинарь Павловиѣ писма моя, коя и данасъ при руку имамъ, натрагъ по Пошти враѣао; а мила Браѣа Илыри, благороднїю давно пожелѣну цѣль имаюѣи, несправеднымъ насртаоцемъ овима ни слуха обраѣати ни су хтѣли; — но они опетъ и далѣ „ревнуя — поревновахъ“, незнамъ съ кимъ, юначки по'рвашесе! — —

Смѣшно ово мнїмы' Іроя' позорїе, кое меѣу еднокрвномъ Браѣомъ раздоръ и омразу укореѣава, заїста вредоносне, и несреѣвне за Родъ и потомство наше послѣдице собомъ доноси. — Ево данасъ мы видимо, — хвала Свевышїмъ! да намъ се предрага Браѣа Илыри съ попредѣльнымъ діалектомъ своимъ са свимъ приближую, и премда е нїма писмены Кирилскими нашъ езыкъ потеже читати, зато опетъ їоште ни еданъ Католикъ ни е уздїгао рѣчи озбыльно противъ уништоженя Кирилски' Писмена', него данъ на данъ све више и више уче Кирилска писмена, и тымъ се уче Браѣу Срблѣ више любити. — Морамо ли дакле мы ову премилу Браѣу нашу, кадъ намъ се у загрлѣ

*) Види не едно, но скоро сва Чїсла о. г. С. Н. Лїста.

свойски бацаю, ладнокрвно одъ насъ одбѣяти: — или за ове околности сада јоште немогућу промѣну искати? — Та други Народи, да бы једноязычну браћу и кореносроднике свое гдигоћъ нашли, краевине свѣта обилазе; а мы подъ единымъ поднебѣемъ съ нами живећу браћу нашу да непознаемо, и да не любимо? —

*Кой е тай рисъ врли,
Да рођеногъ брата,
Кадъ га мило грли,
Студенъ бацн сѣ врата?*)*

Истина Богъ, обе стране имаю јоште своя нѣка предразсужденія; но што се писмена' и Вѣрозакома тиче, ту треба „свакоме свое“ као найвећу Светыню — у неповредимой цѣлости оставити; „Святъ бо Прадѣдовъ Законъ, Вѣра“ вели Митроносный Пѣваць нашъ: — И само миѡ Народностъ питати и неговати, ови Кирилскими старыми, ови Латинскими новыми писмены. — Чуваймо езгру, — Народностъ нашу, — коя, ако се сачува, сачуват' ће се и писмена стара. — Падне ли Народностъ, оде и пропаде све. — Мы требамо узаймне любви и подпоре у ово наши' времена' доба; — тко дакле распру у старой незалѣчевой распри сеа, тай самому себи на вредъ ради. — Узаймностъ треба да насъ води, ако желимо, да се по *Благой* Свемилоствѣйшегъ Монарха Нашегъ *Волди* просвѣтимо и спасемо! — „Мы видимо, говори нашъ почившій сѣдовласый Литераторъ Србскій, Г. Милованъ Владаковићъ, да и Нѣмецкѣи славни народи, нису сви еднога вѣроисповѣданія, али зато сви се единымъ, и всеобщимъ именемъ *Deutsch* зову, и на одномъ сви езы-

*) Грофъ Янко Драшковићъ.

ку, и по единымъ Грамматическимъ правиломъ кнѣгѣ свое пишу, зато ено како и цвѣтаю, и щастливо у свему успѣваю. Езыкъ бо Народъ чини, а не вѣроисповѣданіе. И по языку се народъ народу сродствуе, а не по исповѣданію вѣре: нек' бы заишао Сербинъ у Африку и чуо бы одъ кудъ между оны народы, да му ко вѣговымъ проговори языкомъ, онъ бы му се срадовао, као брату, ма онъ и Турчинъ по исповѣданію вѣре быо “*) — За свеобште на-именованѣ югозападногъ кнѣжества узето име „Илырь“ вѣкоимъ се недопада; — е, добро! — нека га пусте, и невичу на оне, кои га употребляваю; „За самымъ вѣщма валя намъ летити, говори Демостень, ако желимо достойно что творити“; и ако су Илыри у блудныи, треба да и' мы браћа Србљи братолюбно изъ те блуднѣ изведемо, а не турскимъ вачиномъ; *срб тко птице хоће ловити, нека не удара батиномъ међу нѣи*, каже наша народна пословица. —

Овдѣ морамъ опетъ съ дозволеніемъ Господе Читателя' на горепоменутому словесну (?) войну вѣншто повратити се, гдѣ мал' незаборави, што е найпоглавитіе было. Два сирѣчь минма Стражаоца Народности: вѣкій г. Давидъ Милошевић, и Севастианъ Илићъ Ігуманъ између прочій и они подигошесе на Вилу Бачку, те простодушнѣ предъ цѣлымъ свѣтомъ сами исповѣдише, да прилози нѣюви у Бачку Вилу ставлѣни ништа неваляду. — Кланя їмъ се Вила! — Лѣпо! — Да богме да ништа не важе! — —; нити бы самъ я и' у кнѣгу ставіо, да

*) Види Грамм. Серб. стр. 2. и 3. одъ Милов. Видаковића.

ни е Г. Типографъ Іанковићъ, коме су они те исте прилоге свое и послали, диктаторски захтѣвао! — За Име Бога! та ни е ли ово, капомъ ветаръ терајући, самогъ себе по носу куцнути, — и за браду се ухватити! —

Жао ми е ове г. г. алъ ѿмъ се морамъ смѣјати, што они отрепке свое (*stupas, linum improlitum*) за вѣку египетскогъ савршенства тайну држећи, мысле, да ѿмъ се безсмертно круни име, кад' се на какво дѣлце, сходный „Мото“ предпостави; или се у цѣломъ едноме, ты Боже знашь, каквомъ Стихотворенію, рѣца коя промѣне; — тако г. Давидъ Милошевићъ горко ядикуе, да му е и зато прилогъ вѣговъ „Парабола“: Неслога у Вачкой Вили (на стр. 109.) испорченъ“, што му е преписатель предпоставио „Мото“ изъ Доситеа. — Уа! заръ само наведеный „Мото“ сву цѣну умноме производу дае? — или заръ е изъ Доситеа предпостављеный „Мото“ басницу Давидову разрушити и покварити могао? — Ни е предрагій Читателю!; него е Давидъ изъ Доситеа мысли узео, и вѣкога „Галліматію“ скрпіо, па збогъ тога се вѣму оно лѣпо, и премудро сребровласога Обрадовића изрѣченіе и недопада. — А г. Севастіанъ Иліичъ? — Онъ се плаши, што се къ Вили приближіо; — и зато съ пута јоште прашанъ, и уморанъ, перо счепавши, веліѿмъ гласомъ труби: Та я нећу у Вилино дружтво! некъ вилуе, комъ е воля; — я виловат' нећу.*) — Лакше! Севастіане, лакше! — та ни е ово онакова „Вила“, съ којомъ бы се човекъ почупати, рвати, и крвавити: — пакъ онда, сохрани Господи! и у беду — и мрачну яму,

*) Види Срб. Н. Л. о. г. Ч. 27.

збогъ нѣ, — паста морао; — ово е блага, кротка, свакомъ мила — благодѣтелна „Муза“. Sapienti pausa. — Истый г. Севастіанъ Илійчъ, и на то се тужи, што му се у одной пѣсмици „Гомирска Муза“ — сличворѣче (cadentia) помѣрило, и казало се н. п. у мѣсто „Павла, — коло да води Вила.“ — Сѣле, Майко моя! заръ нашъ Севастіанъ толико се у Поезиі разумѣва? — или заръ онъ мысли, да е одма зеленымъ лавромъ увѣнчанный Стихотворацъ, ако зна, казати, н. п.

Терай буре, да не клеје буре,

Удри пиле, да не дрпа виле. и проч.

Nihil intolerabilius homine ignorante. Ето! како се пріе ваша „Гомирска Муза“ — на еданпутъ у паклену претвори „Фурію“ — и потврди оно Полліан. изрѣченіе:

„Есу и у Мусама фуріс, кое те творе

Піитомъ, за што много пишешъ безъ суда“*)

Безъ суда су заиста, и безъ свакогъ обзира оба ова противника гнусне поруге, достоинство моралногъ човека газеће, у Листовы Павловићевы (Пештанскогъ Новинара) явно противъ особе мое, себи са свимъ јоште непознате, разносили: — одъ кои' блевотыня, и неучтивы' опорочаваня, ако ништа друго, а оно поне, кога они носе „преподобень и священъ Чинъ“ морао и' е уздржати предъ нѣновымъ, „любвию и кротостию Христовомъ“ водимымъ стадомъ. — Ерь по свидѣтельству Св. Іоанна, у первомъ Посл. гл. 3. ст. 15: „Всякъ ненавиждй брата своего человекоубица есть.“ Та озлоби-

*) Види Хранилище за Младенъ Собску отъ Георг. Захариадиса, стр. 61

тельи ови морали су се убояти и оне строге казни, кою їмъ їонте на овомъ свѣту свети. Канони овако налажу: „Отмѣщающіи обличаемы согрѣшающіи, лучше бы имъ жерновъ ослии обѣсити на выяхъ ихъ, и вверженнымъ быти въ море и потопленнымъ, якоже писано есть.“ — *) Кое будя їмъ, буди, аминь! —

Одъ свега овогъ не бы я овдѣ ни спомена учинио почитаема Г. Г. Читатели, да се преднаведена насртаня управъ ове књижице не касаю; — иль да е еданъ баръ Листъ ове цѣле године Павловићевы Новина' указао се безъ гнусны' поруга', хуленя', и неучтивы' опороचाваия', кои се благообразный човекъ — и у приватномъ кругу, кадъ и' чуе, праведно гнушава. —

Но я опетъ реко' „Павловићевы' Новина' — а ни самъ додао „Србски' Народны““. — И у овомъ приговору, (кои Србство искрено любимъ, и за Србство умиремъ,) кодъ миле мое Србске Публике изяснити се морамъ. — Мени се сирѣчь чини, да г. Павловића Новине *два лица имаю*: то есть кадъ се новци за исте Новине купе, или кадъ онъ, за одолѣт' срдцу своему народолюбивоме, — поедине, цѣлому свѣту познате, поштене люде изъ Народа Србскогъ избадуе, — онострану Враѣу Србе, цѣла Общества **), заведенія наша Литерална, и присомыслене Илыре безобзирце хули: онда су Цѣрове, то есть „Павловићеве Новине“; —

*) Види Начатки Церк. Права древн. православ. восточ. церкви по книзѣ Кормчей собран. отъ Евѣм. Іоанновића §. 78. стр. 203. Ч. 12.

**) Види Срб. Народ. Новине Ч. 77. о. г.

еръ онъ у истымъ своимъ Новинама, предъ
истомъ Публикомъ Србскомъ, озлобљеныма
ни одговорити (као што се и мени догодило)
недозвољива; — а, кадъ бы се тко, на свою не-
срећу, усудио повређену свою честь и харак-
теръ посебице издавшимъ Листомъ, или у дру-
гимъ Новинама бранити: онда текъ предрече-
ный г. Новинарь „*другу страну*“ Листа свогъ
окрене, и тако смѣлога: за Издаицу рода, и
Одпадника јавно проглашује, нариче, протерује:
и онда текъ, чуйте Браћо Срби! а не у првомъ
случаю, држи онъ, да су Цѣгове Новине „На-
родне Србске Новине.“ — Quo usque tandem
abutere patientia nostra? Та „Народность е
Свето- и свеобште благо, коя не трпи ничт' не
драго“; — и омай, кои нѣой противно дѣла, —
по простоме момъ мишню, ни е „Србске горе
Народный Листъ; него е правый „*Народ-
ный Листъ*“ (Лисаць), одъ кога и у дану и у
моћи сачувай насъ Боже! —

Любезна Браћо! едноклемеиници! узаймца
любовь — и међусобно повѣреніе нек' насъ
одушевљива! — будимо у свему безпристрасни
— и добродушни; — а оканимо се вредоносны'
распра', и безшутны' протериваня'; едно рас-
простравленіе књижества нашегъ, — напредакъ
рода, — и разсвѣтлѣніе Народне изображености
на срдцу некъ намъ лежи; — — еръ ако и
сада, гдѣ коды околины' народа' већъ чистѣй-
шій пламень свакѣ умѣтности, и просвѣте на
освећеномъ олтару исхо букти, духомъ кло-
нимо, и у почетку не врло несрећне пловитве
весло изъ наши' снажны' руку у бѣсныи живаль
мора изтиснимо; онда јо! и помагај! Та онда
ћемо као и Турци у чамећой немарности — у

вѣчитомъ ядикованію цвѣлѣти, и за болыимъ дан-
цима тужити, или нѣмо-као в Хинези на истомъ
ступню са Гордіевымъ чворомъ еднако се мучи-
ти, а съ мѣста никудъ — никада далѣ! — —
На Васъ — на Васъ мила Браћо еднородници!
Потомство погледъ свой упрывая; Вама е Гений
Народности наше Светыню ову просвѣте и
умѣтността у ово наше среѣны' времена' доба,
— гдѣ намъ се нѣшта непротиѣи, — коварю:
Вы ю примите у тоилѣ Ваше загрлѣ, и проне-
сите е „обнажену“ крозь нашъ добрый, аль
іоште простый Народъ, да увиди веѣ едан-
путь, што е добро, корыстно и ваялно; што
ли вратоломно и убиточно. — Вы ѣте да
богме, іоште мало зноитисе и стѣнати подѣ
тымъ нашимъ огромнымъ и теретнымъ бреме-
номъ; аль гдѣ е намѣра гигантска, духъ бо-
даръ, и воля крѣпка, непокретна, тамо и тѣ-
лесне слабе силе два сердца снаже, и одъ гњи-
лога сустаяня чуваю. — Овако я мыслимъ,
Драгій Роде! врстный Предтечу, Преодвиже
нове и болѣ Епохе существованя нашегъ! —
Оваке мысли подгрѣваю веѣ стотине Млады'
Срба' у жаркимъ прсима-свѣтмъ; койма на
вышій степенъ образования тажеѣимъ, у свѣту
што е добро, истинито, и красно, благородно
и величествено — среѣный полетъ, корыстный,
и снасоносный успѣхъ, изъ искренога и любо-
влю къ единой Народности, и южной слози књи-
жевной, пламтеѣега Србскога сердца желимъ. —

У Новомъ Саду 30. Ноемвр. 1841.

Др. Петаръ Јуанковић.

Д.

ПРОИЗВОДИ У СТИХОВЫ.

Welche Lbne!

Wie bestrichen sie mein Ohr!

Schiller.

1.

БАЧКА ВИЛА.

Cum recte vivas, ne cures verba malorum;
Arbitrii non est nostri, quid quisque loquatur.
Cato.

Нека злобе кивный топоть тутњи,
И проклетой све предае слутњи:
Што народа праву
Свог' уздићи славу,
Светомъ стазомъ путуюћи, жели!

Опетъ неће досадит' нам' моћи,
Нит' ће злоба имати помоћи;
Рода докъ е слога,
К' прослављѣню Бога,
Кои увѣкъ подпомаже Правду. —

Зато браћа, и сестрице миле,
Немарећи за говоре гњиле,
Ево су кодъ мене,
Плетући невенне
На стубъ Царства и Божества вѣнце! —

1*

За родъ, езикъ, и за Вѣре благо,
Сокровиште прадѣдова драго,*)

У име Божіе,
Докле крвца вріе,
Смрти црной готови подлежи!!! —

По размѣру народиѣ нѣсме:

„Сини ярко одъ востока сунце!“

пѣвао

Ратко М.....ићъ.

2.

С О Н Е Т И.

од Владислава.

I.

Ви кои сте на глас пѣтла, зорице вѣстинка —

Из санка се тргли први послѣ дуге чаме;

— Рода свога сѣтилисе, и у свете храме
Народности смѣрно ушли, без шумнога крика:

Добро ютро браћо врстна! Бог вам добро дао!!

(Поздрав прим'те пріятельски, кои нова
лира

У срѣдину шилъе вашу, са гранчицом мира,)

Сѣвер пѣва и благуе, кад е юг засяо.

*) Люби и чти да Родъ живеть, съ нимъ идеть слава;
Святъ Прадѣдовъ Законъ, языкъ; такъ свѣтъ прибли-
жися, безславна темноть преjde.

Л. Мушицкій.

Под поднебем твоим юже! сляни яди бише,
Брат е брата вожем вио и осветсм дис'о,
У глупости живном бою, крв рођену лише.

Ах и данас кад погледам на трагове клете
Сузе роним, ядикуем, ал ме тѣши мисо,
Да се браћа већ познаю, *вдном* колу лете.

II.

Још гдѣкој пѣвци туже, пѣвајућ' уздишу
Што нам' майка мѣсто чеда люте рађа гуе,
И негуе у нѣдрима, да јој срдце труе;
Ви и' браћо удавите, да едко не дишу.

Звѣзда „слоге“ синула е, да е мање бѣде;
Ми робови више нисмо суевѣря глупа;
Срдце сваком' од милине слободније лупа;
Айдмо тѣсно загрљени кроз вѣкове сѣде!

Та на нама сва надежда потомства почива,
Сад ил никад дайте руке, да на пољу чести
Цвѣћа „Славе“ наберемо, „Вила“ вас позива!

Осунчани *изток* шиле поздравље *западу*;
Православље с' *правовѣрем* вѣнице ће са-
плести,
Да заслужије Рода нашег' сынове вѣчаду! —

3.

ПОЗДРАВИ БАЧКОЈ ВИЛИ.

а)

Ајде листе, куд те вуче
Вуче слога рода твог!
Ид' за ким ми срце туче
Носи поздрав срца мог!

Неће тебе *Бачка Вила*
Одбацити, то с' не бој;
Већ узети у сва *) крила,
Рећ' ће: то е пород мој!

Простосрдно к њој приступи,
(Многи на те гледа враг)
Поздрави ју, па ј' обљуби,
Љуби стопа њени траг.

Рец' јој: Срјетно пошла, Вило!
Пријо слоге, ногом том.
Дјете, које с' туће мнило,
Сад се враћа оцу свом.

Велико је твоје коло,
„Данице“ си сестра ти;
О та тко те не би воло, —
Тај у тами нека спи.

С тобом су се од свуд Виле
Целог рода нашег рад,
С тобом мила, посестриле,
Слоге коло воде сад!

Нека, нека, напредујте, —
Среће наше куца час!
Српски дјева гласе чујте:
С пјесмом ћемо пратит' вас!

Ајде сестре! већ не стојмо,
Оставимо туђи дом;
Од сад пјесме своје појмо,
Руку роду пруж'мо свом!

*) свом.

Ко је свезан до сад био,
Слободан ће одсад бит';
Ко ј' жалости сузе лио,
Радости ће сада лит'. —

у С. 1841.

К. П.
Српскиња.

6)

Здраво Секо *Бачка Вило!*
Коя с' слогу нам одкрила,
Ступай срѣтно у наш свѣт!
Нуз све реке
Србо секе
Очекују поздрав твој!
Весела нам, Сестро, буди,
А негледай што ти луди
У гроб каме срушит цвѣт;
Тосу тице
Кукавице,
Ке*) бѣгаю 'з гвѣзда свог.
Нека паук нити плете,
Само муве тамо лете:
Теб' неможе нахудит!
Пусти врага!
Ср си драга
Богу, свѣту и роду! —
Залуд пак'о небу грози,
Заман едан против слози:
Нами Бог ће бити штит!
Враг нек ради,
Док сагради
Јму, у к'у паст ће сам!

*) кос

И ак на те тко насерне,
Знай да имаш секе верне,
Кое т' буду бранит' вѣк!

Сваком свое —

А ми твоє

Слѣдит ћемо ступае!

у о.

Крунислава Н — к

Славонкиња

4.

СКЪ БАЧКОГА БОЛА.

Коло, коло наоколо,
Хитро любно и весело,
Дѣвойчице прискочите,
Весело намъ поиграйте.

С. Н. Подсковица.

Сложно, — сложно смѣли Србљи!

Полаѣ ор'те књижевства,

Некъ се буду веће гњили!

Сяе образъ божества! —

Све, што ѿ худо, некъ се руши,

Добродѣтель свуд' некъ с' внуши!!

* * *

Паклена су зла васъ трела,

Судбе образъ црнио с';

Садъ просвѣте снажна крила

Некъ с' разшире — подигну с'! —

По примѣру велы' Грка'

Некъ вамъ цвѣта књижна струка!!

* * *

Любовъ взаимна, повѣренѣ

Свакомъ одъ васъ некъ е зракъ;

А тимъ двѣма противленіѣ —

Гнусанъ, немилъ, презренъ мракъ! —
Безпорочность та в свойство —
Србскогъ сына сво спокойство!!

* * *

’Вакимъ чувствомъ желѣ жарко
Само пречи даю путь,
Нит’ се може среѣе сладке
Другимъ срдцемъ стиѣи удѣ!!
Народность в свето благо,
*Ка *) нетрпи ништ недраго!*

* * *

Сложно, — сложно браѣо драга
Докъ іоштъ сунце сѣе вамъ,
Презириите люто врага,
Добра грл’те свакогъ даръ:
Ово ѣ завѣтъ наши’ предка’ —
Нѣг’ одганя лажи сплетка!!

* * *

Лажъ, невѣрство стропоштайте
У пучине дубокъ доль,
Добро што е набавляйте,
Некъ вамъ блѣшти дичный створъ! —
Срба створъ е благороданъ,
Збогъ чег’ грѣхъ е да ѣ безплоданъ!!

* * *

Велика су намѣреня
Србу дана у створу,
Али тог су дозволеня
Слоге сѣйномъ у двору!

*) кон.

Слогу дакле возлюбите
Любко ню садъ пригрлите!

* * *

Већ' вамъ с' ништа непротиви,
Среће стазе виду се,
Савршенство васъ позива,
Зраци истог сяјусе!
Савршенство о! Србальства
Некъ е сладка вама паства!!

* * *

Србска храбрость познае се,
Добродѣтель баца блескъ,
Књижна слога заръ незна се
Нит' любви громный трескъ!
Досадъ тамно што е било
Нек постане свакомъ мило!!

* * *

Тамны' нема садъ облака',
Истокъ Србства већъ е чистъ,
Мати Србска стаће плакат' —
Желећ' видит' среће листъ!
Са свы' страна' небо й ведро! --
И тежевъ бит' ће едро! —

* * *

Притеците дакле скупа!
Цѣли путе утрите!
Там' вас чека славе труба!
Неба завѣтъ узмите!
Тронъ Божества сви' милина'
Шири руке свуд' врлина!!! —

Александръ Павловићъ.

5.

ПЪСНИК БАЧКОИ ВИЛИ.

I.

Ак' сте чуле икад драге Виле
Пѣвке мое по гора' орити,
Ак' сте икад у сталишу биле,
За народность у срдцу горити!

Ак' су икад мога срдца желѣе
По сви' страна' чак до вас допрле,
Ако среѣа очевине врле,
Још вам чини какво веселѣе!

Ако знате што ће слога реѣи?
Што ли љубав очевине миле?
Как' се може вѣчна слава стеѣи?

Што братинске траже свѣте силе?
То ви чуйте как' ѣу запѣвати,
Љубав мою вама даривати. —

II.

Још у стара — прошаста времена,
Када су се вѣкови зачели,
Када су се зачала имена —
Различити народи процвели;

Кад су Грци и стари Римляни
У храмови славили богове,
Жертвенике китили нѣове;
Кадно бяху Хомерови дани;

Кад Цезари свѣтом су владали,
Леонида када е живіо,
Кад живише јоште Ханибали,

Александер кад е јоште био:
Тад' и славна Илирија бише
Тад' и стари Илири живише. —

III.

Куд валови ядранскога мора
Немило се о брегове бию,
Кудъ Велебит и Плишевска гора,
По Котори дальни ми се вию,

Куда Дрина, Марица и Сава,
Милно текућ', свое вале лива,
Куда Дунав, Морава и Драва,
Кралевине миле обколива,

Гди су данас Краньци, Горотанци,
Гди Штаерци, Србљи, а и Сремци,
Гди Бошняци, Хорвати, Славонци,

Гди Вачвани, храбри Црногорци,
Гди ли гласни на мору Далмати,
А гди ли још богати Банати :

IV.

Ту е славна наша очевина,
Ту гробови наши' праотаца',
Ту нилрска сѣда дедовина!
Тад још неби ни шокца ни раца!

Стари наши храмe су градили,
И богове свое су имали,
Пастири су Пана тад славили,
И са Нимфам' у колу играли!

Мирно свой су живот проводили,
По аркадски славно су живили,
По ядранском мору су бродили,
Изображ'ность високо славили;
У тој с Грци еднаки бияху,
Сведочанство ер нам књиге даху!

V.

Тад Аурора, над небом краљица,
Сладким смѣхом из магленог мора,
Милно сјаше по илирски гора',
Божественог и руменог лица!

Тад су с' пѣсме млади илиркиња'
Милно зуеть, по гора' ориле; —
Племињито тада су гориле
Свете ђути славјански' богинѣа'!

Свако врело с бистром хладном водом
Илирски е умиљно шаптало,
Сваки вѣтрић над илирском гором
Илиру е сладки покой даво;
Тада славуј на зеленој грани
Са Илиром пѣвајућ урани!

VI.

Сад већ ни е, как' е пріе било!
Невѣрници славу нашу кваре,
И да за нју баш ништа немаре,
Нестиду се свету јавит, Вило! —

Своелубѣ са гдѣкоим влада,
А незнанство друге отврђава:
Неће к слози — пошто му е глава,
Премда букти већ зорица млада,
Премда много већ илирски' Вила',
Много момче, и многа дѣвица
Сан одбаци проклетіе' сила';

Премда жарка на небу Давица,
Свою свѣтлост јутренју разлива,
Нас у коло братињско позива.

VII.

Ал' шта ние — іоште може бити!
Сяйност сунца — мракъ ће надвладати!
Илирче ће Илирку љубити,
Брат ће брата срдачно познати;
Злоћа — завист — мора ће престати,
Све ће бити, как' е пріе било: —
То вѣруй ми драга моя Вило — —
Свак ће радо Илиром се звати,
У Илирском колу поиграти,
Свако момче, и свака дѣвица
Радостно ће ручице пружати!
Бистрог чела и веселог лица
Илирче ће Илира грлити,
Едан другог братиньски љубити! —

VIII.

Већ е време дошло за Илире,
Да упреду сложно свое силе,
Кано жице складогласне лире,
Провѣтљенье да едноч омиле!
Нек погледе на друге народе,
А не увѣк само на свое, је:
Видитѣду изображност шта е!
Слађе ћеду онда жињети плоде,
Славније ће њино име бити,
Срѣтнја ће времена настати,
Блажим ће тад' живот живити!
Неће с њима већ завист владати,
Срѣтнји ће подложници бити,
Свог ће Краља іош већма љубити!! —

Иван Шиматовић.

6.

ЖЕРТВА Народу Србскомъ.

О вѣрна друго нѣжне ми младости
Премила Музо, кѣри божествена!

Прели у пѣсму жарка чувства,
Срце ми силно коима пламти.

Глед' желъи нашої любовъ се одзива
И лива сласти крозь срдца млађана. —

Де спѣши мила Роду Србскомъ
Тѣло са душомъ сѣдини братски! —

Ты вел'комоћног' *Народа Славенског'*
Лозо витежка! вѣрна прими сына,

На нѣжни крили желѣ жарке
У твоя прими га топла вѣдра:

У теби сладку онъ утѣху тражи,

У теби само радость овог' свѣта;

Єрь славе твое *изгледѣ сыйный*

Боляном' срдцу му мелемъ дае! —

Нек' сикѣу одсад' стоглавне аждае,

Нек' грози страшна пропасть Араатска:

Србинъ е грана стабла оног',

Ког' сила срушити кадра ни е! ...

Веѣ оганъ пламти светле будућности,

Напредка Србског' сунце се родило! —

И мира Анѣ'о надъ нѣм' лебди:

Сложно браћо на ноге юначке!

Тко стужу зиме ни е претрпио,

Неможе цѣнит' дражести пролећа, —

По магли густой тамне ноћи

Сяйніе ярко нам' блиста сунце! — —

Нек' раскошь труе сласти *Венере моко*,
И подла мис'о *суете* грли сй;

Србинь нек' светый олтарь диже,
Кои нек' *слави* посвећень буде!

Слави да драгій Роде! коя сйно
Даде нам' *име*! — вѣрный глед' Майке сынъ
За кое данасъ силно бори с' —

Препоне мужеству сйном' воде!

Србинь е своме Цару вѣранъ быо,
Съ вьоме е ясно показао свету,

Шта чинит' може храбра миш'ца!

Шта ли пресвета у борби любовь!!

И садъ већь Србинь *умомъ* показуе,
Кадъ му се любко осмѣну Зорица:

Да е витежки дѣда свои

Носити достоянь *име* славно!

Да мила браћо: бранимо Рода честь!

Недаймо наше газит' *Народности* —

Што подла данасъ леньость сатре,

Тежко се стогодомъ натрагъ враћа!

Гди *Любавъ* сладка сильный уздиже жаръ,

И *Слога* сйный престоль подиже свой:

Ту цвета срећа отчества

Подобно у полю райскомъ цвѣтку!

О обшта срећа! неће те Србскій сынъ

Презрѣти! — Срнце докъ у мени куца,

И тече крвца ми юначка,

Служит'ѣу *твоему олтару* светомъ! —

У Сегедину на Видов-Данъ 1841.

Милошъ Радоичићъ.

7.

РЕВНОСТЬ СЛАВІС.

— — — — — I bone, quo tua virtus
Te vocat; i pede fausto, et nomen laudibus
auge. —

В. С.

Іошъ до сад' нигда виђене храмове, —
У коим' с' чує дивна мелодія,
Рода одъ свію' — найдревнїегъ
Гласеѣа похвале неброене, —

Сад' гле славенске ревностне дружбине,
Границе — славног пространог народа,
Обрану сродства найдешнїга
Уздижу парнасса на врхъ крайный. —

Сад' гласъ изъ града хвалногъ Бретислава,*)
Славенскимъ Музамъ прїятногъ сѣдишта,
— К'о муня крозь облаке густе —
Продире — срдца намъ крѣпляюћи. —

Сад' там' Славени млади Училишта
— Шѣавиць**) красѣи — подижу безстрасно,
Премило скровиште славенско
Бранеѣа искрено безъ престанка. —

Садъ и Левоча, красный Славена' цвѣтъ,
Умильне храме Музама подигши,
Изъ таме славу обшту диже,
„Ютренка“ ясно вамъ то свѣдочи. — —

*) Пожуна.

**) градъ Щеминицъ.

Славскогъ кѣлѣна сиви соколови,
Жаромъ ревности силно узпалѣни,
(Утѣха сладка *Слава* дольнѣи!)
Радостну вѣсть какву слогомъ своіомъ

Шлю намъ често: властне поспѣшности
Богаты' пиода'. Изредну надежду
Срдцамъ нашимъ крѣпко задаю,
Равнѣнымъ несрѣтно мелемъ нужднѣи.

О мы пресрѣтнѣи! што смо доживили
Олтаре Музамъ гордо узвишене,
Штитъ найврховнѣегъ скровишта
Супроть и насъ ранити желехы,

Утѣхе пуни весело гледи —
За примѣръ красный, похвале достойнѣи,
'Обишемъ' садъ благу найнужднѣи
Држатъ. — У напредакъ срѣтно ишли!

Мы кѣмо вашимъ стопама слѣдити!
Врстнѣ да бы друштво изгледало!
Ерь сложно друштво лагше може
Умильной доспѣти увѣкъ мети! —

Борѣе Иоанновикъ.

8.

Д А В О Р І Я.

Одкадъ е имена
Славянска племена
Зеленый е ловоръ
Свагда было говоръ
Србину.

По Србскомъ се двору
У сыйноме створу
Слава гордо шета
Повосито цвѣта
Србину.

Неба све Миллине,
И свѣта врлине
У споеномъ колу
Плести вѣнце волю
Србину.

Минерва е светла
Свою факлю метла
У коло широко,
Да погледа око
Србину.

Срдце благородно,
Нѣдро домородно
Жарка любов стеже
Къ народности веже
Србину.

Марсъ гди стѣне мрви
Србадія врви;
Гди топови ричу,
Ту ловори ничу
Србину.

Изъ прси' витежкы'
Подъ оклопы' тяжкы'
Вѣрности пресвете
Жарки плами лете
Србину.

То свѣдочи верный
Витезь Монастерли —

Кадъ одъ волѣ драге
Выло й сѣки враге
Србину. (1704.)

То Липсица каже,
Клии пѣт' помаже:
Как' су крвь просули
Сынови гинули
Србину.

Ха! некъ грми, пуца,
Часъ бореня куца:
Трубля ратоборна
Забава е зорна
Србину.

Мачъ, буздованъ, стрела,
Копалѣ, пушка светла,
Штитъ, ножъ, анджаръ, виле
Сиграчке су миле
Србину.

За Владара главу,
Домъ, и' езыкъ, славу
Измеѣ' врага' тмасты'
Похвално е пасти
Србину.

О големый свете,
Кои си безъ мете!
Чуй радостно сборит',
Шта е садъ говорит'
Србину.

Фердинанда цара,
Милог господара,
Боже о предивый
Дуго ты поживи
Србину.

Съ престола нѣгова
Некъ развіят' Сова
Народности благо
Не закрати драго
Србину.

Юначке а груди
За нѣга у труды
Примат' ране нове
Стою већъ готове
Србину.

Водрога пастира
Црковнога мира
На свѣта дивоту
Задрж' у животу
Србину.

И све друге власти
Нека пію сласти,
Што предъ врага стаю
И обрану даю
Србину.

О свевышній Отче!
Свѣта овог творче!
Шили на кораке
Благослове сваке
Србину.

Некъ се ките власи,
Некъ пріятни гласи
Єднодухе слоге
Вѣрно прате ноге
Србину!

Нека добри отци,
Сынови юнаци,

Майке домородке,
Кћери живе кротке
Србину!!

М. П.

9.

У НОЋИ.

(по чешко-словенском од Б. Ношакъ.)

Мјесец густе мрак сакрива,
Тек му с' блједи виђа блуд,
Страшне гласе вук изрива,
Бучи, звижда бура свуд.
Ај! сњегове сјевер сипа,
Грозно прашећ вихар ђипа.

У дубравах сјевер с хуком
Дол' обара густе грм,
Грозовитим пак са звуком
Страх пуни узки стрм.
Опет тамо шума хучи,
Страх ужасно свуда бучи.

Нестраши ми с' душа тека
Прем да с' буре напе сан:
Моје срдце јутра чека,
Које носи славе дан.
Нека буру сјевер диже,
Срдце лѣпше време стиже!

Нек устаје вихар бјесни,
Нек просипа густе мрак:
Скоро јутра вјек ће златни
Пријатији донет' зрак.

Хој! на ноге браћо драга!
Нот*) сад на нас скупља врага!

У сред буре тврди остај,
Докле славска тече крв,
А ти бјесни вихре дувај,
К'о свирѣпи ричи лав,
Страшна води природо бој! —
Славски неће уступити вој.

Милослав.

10.

ПРОЛЕТЕ У СРБСТВУ.

Сербљини међ' првима може бити.

Л. Мушицкић.

Шта? зарь сѣверный вѣтре ћешь претити,
Јошь мрачно — густе и садь маглуштине
Спуштаг' милу ми на Србию —
Србаля' рођены' мои' землю?

Кадь злато-бойно Титань украшенный,
Свима еднакій — знакь већь на небесный
— Одь свою пожеланный — Овна —
Тако торжественно гле наступа!!

Знамь, нећешь више свирѣпо претити,
Већь у по дана нити нам очима
Помрачавати саяно *Право,*
Льного и *Доброга Вофу* света!

*) сјевер, бура.

Видимо овде — *хвала Свевишњему!*

Посуте цвѣтемъ стазе мирисавимъ,
На сјайна мѣста насъ водеће,
Пролеће мило гди владу има!

Гди трудолюбѣ къ ѡбштенародноме
Добру са смилѣмъ искрене любви
И съ невиношћу обитава!

Надъ намъ ерь *нѣгова* трепти милость!

Видимо тамо — *хвала Свевишњему!*

Высокопарне Авале планину
Подаљны' изъ земаля', како
Красно се свѣтли сунчанымъ блескомъ —

Широки' поля' крилећи равнице:
Изредно цвѣће гди благомирисно —
Любичица, лала, каранфилъ
Съ ружицомъ красно руменомъ цвѣта:

Гди любкій славуи — съ другомъ се дружећи,
Орача гласомъ поздравля прелестнимъ,
И сынчића му млађаного —
Зорняча кадъ се јошъ сјайна плавѣ.

Видимо свугди — *хвала Свевишњему!*

Сва садъ намъ да су поспѣшна, помоћи
Руку трпећимъ већъ премнога —
Пружит' упућена виспреносћу! —

Благодать, браћо! примимо помоћи
Већъ одъ вѣкова' крѣпко пожелау —
Као што зимомъ уморени
Воздушје пролећа умильно! —

Гледаймо свѣтлость съ веселымъ очима
Радость чинећу матери природи; —
Све пакъ препоне разкрчимо,
Да б' и у найдубля она могла

Продрети; тако можно обилне е
Пролећа милогъ сласти уживати —
И кадъ одсѣче већъ Атропа
Жице живота намъ пролазећегъ.

Борбе Јуанносифъ.

11.

ЗЛАТНО ВРЕМЕ.

Свако ј' воће обилно родило,
Свуда мири смиље и ковиље,
Оваца се сила наплодило,
Развија се мирисаво биље,
Лоза родна,
Грожђе зри,
Земља плодна,
Рана ври.
Домовине наше цвет,
Нека види цео свет.

Само браћо раздора се ман'мо,
Ко г' справили *црни* неситници,
Од мржења давнога одан'мо,
Мрз и раздоръ *света* с' противници.
Ман'мо с' тога
Какав кој
Молећ Бога
Има стој,
Каколи се крсти кој, —
Језик чини Народ свој. —

Блаженство ће с' тад' свуд' расејати, —
На прави пут само мет'мо ногу —

Буаце ће нас ново обасјати,
А слога ће сатрти неслогу;
Блажен сваки
Ће човек
Тад оваки
Златни век
Живет' док год траје тог.
Само сложено — даће Бог!

Мојсије Георгијевић.

12.

УСТАНАК СРПСКЕ ДЈВЕ.

Кад с' сунца прене виш' истока зрак,
И из златне Даницу постеље.
Дигавши пошље, к'о приода знак:
Тад српска діѣва од снега беље
Оуке диже
Творцу ближе,
Тер склопљене притиште прсима,
Горе гледећ' очима милима;
Њена уста
Пуна муста
Неиздају ники глас,
Нит' с' извија њезин стас;
Она само срцем збори,
Уздисајем прса ори;
Да оном кој јој оца и мајку,
И остарилог дома бабајку,
С целим родом благосиље,
Благодарност чисту шиље. —
Реч је прва „Помоз' Боже“
Ка с' из медни уста може
Чути, прва, „Помоз' Боже“! —

Тад весела на пос'о се справља,
Спавајуће старије оставља;
И радећи пева преумилно,
Разлевајућ' глас по горам силно.
Сваки пос'о њој за руком иде
Ил ће жњети или ти сејати,
Или брати или ти копати,
Или прести ил са златом вести.
Свако добро веруј чини побро!
Нек душмани иду века виде!

Мојсије Георгијевић.

13.

Л О В А Ц.

(Балада)

Без лишћа е дубрава,
Гора гола ко глава,
Влас послѣдњи којој спаде.
По дубрави звучи рог,
Од огара лай жесток
Пуни нѣве и диваде.

Млади юнак лов лови
Са копови, хртови
У мѣсецу листопаду;
Од росице ютарне
Слѣди зеце и срне
За одолѣт срцу младу.

Без лишћа е дубрава,
Гора гола ко глава,
Влас послѣдњи којој спаде:
Ад све шути круг и круг....

Гдѣси, ловче?... Дойд' у луг,
Дойд' на нѣиве и ливаде!

Прашан виси с стѣне рог,
Хртом гина брзост ног':
Ни ѣ те ловнѣ брига ловцу.
Нѣга зове мио вечер;
Ер ом слѣди лѣпшу звѣр,
Ер ом слѣди сад лѣубовцу.

Станко Враз.

14.

НА * * *.

Небу хвала, већ се сада
Што сам чеко испуни;
Већ еданпут моя нада *)
Жельну сврху окруни!
О ви часи медом сути,
Чини ми се да и сад
Сећам юче што ођути!
О, как' сръћан би я тад!

Ест, твой цѣлов само, мила,
Мого ме е добити,
Што ни една никад сила
Неби могла чинити.
За сви' житка дана' мой'
Нисам имо такав дан.
Ах, на устни само твои'
Равак свой имаде стан.

Смѣле редке мог пѣванья
Немой кудит сувише;

*) надежда.

Не реци, да перо санѣа,
И лаж само да пише!
Не, знай, да ти иј у слогу
Неизлични пѣва створ,
И у њими, вѣруй Богу,
Без лажи е сав говор.

Све метнимо : у љубави
Да ѿ навадно ласкати,
Ја љу ипак, што те слави,
Прост од кривње остати;
Ер, бил' хтѣо кое одкуда
Измислити криву част,
Ништ' таквог код свег мог труда
Неможе ми на ум паст'.

Спомени се добро само
Рѣдки' ума твог сила',
Коим си се коекамо
Веће мудро служила;
Мисли на дар само доста,
Коиме те реши Бог,
И найти ћеш', вѣруй, проста
Од ласкања слугу твог.

Мотри само ти банцу
Твога ока ведрога,
Потез сваки на твојм лицу
Како лови свакога,
А најпослѣ уста' твој'
Смѣх промотри добро тек,
И познат ћеш, што учини,
Да твој морам бит' навѣк.

И далѣ ми јоште годи,
Срѣћо, име премило,

Па ме цвѣтним путем води
У дѣвично нѣ крило!
Ипак срѣћа што ће дати?
Теб' ја, мила, просим сад,
Чини, да се састајти
С тобом могу и кадкад!

Стѣпан Марјановић.

15.

ЕДНОЈ СРБКИЊИ
у Споменар. (Stammbuch)

од В. Ж...ћа.

I.

Србини Србски радо пѣва
Од јутра до мрака,
С' њим попѣва Србска дѣва
До вечерњег' зрака.

II.

У вѣчиће, кое пријатељство
Ради вѣчног' увия спомена;
Прими дѣво и Србска „невена“
Засађена у срдашцу моме,
Негованог' негом невиности,
Заливеног' младости сузама. —
Задѣни га у иѣдарца бѣла,
И самртный кад ти куцне часак,
Понеси га! — нех из гроба пустог'
„Невен“ никне „невене любви.“ —

III.

Буди јасна као дан,
И невина као сан;

Дан и савак пропада,
Твоя врлост никада.

IV.

Дѣвочка любов е
Као пролѣтний сѣг;
Чим сунашце огране
Сѣга ние већ.

V.

Да си плава любичица
Ил румена ружа:
Я бы тебе „болан“ брао,
И од стуже чув'о;
У мом срдцу усадио,
Да ми цвѣташ дивно.
А овако — види ћу те
У пуном развитку
Гдѣ се „другом“ ах! срећнием
У загрље бацаш.
Ньему руку ты поклони —!
Мени чисту любов —!
Я ћу ти се тиом пѣсном
Одзивати „тужан,“
Завѣт вѣчный положить,
„Да те жарко любим;“
И кад у гроб легнем црвй
Послѣдна ће рѣща
Из гробнице још цвиљети:
„Милка, с' богом Милка!“

16.

М И Л К И.

(нѣгованка)

Горко ми се тужиш, да те ѣ пчела,
Кад си с' у верт юче зором дала,
И топлѣну росом ружу брала,
За устну твою румену уела;

Па да си іой, чин тай ер ѣ извела
О! та твоя злотворица мала,
На устни, баш гдѣ ѣ зло основала,
Смрт свирѣпну у тай ма' донела? —

Ни си добро, Милко, учинила,
Што си тако с нѣоме поступаала,
И на уства' твои' ю убила;

Невина е та пчелица била:
За руже е твоѣ устне држала,
И на зли дан по се мед с нѣи' пила.

Стѣпан Маряновиѣ.

17.

РОК И СТАЗА.

(Романца)

Красной госпои М**.

Ти ме питашь съ свѣсти брижномъ
Како вальа да ме служиш,
Да са душомъ душу дружишь
У животу часобіѣжномъ?

Разне роке, разне стазе
Има љубав, срце младо,
Кое трѣба да се пазе
Слушай добро, моя Ладо!

Док нам златна врата рая
Отворена упокои,
Гдѣ владаюћ' љубав стои
Без све бриге и без края.

Ти онамо води мене,
Гдѣ ћемо к'о два голуба
Љубити се без промѣне:
„Ай буди ми тада љуба!“

Кад све небо бура узни
Златна мунџа и гром љути,
Те замркну земље пути,
Да узтрепћу створи пузи:

Тад у помоћ стани мени,
Покри бѣлим рукам' лица,
Да невидим бур огњени:
„Ай буди ми тад сестрица!“

Кад позове домовина
Трубљом славе соколове,
Па и мене међу ове
Кано вѣрна пошље сина:

Влагослов' ме у то врѣме,
К дужности ми свѣст обрати,
Тад слободом надахни ме:
„Ай буди ми тада мати!“

Кад ми буду усти модре
Као што сад очи твое,
И студено тѣло мое
Кад на црне метну одре:

Ти пред крстом склопи руке
За душе ми молећ дѣо,
Спаси се ми да од муке:
„Ай буди ми тад' „анђео!“

Ти ме питаш с свѣсти брижном,
Како ваља да ме служиш,
Да са душом душу дружиш
У животу часобиѣжном?

Разне роке, разне стазе
Показах ти срце младо,
Кое трѣба да се пазе....
Памти добро моя Ладо! *)

Станко Враз.

*) Ла да код наши' још незнобожни' прадѣ-
дова' била е Вожица лѣубави, као што код ста-
ри' Грка' Афродита. Ова рѣч е још у Дубро-
внику позната, те значи едну прелѣпу женску
главу, на мѣсто чега се обичније употребљава
рѣч Вила. Види „Djulabie od Stanka
Vraza str. 133.“

18.

На присутствіе

Ньюве Ексцелленціе Врховногъ Кралѣвике Судца

Господина

ГЕОРГІЯ МАЙЛАТА одъ Сѣкхелья
у Ср. Карловцу 2. Мая 1841.

Карловцу мило тко веселѣ дае?
Чіе л' там' лице данасъ гордо сѣе?
Тко ли му златна вее садъ семена
Среѣны' времена?

Белоне страшна е вика умукла,
Бѣсноѣа гнусна тамо іой е пукла!
Садъ блага обштег — свуда — сладка вина —
Влада тишина!

Народу, мыслишь, Богови су стали,
И поводъ къ смѣрномъ молебствію дали!
Свакъ мыслишь, скровно Темиду вѣичану
Предсрѣта Славну! —

Где — *Майлатъ*, люблѣнь одъ народа свога —
Србску похоѣа Деспотину! *Тога*
Витежка глава тамо низку мира
Дверь презира.

Да — Карловчани! у *высокой Свити* *)
Майлатъ васъ благимъ присутствомъ садъ
сити! .

На ваша лозна плодоносна поля
Ступит' Му воля!

*) Ньюве Ексцел. Г. врх. земаљ. Судія са своіомъ фамиліомъ, Супругомъ сирѣчь, Кьерю, и Сыномъ В. Жупаномъ.

Юначки Срби ту дижите Славу!
Садъ небу пѣсме пошильте плаву:
Высоки Гости некъ познаду сына
Славе-Србина.

Стефане *), отче милый, наша главо,
Сталнога Србства неувела славо,
Ты ове нама *драгоцѣне* врлый
Госте изгрли.

Ревнѣиви сыни Паладиног храма —
Вамъ пѣсма тресе нека стѣне трама:
Она да наше могла бы разечат'
Вѣрности печать!

Дрѣ Петарѣ Јоанновићѣ.

19.

Ныовомъ Высокопреосвященству Высокодостойнѣйшемъ
Господину Епископу Вршачкомъ
І О С И Ф У Р А Я Ч И Ъ У.
на ново 1841. лѣто.

O Jugend! — — Jugend, wie schön bist du!
Welch' göttlich Meisterstück sind Seelen,
Die sich hinauf zu dir erheben.
Klopstock.

Срећно ми спѣши к' пристанищу желѣ,
Прелестна мысли духу мом' млађаном'!
Смѣрно шири вѣтрила твоя,
Гонима зефіромъ чувства врелог'!

Покровителству твом' предасмъ уме
Окрылѣно мое уображенѣ;

*) Станковићъ Архієпископъ и Митрополитъ.

Радости райска владай чувствомъ!
Вкусъ некъ слади, уме дѣло вѣнчай.
К' Теби духъ мой тежи *Иосифе* дичный!
Сматраюћи свойства врле Ти душе.
О! узору добродѣтели,
Родолюбія, Благочестія,
Коег' зрѣнникъ безоружаном' ума
Оку свататисе неда. Истинна,
Правда, доброта — Вожія Свойства
Выспренна — дружелюбно с' с'единише,
Седиште избраше у красном' срцу
Твом'. Высокога Чина удостоень,
Осреѣном' Божеству равно
Сеешь Благословъ у окруж'ю Твом';
Дѣла, у вѣчность среѣне чинеѣа насъ;
Свѣтъ разума, гонѣій ума мрачность
Преблаженъ си Ты, ког' Промысль
Вышеземный за Извршителя
Сяйны дѣла избра, даде Ти Станѣ,
У ком' добродѣтель лакше се снуе;
Душу, — дражестным' окиѣну
Дарма, — к' добродѣтели склонну;
Блаженни мы непоколебим' коракъ
Твой у средини нашої гледаюћи.
Весели се сада Србскій Роде!
Необориме ты защитнике
Имашъ. На стошарну будуѣность мыслѣх'
Твою, зато млады надежда лете
Изъ ватренно тебе Роде мой
Любеѣег' срца мога; Лепоти
Сунца подобна си ты. У прелестие
Евѹра предѣле узвини се ты —

Вѣчнога задая кѣри — душе,
Срцу миле непрекидай мысли!

Узрокъ су Рода славе, Меценати.
У светый Павсеонъ пиш'те имена
Ньюва. О! вы Аполлона
Любимцы; нека кроз Міриаде

Столѣтія Ираунуцы певаю
Раячиѣа, проче образе врстне,
С' страхопочитаѣмъ имена
Драга нека споминю Ньюва.

Архипастыру! пайманю значая
Твога черту с' полюбцемъ деснице Ти
Свете прими од неяког' іоштъ
Певца; силна ми любовь к' Роду мом'!

Траяѣ она док духу мом' тѣло
Вѣрно буде; нитиѣ погрѣшити:
„Рода любимце хвалеѣ', Браѣи
Сообщаваюѣ' имена Ньюва“

Александръ Буричиѣѣ.

20.

Высокоблагородному Господину

САВВИ ТЁКЁЛИ одъ Кевермешъ,
Свю права Доктору, Кралѣвскому Совѣтнику, Златне
Надпетице Кавалѣру, више Славы Меѣа Присѣдателю,
благомъ Муза Србски Покровителю.

Jeder Tugendhafte und jeder Weise ist auch zugleich ein
Beweis, daß Er ewig lebe.

Jean Paul.

О саяна грано Народа Србскога!
Коя намъ плоде Утѣхе доносишь,
Сунцу подобно съ нѣма любке
Народа надежде штедро питашь:

И мою вѣрну Музу не одбаци,
Коя веѣь благомъ грѣяна надеждомъ,
— Срдцемъ и душомъ досадъ гиней', —
Одъ Тебе Утѣхе мелемъ иште!

Сладке безъ него нѣжна вене воѣка,
Нит' растит' може безъ корена свога,
Нит' цвѣтомъ голе китит' гране,
Пріятне раѣаю кои плоде:

Тако и сына безъ милости *Отца*,
Судбе ударомъ горко уцвѣлѣна,
Жиѣа пріятный цвѣтакъ вене,
Плоде нит' трудова видит' може. —

Да срдце, душа буде м' освѣтлѣна,
Твоіой штедроти радость да принесемъ,
— Кадъ воѣку видишь дивно цвѣтат', —
И *миломъ Роду* да живит' могу:

Нужданъ е срдцу мом' утѣхе мелемъ,
Нуждна е благи *Твоя Отче* милость;

О! дай! простри тужвой по души!
Простри о срдца доброту *Твога!!*

Некъ *Рода Иле* слави се под сунцемъ;
Одъ Майке Славне, и чедо славно е —
У срцу некъ се врстна Срба
Вѣчити блистаю споменици!!!

Милош Радичић.

21.

ПОСЛАНИЦА

ГОСПОДИНУ ЯНКУ ГРОФУ ДРАШКОВИЋУ и пр.
на његов 70. дан рођења поклоњена.

Ние мучно храбрим бит' юнаком,
Гдѣ ми прете бритке демешкиње,
Гдѣ се душман на врат ми узпивъе
Мою кућу пали плаћна лаком.

Ние мучно мудрому бити главом
Гдѣ ме тару нуђе*) дуголѣтне,
На разпутју гдѣ ме рано срѣтне
Без разкоши труд и брига с Славом.

Ал гдѣ с срећом свѣт се вам отвори,
Гдѣ ме зове Разкош Вила сама,
Ту сам юнак од крѣпости храма
Ако срцу глас ми не разори.

Твой двор, *Янко*, вас**) у срѣћи сташе,
Ти незнаде шта су нуђе худе,
Ео све теби сестрице Разблуде
Понуђаху травне своје чапје.

*) нужде.

**) сав.

Ал юначки ти се иј окани
Вѣран Богу, Слави, Дѣдом, Роду,
Кой е за Крст, за Дом и Слободу
Пролѣвао крвцу на мейдани.

С тога, славни удостой ме *Јинко!*
Гдѣ ти Виле граде узпомену,
Да и моя теби на колѣно
Данас дѣне овај листак. —

Станко Враз.

22.

У С Л А В У

РОДОЛЮБАЦА СЕГЕДИНСКИ,

који су „Основаније Сиротињско“ како за сиромашније ђаке, тако и за друге ондашње наше сироте установили лицем на први дан Ускрса 1841.

Блаженъ разумѣвај на нища и убога, въ день лють
избавитъ его Господъ.

Св. Писмо.

О шта чуем, зар је тако,
Зар пелена горког јад
Тако брзо, тако лако
Бити може рајски слад!

Родољубца ј' срце било
Тужно, када баци глед,
Где је наше све попило —
Туђе пчеле купе мед;

А сада му срце бије,
Радошћу е пуно свом,

Сад радости сузе лије,
Вес'о с' враћа у свој дом!

Сад заори песмо мила,
Свуд радостан пуштај глас
Сада брзо растри крила,
Нек род славски знаде вас! —

Ој Народе Сегедински
Оглед нашег с' рода ти,
По теби ће с' сваки истински
Владат', коме срце ври,

Коме срце за род бије,
Ти ћеш њему пример бит',
Што досада знао ни е,
Делом ћеш га научит'.

Који тебе бистро гледи,
Родољубље види он;
Кој се налази у беди,
Ти га водиш у свој дом!

Ајд' по свету куд ти драго,
Разгледајмо сваку твар,
Разгледајмо свако благо,
И природе сваки дар,

Ништа, ништа не остаје,
Ништ вечно не извире!
Сваки човек пра постаје,
Све то време прождире.

Где је благо наши стари,
Где л' високи њини чин?

Где ли сјајне њине ствари? —
Време браћо гроб је њин.

Где ј' господство које с' проси,
Тол'ка царства, тол'ки свет?
Време браћо све покоси,
К'о у пољу коса цвет!

Време руши, ништ' не штеди,
Најстрашнију свлада звер;
Ствар ма шта да овде вреди —
Мора проћи кроз ту двер.

И земљу мож' прождрт' време,
И неба мож' пасти строј;
Где с' сад сеје за рај семе,
Там' мож' пакла бити стој!

Све мож' проћи, све пропасти,
Свет мож' овај ништа бит'.
Што видимо данас цвасти,
Сутра ће нам увенит'.

Само браћо срца права,
Дух човекољубља пун,
Добра дела, — то је слава
Ку' вечности вози чун!

Њу неможе време скрушит',
Сунце стопит' крила њој,
Нити ика сила срушит',
Нити смаћи љути бој.

Она нигда не умире,
Њеву стаю незна смрт,

Њезин извор 'век извире,
Увек цвета њезин врт.

Ви сте делом вашим себи
Заслужили славу ту;
Јер сте бедном у потреби,
Ви пружили руку сву.

Примеру ће следовати
Вашем цео српски свет,
У њем ће те се славити,
К'о у пољу мајски цвет.

Срећна ваша деца била,
И најдаљни пород сав;
Свака с' душа веселила,
Сваки синак био здрав!

Пре ће данак у ноћ тавну,
И ноћ у дан се прелит';
Нег за љубав вашу славну,
Престати нам срце бит'.

Дакле браћо *Сегединска!*
Слава вама, у ким ври
За род љубав, ври братинска,
Слава буди где сте Ви!! —

Мојсије Георгијевић.

23.

САРАЈЛИИ МИЛУТИНОВИЧУ,

Србском Стихотворцу.

**Vive diu nobis Serborum maxime Vates,
Ingenioque tuo superas qui spatia mundi.**

Прелећуеш вѣчни' вр' кой умов',
У стихеню, мужава' врлине,
Удараюћ' любко прстом ліру
Наслѣдствену Бабе т' од Аполла —
Свудчувени здравствуй Рода Душе!
Даровани срећним' нам' од Зевса!
Усаћуеш Ти кой Грудма Србаљ
Уздигнута на Олімпа стубу —
Запѣвкуюћ' у гусли „Дѣдова“
Обдржане над Османом „Битке“
(Вѣчног врага немухамеданства),
И мишице н'уступни' „Јонаков“;
Да не гнилѣ у незнанства чанку. —
Оцев' Славо! а потомка' Дико!
Гибкаюће Ти кой жариш прсе
Крв кипећа Славіе младића,
Да себ' дижу у Муза' дворишта;
Пѣвајући да Илирство диче, —
Трго с' кои род свой од дремежа
Из пучине немарности на свет,
И за разум остали жителя' —
Па г' турію у простору Полов',
Дам' оживи већ зачмано Име,
Херойскима убраћено дѣлама: —
Невѣж е Теби, срећни света Мужу!
Ког' ће мисли чатит' дальностранац *)

*) Види Хораца о себи у својој Оди. —

Хималае ил' учен Оронта,
 Місісіпа любит' мудри пловац,
 Н' изуст учит' Веіа вѣжан питељ. —
 Сагревати сваки стихолюбац,
 К'о найвеће у зренику благо. —
 Твое ђ име, кроз срдца сви Полов', —
 Проекнути, као треск Перуна,
 Кад зауи по надвиш'ю неба,
 Обколѣни од чета' облака', —
 А најнише гудит' по „Нашињстеу“,
 К'о и јако слава „Гундулиѣ“
 Уздигвута дѣли у Илирству...
 Поздрав шалѣ, на Парипу криљом,
 Побуђени гласом привлачивим
 Богодани' Давора Ти гусла',
 У пѣваню іоште врло невѣшт, —
 У име пак Виле Ванаткињѣ
 Са дворишта Ђаковог іой врха *). —
 Прим' усрд'ем Богом родни Душе!
 Признатељност узвредлог іой крвца: —
 И дугуй нам пѣвајући дично
 Пут Мудрости, дѣла и юнаков';
 Гром Перуна, дѣве обаянство;
 Уратбоха, и лукавство врага,
 Примамлюћег у пропастност люде;
 Величанство узвишена стола
 Над простором свуд' владуће „Руке“
 Вѣчне силе свекол'ки' творења, —
 Пѣвай Срблѣмъ, па нам' вѣчно живи,
 Проходећи с' по благости среће
Сарайліо Милутиновичу!
 Увѣчани у Стихеню Муже!

Ђорђе Анђелкович.

Вршчанин.

*) Тамо се много Совелюга находи, ове су Минерви посвећене.

24.

СТАНКУ ВРАЗУ.

Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyrae,
Quod spiro et placeo (si placeo) tuum est.
Horatius.

Ой кога е Мелпомена дична
При повитку, при првомъ развитку
Погледала милостивимъ окомъ,
Пригрлила на бризганимъ грудма;
Ономъ одъ тад', юшт' у првомъ санку
Дадосе се благодатни дари,
Славно поћи стазомъ нове жизни,
Света очи на се обратити:
Подъ заштитомъ Богохранительке
Испитати правила природе,
Подићи ий художества моћи;
Уникнути у све срца боре,
Душе радњи силно слово дати,
Па у туђимъ изваяти грудма
Подлиника слику и прилику.
Даворъ *Вразу*, одъ кадъ тобомъ заче
Стройно лира илирске Ерато
Изводити звучне даворіе;
Видити е гди у братской свези
Лака шала и учтиви пркосъ,
Оштроумље, лепа своевольность
Са дететомъ сладке Цитереіе
И безъ паса дражестномъ Аглаіомъ,
У вито се коло сакупљаю,
Да изъ светогъ Аполловогъ Гая

Наберу си Лаворике млађе
Ньомъ ти чело и оките власи.
Странни су ми Сафе и Алцеа
Харфе звуци ма безсмртни были!
Твое Буре жвиздат' чуемъ ветра
И ужасанъ твога Грома Тресахъ.
С' тобомъ радо ловъ ловити я бия,
Жеталицу на послу гледати,
Прислушкиват' кадъ намъ нашки гучу
Лепа уста пламенега лица,
Па примакнув' ярной зори устне
С' тобомъ радо (Боже прости грѣха)
Ньи цѣливат', цѣливат', цѣливат'.*)

М. Лазаревикъ.

25.

Ю Т Р О.

Тама ноћна исчезава,
Густе магле бѣжи мракъ;
Сяйна звѣзда, любкій мѣсець —
Вледог лица — скрива зракъ.

Плаво небо одѣва се
Сафирима пурпурнимъ;
Ране зоре дично чело
Вѣнцемъ краси с' ружичнымъ.

Сва створеня изъ постелѣ
Свѣтлый креће сунца зракъ;
Владе свое надъ „Вселенномъ“
Свѣтилама дае знакъ.

*) види Прилогъ у Вачкой Вили. I. Часть Стр. 191.
Буря. Стр. 199. Разговоръ одъ Стамка Врза.

Любкій мирисъ свудъ просина
Та румена ружица,
Листиѣма на нѣныма
Влиста росна перлица.

Ратаръ сада, одморено
По поляма зеленымъ,
Плугомъ оре мрку землю,
Гласомъ пѣва веселымъ.

А птичице по шумама
Любко;звучни гласиѣы
Весело му одзывъ даю
Малы свои клюниѣы. —

Све што видимъ, Боже вѣчный!
Твогъ могуѣства дѣло е;
Ты си душа свогъ естества;
Све у нѣму красно е.

Свѣтлость сунца, сыйность звѣзда
Створіо си мудро Ты;
Мрачной ноѣи благу росу,
Вѣтру силу даешь Ты.

Што высоко стои; небо?
Што прострти облацы?
Боже, то су ума мудрогъ
Твога увѣкъ призрацы!

Велелѣпни неба своди
Крѣпкомъ мишцомъ саздани;
Славе твое красни двори
Словомъ еднымъ створени,

Силу, благодѣ, величество
Смртномъ свакомъ казую,

Вѣчанъ да си, Творче сильный!
Свомъ створеню являю.

Дѣла твоѣ казатъ твоя
Великъ кадь си, Боже мой!
Болѣ дакле, да я ѣутимъ,
Рабъ пребудемъ свагда твой. —

Несторъ Исааковичъ.

26.

У Т Ъ Х А

противъ непогода' свѣта.

У живота людског' колу
Многа зла се збываю;
И свак' игра свою роллу,
У различномъ случаю. —

Еданъ рано, другій касно
Терпи ударъ несреѣе,
Коя често лютый смертно
На вратъ ярамъ намеѣе. —

Кадкадь судьбе крѣпка сила
Покушава людскій родъ;
И подигне, даюћ' крыла,
У небесный среѣе сводъ!!!

Но на скоро ломне среѣе
Обраѣава слабый скокъ,
И на главу людства меѣе
Прензпунѣнь бѣде рокъ: —

Брачнымъ вѣнцемъ кадь украси
Милу Мати дѣвицу,
Радостію тадь зарази
— Чувство свое у сердцу;

И кадь супругъ добрый, миле
Притяжава кѣри грудь,
Тадъ радости све с' открылє
Нит' ученя всуе трудъ. —

Ахъ гле! кидь садъ веѣъ грозна
Смерти судба среѣный паръ,
И разставля сердца вѣжна,
Отимаюѣъ любве даръ. —

Плаче Отаць, тужи Мати,
Гледеѣъ там' единца гробъ;
Гле! шта другій Отаць пати
Кад' му сынъ е синій робъ. —

Ев' живота трудна цѣну!!!
Разполяже умный класъ*)
Но пре нег' што одпочину,
Предвари га смертныи часъ. —

На заповѣсть горке судбе
Елемента служе сва;
Нити важе сердца тужбе,
Потокъ суза, нит' клетва. —

И пакости люте бодля
Угниѣтаю цѣо свѣтъ,
Нит' одъ мерзки може золя,
Проникнути красныи цвѣтъ. —

Тако судба грозно гони
Странствующій*) овде родъ;
Докъ с' на конецъ не одрони
Тѣла тѣнногъ слабый сводъ.

Кога дакле мечемъ люте
Судба туге нападне,

*) человекъ.

**) будучи да е наше право жилище на небу.

Некъ не тужи, но изъ чисте
Душе, Творцу припадне,

И испытѣ вѣрно совѣсть
За живота бывше дне,
Да искаже ова повѣсть
И све грѣхе творене. —

И ако га чиста мирно
Успокои совѣсть тад',
Свѣта бѣде све спокойно
Нек' поднесе сердцемъ радъ;

Трудна пута ерь кадъ стигне
Онъ одъ душе жельный край,
Тад' радости Творца силне
И вѣчитый пріима рай. —

Милый Флоре цвѣтакъ ружу,
Оружава бодля чбунъ,
И искуса вѣре, душу
Судба гов' у морскій чувъ. —

Невидимо землѣ нѣдро
Драгоцѣнный крые даръ;
Нити лагко, народъ щедро
Осреѣаюх' влада Царъ.

И у Царства светый лагко
Не долази човець ликъ,
Но са трудомъ любкій, тако,
Чути с' мож' ангелскій кликъ. —

Ако ли е казни спутна,
Сва терплѣна бѣда та;
Законъ Божій тада силна
Нека му е ограда.

С' нымъ сваць душе окаляне
Нека свѣтло пере трагъ,

Даб' на вышній цѣли сыйне
Стихи могао негда прагъ.

І. Поповић

27.

МИЛОШЕВИ НАДПИСИ.

(къ своме Севастіану).

а.

Правданѣ ꙗправописне новости.

Севастіане! оку ти є мрзко и уму, кадь пишемъ:

„Књига' одъ ваши'?" — У комъ падежу
„књига" ќе быт'?

Тако су ме Светиѣ и Бркиѣ учили съ Лукомъ.

Нећу безъ основногъ правила писати — знашъ. —

Вели по Гуидулићу Бабукиѣ да съ Берликемъ пишемъ:

„Наших од Славянских руках; од ру-
ку мой"!??

Вукъ насупротъ каже: „скупих из омијех мѣ-
ста!"

Солариѣ „од учених пише се" вели „глава"

Съ Мразовиѣмъ сръбскомъ странъ в Видаковиѣ уху:

Нѣму се повѣрити Србинъ немогу ти я.

Коме да слѣдимъ сада? Де рѣши филоложе умни!

Свѣтлый покажи ми правацъ у писмености!

Умна ти я ꙗ дотле држатъ се Светиѣ побро!

Па непребацуй ми: да „твори"мъ у наглаголи
судъ!?"

б.

Карловацъ дольний, Карловацъ горный = Кар-
ловацъ Сремский, Карловацъ Хорватский.

О предрагый срдцу и души ми побро! изъ Карлов-
ца дольнѣгъ

Теби ѣсамъ писао я гориѣгъ кодъ Карловца
тамъ:

Нужда ме пригонила да е оставит' Карловацъ
Сремскый,

И унукомъ сдружит' нѣшто Арпадовымъ се.

Садъ ти пакъ являмъ : ако ми среѣа послужи юначка —
Скоро у Хорватскый доѣѣу Карловацъ ти.

28.

РАТОВАНЪ ЗОЛЪ.

Башъ изъ виткы', и зелены' сита'
Излетила Золя едовита,
Прелетаюћ' села и градове,
Плодоносне нѣиве и бродове —
Довати се зелены' поляна,
И мирисны' широки' ливада'.
Кадъ е себе на нѣима видила,
Овако е она бесѣдила :
„Овде ѣу се дуго забавити,
еръ е нужно полѣ прегледати :
Да! л' с' у нѣму налази босилька
И мирисна цвѣѣа свакояка?
Па ако ми прилично се свиди
Подоста ѣу меда сакупити,
Да ми може цѣле зиме бити,
Юшъ да могу пчеламъ позаймити!“
То е она себи говорила,
Али ни е тако изпунила!
Текъ што проѣе нѣколико дана',
Одкако се шета по ливада',
Ал' ти Пчеле трудолюбне ето
На те исте ливадице место;
Сладакъ црпит' сокъ изъ цвѣѣа стаде
А Золя юй одъ стране допаде :
Закривавнымъ очима милену

Поче гледат' Пчелицу малену;
 На ню дрекне пакъ изтресе торбу,
 Ню позове на юначку борбу.
 То видеѣи невина Пчелица,
 Гди напада на ню поганица,
 Мачъ са свое юначке бедрице
 Трже оптри Богдана Лютице,
 И потеря Золю прек' ливада',
 Цвѣтокижны' мирисавы' сада'.
 У почетку правда се укаже,
 И веѣъ Золи лоша среѣа бяше.
 Она с' диже на лаганы крилы,
 У пештеру звѣраюѣи умили.
 Утврдисе край рѣке Дунава,
 Да све тамо одсадъ обитава.
 И веѣъ има нѣколико лета'
 Одъ кад' с' тамо посрамлѣна шета.
 Али Пчеле милосрдна рука
 Слаба была за Золю' е мука!
 Кровна Золя неѣе у по дана
 Допаднuty' да се сѣти рана';
 Веѣъ чимъ позна тамошнѣ тврдине,
Србске Музе нове Магазины:
 Одма и ту нова борба поста,
 Коюмъ Муза побѣѣѣа оста;
 Срѣъ е отровъ едовитый Золя,
 Те одъ себе све угриза боля.
 Јо тужанъ какве ядне туге
 Веѣъ золѣвске починаше руге!
 Све издаде за невѣру Золя — !?
 Дику славе хоѣе да зароля — !?
 Кою съ храбромъ мишцомъ е добыла
 Срѣъ подъ Марса ѣ барякомъ служила;
 А и сада готова е мрети
 Врага свакогъ и витежки трети.

Каплю крви и послѣдню лити,
И за свое црну землю рити! —
Всуе Золю зучешъ по воздуху,
Нитко вѣре не дае ти духу! —
Где непушташъ Пчелу на ливаде,
Ерѣ невино похођава саде:
Да изъ цвѣћа сладакъ медъ купи,
У кошњицу — пунећи ю — скупи!
Каква Золю творишъ свѣту добра,
Вальда што си свуда тако бодра?
Оно мало воштине што имашъ
У трулаву тршчицу уливашъ,
Ил' у какву поляне ямицу,
Гдѣво имашъ комшию бубицу:
И опетъ се смѣшъ боритъ са Пчеломъ,
Драгомъ, миломъ, вѣрномъ свѣту цѣ-
ломъ.

Јоште бунешъ баштоване старе,
Да ѿмъ Пчела многе чини кваре:
Што на росну она пупу слеђе,
Да ће любко увенути цвѣће.
Ту мораде невиная Пчелица
Предъ старинамъ указати лица,
Кои мудро дѣло извидише,
Едовиту Золю посрамише.
Оде Золя горомъ зуюћи,
Дође Пчела доломъ пѣвајући,
У пѣсми е сестре поздравляла,
Едовиту Золю проклињала.
И текъ ютра ударило клатно,
Кадъ на мѣсто дође Пчела златно:
Издалека чула е гласове,
Братъ и сестра гди с' у коло зове;
А када е болѣ саслушала,
На броду е Вилу упознала,
Пакъ е нѣойзи весело зборила,

А пакостну Золю прокланяла:
„Гласъ ти, сестро, немого познати,
Срѣ садъ на те злобна Золя рати,
Ты намъ носишъ прамалѣтне сасе,
Братске слоге мило вѣешъ гласе:
Проклетница лети т' ал' у очи,
И сво цвѣће подмукло ти сочи!
Дали ни е рану ти задала?
Ил' озбильскій мейданъ одржала?
Несреѣнице шта ће одъ нѣ быти?
Хоће ли се еданпутъ смирити?“
На то мила проговори Вила,
„Ни е м' Золѣ додіяла сила,
Нит' ће икадъ додіяти моћи;
Срѣ ће скоро Видов-давакъ доћи:
Па тад' ћемо видит' тко е вѣра,
Тко ли подла проклета невѣра!
Већъ ми с' чудне донесоше вѣсти,
Башъ кадъ хтѣдо за посао сѣсти,
Одъ премиле сев *Голубице*,
Сладке, любке, умиљне гучице,
Коя 'вако мени говораше,
Уза сваку рѣчцу уздицаше:
„Чуй ме добро посестримо Вило,
Шта се овдѣ у момъ кругу збыло:
Жаока ми едовите Золѣ
Младу хоће голубчадъ да колѣ!
Али овде шестопераць Марка
Неда, да іой с' желя сврши жарка!
Зато с' диже у облаке црне,
Те с' ядранской тамо страни врне.
За ньомъ црна магла слѣдоваше,
А за магломъ Нотъ рику даваше;
Стась іой наликъ быяше Плутону,
А силе іой наличе Еолу.
И текъ што се тамо увидила,

Старе ѝ Музе Магазинѣ рушила.
 Одъ туда се слегне визъ вѣтрове,
 И одлети управо на море:
 Широко е море прелетила,
 А Црну е гору дохватила,
 Съ Грлицомѣ се тамо покошкала,
 Но ню смлатит' снага ѱой е мала.
 Зато вѣ се пуста оканула,
 На Загорѣ ал' е насрнула,
 Гдѣ Даница, сунца предходница,
 Влескѣ разсипа злаћенога лица.
 Но и ту ѱой лоша срећа бѣше,
 На Даници побѣде останае:
 Те се врати одъ куда е дошла,
 Чудеѣи се — како зло е прошла.““
 Овако е мени говорила,
 Свимъ сестрама Гучица велила:
 „На еданпутъ треба ударити,
 Едовиту Золю замртвити,
 Ерь е многомъ душу отровала,
 А жаокомъ рану е задала!““ —
 Кадъ садъ Вила говорит' престаде,
 Една другой тврду вѣру даде:
 Да меѣ' собомъ бытиѣду верне —
 Ма носіо шта зукъ Золѣ дерне! —
 Садъ се дигну на лаганы крылы,
 И одлети свака своіой цѣли, —
 Летеѣи су еднако пѣвале,
 И у пѣсми ово извѣяле:
 „Чуйте, Срби, дошло е пролеће,
 Некъ рой Пчела' на цвѣтове слеће!
 Сви у срдцу буд'те добре волѣ
 И прогон'те едовите Золѣ!““

У Банату

Стойко.

В.

ПРОИЗВОДИ У ПРОЗИ.

—, кнѣжества намъ е широко поле!

Разне силе, една цѣль;

И разна вода, духъ ал' еданъ овима!

— — — — — ?

Наука вышши кои намъ е конаць?

Мудрымъ, вештымъ, нравнымъ быт';

Што знашь ты самъ, сообщит' браћи сродной;

Мудрость у облакъ не крыт'.

Л. Мушиця.

I. ВИТИСТВО.

Р Е Ч И

**Благодарногъ чувства
приликомъ Президиованія
Свевисочайшегъ Дана Рожденія,
Нъиовогъ Ц. Кр. и Апостолическогъ Величества
ФЕРДИНАНДА I. (V).**

Лазаромъ Лазаревичемъ

Маѣ. Закл. обоимъ Права Адвокатомъ и Профессоромъ
у Гимназиі Гр. и Соединѣногъ Вѣроисповѣданія
Общества Новосадскогъ

изговорене

у Горниці Общества, у Гимназіалномъ Зданію
21. Априліа 1840.

Εἰκὼν δὲ Βασιλεὺς ἐστὶν ἑμφυχὸς Θεῷ.

Царь є одушевляѣиъ, образъ Божества.

Менандеръ.

Среѣнна земльо, у коіой жителя благо,
у сунчаной зраки ока владательсєва, и све-
общегъ отца, подобно цвѣту драгоцѣне
биљке, подѣ благодѣтелномъ негомъ до-
машнѣгъ неба, изъ средине внутрєне слоге
и задовольства, ниче, расте и успѣва! —
Среѣнна земльо Маѣара, коя подѣ твоимъ ве-
лєхвалнимъ Арпадима и Владаоцима разни
домо̀ва, на часъ истина своє Славе Блєсакъ
небу у висѣ хити, но когъ последнѣ одзрачїє

на скоро у валови себичне међусебне брани изумре; — на послѣдакъ подѣ осрећавајућимъ Родослѣдію Хабсбургова колена, угнѣтително господство Полумесеца, — слѣдство внутреньегъ мутежа; — сломи, па садѣ подѣ Величествомъ Дома Австрійскогъ, у крилу свомъ божественимъ миромъ питасе, съ поля властѣ и достоинство одержава! Благословени дану, у комъ човеколюбиво Божество све народе благомъ Скиптру Австріе подвержене, Праунукомъ Османокротителя Карла, унукомъ Мађаролюбиве Терезіе и вселюбимимъ Синомъ великога Франца, благимъ *Фердинандомъ*, благосиляюћи одари. — Чувствуюћи свою презѣлну срећу, ков су по вѣчномъ судбе опредѣленію, сви народи простране Цесаревине данасѣ участници постали; предчувствуюћи, даће найдерзновеніе надежде, ков в само правична слободѣ и отечества любовь зачети могла, и ков су одѣ части као клица садашньости текѣ съ будущимъ нараштаемъ свою зрелостѣ, очекивале; — садѣ подѣ *Фердинандовимъ* Благослова пунимъ Владѣтелствомъ, свомъ развитку на сусретѣ иду; — испуњене и премашене видити. Восклицава сваки Гражданинъ светчано окићенъ, мирисомъ мазаюћи власи у восхищенію баснотворногъ света, и поздравля кликомъ данасѣ свитаюћи данъ, у комъ су пре четрдесетѣ и седамъ година,

тридесетъ тучни топова съ громовнимъ воо-
кликанія трескомъ възвѣстили, да в *Ферди-
нандъ* на спасеніе света родіо се! — Благо
теби граду, кои съ твоимъ вѣрнимъ жителяма
изъ срдца благодарношу скрушеногъ, небе-
самъ на одабраномъ дару, данасъ жертву
радостни суза приносишъ! — Благо и теби,
ти Муза Храме, кои си изъ миле топлоте
народолюбія, подъ Егидомъ найблажїегъ
Монарха, постао, а садъ подъ Фердинандо-
вимъ владѣніемъ свой златни векъ бронишъ.
Теби и твоимъ питомцима нова се Ера сія.
Изъ твои су нѣдара произлазили и про-
излазиће у будуще полезни уди дружестве-
ногъ живота, кои ће вѣрни свомъ Краљу.
пуни любви према своимъ ближњима, изъ
све свое младе и немалаксане снаге, отече-
ству служити и съ тимъ очекиваню велико-
душни Основателя соотвѣтствовать и себе
милости свога Монарха достойнимъ показа-
ти! — Ако су Римляни довольно узрока
имали, свога Дива Августа и свое Антонине
у редъ Богова ставити; свога Тита Веспасіана,
любовомъ и украшеніемъ рода човече-
скогъ назвати, свое Цессаре *Sidus, pullus* и
*purpur**) именујући, данъ имъ рожденія не-

*) Ово су речи милосће, којима су Римляни, по
Светонію (о Калиг. глава 13) Калигули тепа-
ли, и значе што во у насъ: сунце, очи, чедо,
детенце?

бройнимъ жертвоприношеніямъ и Париліа-
ма *) светковати и овѣковѣчити, то ми има-
мо многостручно праведніегъ повода, кадъ
наше станѣ према намъ самимъ и другима у
свакомъ отношенію смотримо; часъ и данъ
благоснлати, у коемъ въ *Фердинандѣ* на на-
ше добро нови светъ угледао; то мы осећа-
мо найвнутреніи Позивъ овай данъ благо-
дарностію и любовію овѣковѣчити, *еръ лю-
бовъ што чини то в вѣчно!* — Великомъ
Македонянину дивіо се светъ, но време ума-
ли ово дивленье, пошто се фидіевъ камень
изглади, и жива Апеллесева боя угаси; —
али Цесаръ Октавіи живи у сердцу свакогъ
благородногъ Мужа и живиће докле годъ
благородни душа буде. Тако ће *Ферди-
нандѣ* живити, до вѣка люблѣнъ, до вѣка
примѣръ Отцева свакога народа. — Некъ се
садъ громомъ топова и звукомъ туча Осе
Цесарске Државе ватресаю; — некъ се Лици
и Шѣсчопѣнія, восклицанія и Празднство одъ
свете Церкви Столице до у домовину древне
Немаца Честности и Слободолубія, — одъ
слободне Државе Кракаве до улива величе-
ствене рѣке у црно море, ліо и носе; мы
ћемо овде подъ спокойнимъ кровомъ деветъ
Богосестара, далеко одъ людскогъ метежа и

*) Игре и светчани дни Палей, богиньи Пастира
посвећени. Види. Овидіа. *Fastor.* 4 кн. — Про-
перція кн. 4. Елег. 1. и 4.

радостногъ тисканя, данъ Милости и Благо-
вѣстія светковати, и у невенни венацъ, кои
чело свевозлюблѣногъ нашегъ Монарха ди-
чи, заръ еданъ цветиѣхъ додати, кои ће у лѣ-
тописи овогъ заведенія, као обележѣ нашегъ
скромногъ и благодарногъ чувства трајати
моћи. —

Нису крвљу попрскани света Освоите-
љи, кои на собствenu свою дику съ букти-
ньомъ беснеће Мегере крозъ туђе земљѣ и
народе тумараю, тежкомъ ногомъ богате усе-
ве и изобилна поля, благослове миролюб-
ногъ труда, едину земледѣлца надежду, не-
пштедно газе, и кои крвљу собствене послу-
шне свое деце, круне задобілю, небринући
се о ближнѣгъ свога срећи, коју почитовати
Свеvyšнѣгъ воля заповеда; — предмети сер-
дечногъ удивленія, ни су предмети истиногъ
обоженія. — Они ће до душе у памети людн
остати, али само крозъ скопчано воспомина-
ніе на друге предмете, кои су людма драги
били и којѣ изгубитакъ при спомену они
велики имена чувство болѣтице, рађа. — Они
су своя имена одъ заборавности отели, али
ни су светомъ Сохраненію благодарногъ по-
томства предали. — Тако трае у жалостномъ
воспоминанію Атиле име, кои є мачемъ Бо-
гохранителя Хунна опасанъ, цветаюћа села
у пепео обратио, Цивилизаціи смръть и про-
пасть нанео. — Тако остаю у спомену Ван-

дали и други варварски чопори у преселенію народа, кои су совершена дѣла художества, рукомъ Римлянина Безсмертію посвећена, срушили и унищожили. — Тако се и садъ іошть Азіятски Освоители сноминю, што но по классической Греціи тако грозно до-моваше, да данасъ одъ естетически Спомени-ка божественогъ художества одъ Почитанія безсмертнимъ Боговма и заслугама поставлѣ-ни, едва што више наћи можешъ одъ славни развалина, о коимъ исто толико рећи знашъ, као и о изображенію препотопногъ света. Виновници овогъ опустошенія давно су не-стали, а име имъ се при спомену проклинѣ а не возноси. — — Са свимъ друге струке чувства обузимаю човека, и блага ватра про-струи и огрејава нѣгово сердце при самомъ имену: *Нуме, Птолемеа, Тита, Траяна, Франца и Фердинанда*; — онъ види како миръ небеса, свое отечество оставя и на стадопуне чотове, усевомъ богате нѣве, и изобилствујуће Градове, између звука свирки и Хумна одушевленія, спушта се. Живи животъ, радиность и сваки благословъ вну-тренъегъ блаженства, да, сама волшебна Ар-кадія, представя се нѣговомъ духу. — Пра-ведно се обожаваю она имена миролюбни Владаоца, и славе се дѣла нѣина, као дѣла Богова, будући да нѣи никадъ жеђъ побѣде и знаменитость дѣла, него благостояніе По-

дайника на дѣланѣ руководи, кое у цѣломъ човечеству благодѣтельно дѣйствуе. Мы нѣи као Божество почитуемо, и тако ѿ почитуюћи, држимо да себе саме почитуемо! —

Човекъ, Богоподобномъ душою с' выше одаренъ, и способностима къ полученію свакогъ блаженства, снабдѣвенъ, налази у свомъ Владаоцу Изображателя они качества, нарави мираза; коѿи га човекомъ творе, налази створителя свога блаженства овде и упутствователя къ вѣчной радости тамо. Онъ захтева одъ нѣга, као одъ некогъ божества, кое свако страстно насиліе Сograждана укротити, сваку бурю Иностранца еднимъ ма'омъ уталожити кадро е; одбрану свога четверострукога Притяжанія: Особе, Имана, Чести и Вѣре, коѣ иначе ни при распространитіоюй собственой слободи у станю самъ не бѣи бранити. Онъ одпочива безбрижно одъ своѿи трудова, еръ зна да су му нѣгова вѣрна любба и нѣгова чада одъ сваке напасти закло-нѣна, зна да су и они и самъ одъ сваке земальске бѣде покривени. Ова захтеваня, коя человекъ као Гражданинъ на свогъ Владаоца управляти усуђуе, вежу га діамантски узи за свогъ Правителя, у чинимъ добродѣтельма, залога блага, у чиою мудрости, поспѣшествованіе среће подайника почива. — Ова захтеваня силою му сѣ друге стране као найстрожію дужность налажу, свако повиновеніе

према нѣговимъ заповедма, свако преданіе нѣговой воли. — На противъ Велики Мо-
нархъ испунѣнъ светимъ своимъ позивомъ,
не подае само искану обрану, него иде у
поспѣшествованію намѣренія државни и да-
лѣ, па гледи да свое народе, ослобѣнъ на
Скровиште миліонъ државомъ соединѣни
сила; богатствомъ, умложеніемъ и изобра-
женіемъ, среѣне учини, — Союзи са само-
сталнимъ сосѣдима у достоинству подигне,
— у држави самой, негомъ сваке струке др-
жавоуправленія усовершенствуе и верховнѣи-
шимъ надъ *цѣлимъ* надзираніемъ, предохра-
ни, да се точкови државне справе еданъ дру-
тогъ не дотакну. Тако ствараюћи, уређуе
Правитель *цѣло* къ свеобщемъ добру, и бди,
вадъ нѣгови подайници безбрижно почиваю,
нетрептаюћимъ окомъ надъ *цѣлимъ* и упра-
вля великоможнимъ Кормиломъ све тако, да
се у внутрености никаква незнабожна рука
на државни створъ подигнути не усуди, ни-
ти да се онъ одъ предузетія какви иностра-
ни смѣли усудљиваца стропошта, као што
е негда Циромъ основано царство, предъ
шакомъ едномъ усудљиви Освоителя стро-
валило се. — Тако постае Владѣтель Куми-
ромъ свога народа, почемъ онъ нѣино земаль-
ско блаженство ствара, храни и обезбеђава!
Зато восклицава народъ на онай данъ, у
комъ се такови Владѣтель родіо, конъ съ по-

бѣжденіемъ свію слабости смртногъ човѣка, само оно хоће, што свое народе среће чини. Зато прекомерна радость испуњава данасъ душу нашу, што ми у одношенію реченогъ на насъ саме, насъ средствомъ нашегъ Монарха сваке среће, кою по опредѣленію нашемъ на земљи, праведно искати можемо, участницима видимо. — Мы незнамо у владаню обожаемого Монарха, ни за какво дѣло, кое се неби на наше благо клонило, никакавъ коракъ подъ коимъ не бы Лаворика или кадифица, узрастла. -- Као младићъ, мудрости и вѣжествомъ правленія, украшенъ, славно одговара онъ, за сво време свога владаня, оной, свима смртнимъ людма, опасной Монарха коцки, па справля своимъ добродѣтельима онай животъ, кои ће и онда іошть тракти, кадъ већ сваки споменикъ нѣговъ. и сваки богопосвѣћени храмъ, развалине постану. Съ поноснимъ себезнаніемъ смемо мы испитиваюћи погледъ на *цело* бачити, и воистину ћемо га само зато одъ свое собомъ довольне усладе окренути, да га са найвнутреніимъ високопочитаніемъ къ *Нововотъ Величеству*, као извору свака блага, коя уживамо, съ обоженіемъ подигнемо. —

Гди ѣ и кое царство, у комъ се безбѣдность свакогъ по себце чврсте одржава? — Точнимъ извршеніемъ правде, храни намъ се свако имѣніе наше, противъ 'рђави согра-

ждана; стоежомъ на ногама войскомъ, коя в побѣду узъ Австрійскогъ Орла приковати кадра, брани намъ се одъ рѣави ванграждана; противъ беснеѣи болештина, пожара и потопа, предохранява се установленіемъ чистителни и лѣкарни заведенія, обезбѣдителни содружества, загатима и насипомъ. — У храму Астрее непрестано седе: истина, дубока наука, прилѣжаніе и любовь човечества, а света Темисъ сече главу свакой злоби, ма чемъ правдолюбивогъ нашегъ Монарха на свагда. Своевольность и руке судейске веже собствена нѣгова нравственность, и онъ се не плаши толико оне човечіомъ кожомъ пошивене, грозне судейске столице*) коликo срдитогъ погледа свога обожаногъ Владателя. — Дивеѣи се узнаемо мы сва побужденія, коима Правленіе политикомъ земледѣлія умложеніе наравни производа подпомоѣи, политикомъ рукодѣлія ова облагородити, и промену обоегъ рода, политикомъ трговине, удвоити, едномъ речи, узвишенимъ прибиткомъ, свой народъ, тециву свега, што в би-

*) Гродотъ сказуе, да е Камбизесъ Сісамну подкупльномъ Судіи мртвомъ кожу свуѣи дао па ньомъ столь судейски застрео. А Діодоръ Сициліанскій вели, да е Артаксерксесъ злимъ Судіяма живимъ коже дерати, па ньима другіи Судія столице обшивати дао, да былъ непрестано у памети имали, да се правда, безъ грозне каштиге, повредити не сме.

тію и благостоянію потребно, упутити па-
шти се. Благодарни признаемо, да нашъ
Владатель доста пути съ личномъ своїмъ
жертвомъ, державама своима миръ поклонити
и одржати труди се, не билъ подъ благосло-
вомъ безратне, спокойне землѣ, дрво човече-
ства, богатіе вѣтвѣ потерало, а ове скуп-
штиномъ наука и художества оплемениле се.
Онъ захтева да нѣгови учители, буктиню
разума у светинѣи Божества важижу, па ньо-
ме светъ и Потомство озаре. Онъ олакша-
ва сваку стазу, коя изображенію води. Онъ
брани свакомъ свой законъ као имѣніе и
особу, и предохранява да ни една закона
секта вишша державна намѣренія не квари.
Собственнымъ свога Величества и свога Двора
примѣромъ дѣйствуе Онъ на наше узоре
(Идеи) и нрави тако крѣпко, да на само по-
дайника блаженство, изображеніе непрестано
сопутницу свою, добродѣтели имаде. Ако
у овомъ призренію и кои Владаоць рећи мо-
же: да е онъ за свой народъ доста учинію,
то онда, Владатель нашъ съ правомъ за все-
могуществомъ: *Fiat homo* *) повторити може.

*) да буде човекъ — да будетъ свѣтъ и бистъ
свѣтъ. — Као што слогъ овай Светога Писма
крачиномъ, силу и створъ Всемогущества
божія на очигледъ показуе, тако е намера
была витіе онимъ узаймѣнимъ одъ Шлецера
речма, дѣло очовечества и образованія, као
свемогучомъ вољомъ произведено, изразити.

Онимъ, нѣме произведенимъ поправленіемъ
права, започинѣ нова Епоха болѣгъ нашегъ
стила, па яви Сатурнови векъ *) овестественъ
гледимо. — Онъ обима свеколико благо
скупа, безъ разлике вѣре и народа; люби
што в *добро* у свакомъ чину и Роду па из-
мамлюе што в *лепо* свуда и свагда, кое у
благости *нѣгове* царске милости, као према
Майскоме сунцу развія се и цвета. — Тако
в у животъ опетъ повратіо, као Познаватель
и Почитатель Славенски нарѣчія у години
1837. Србску Матицу и нѣно чедо Лѣтописъ,
кою в пакостна завистъ и малодушна не-
сносность у коренъ сатрти хотела, и рекао іой
далѣ, сходно свомъ намѣренію кліяюће Та-
ленте развіяти, и на полю србскогъ књиже-
ства и ѣзика, врстне плоде приносити. —
Тако в Онѣ Людевиту Гаю Одличіе съ бри-
ліантскимъ прстеномъ всемилостиво покло-
нію, као награду за нѣгове заслуге и труде
око ѣзика свои правомислени Хорвата. —
Тако в Србима, кои су иначе подѣ блистаю-
ћимъ, крунисанимъ редомъ *Нѣгови* Велики
Прадѣдова, многе знаке царске милости по-
лучили били, средствомъ Резолуціе подѣ
30. Септемвромъ, право народнѣгъ Собора,

*) Сатурнъ, синъ Урана и Весте; Отацъ Іупи-
тера, Нептуна, Плутона. и Іуноне. За нѣгова
владани био в златни векъ. Митол.

поновію, у коемъ су Амфикціони*) Србскогъ народа у чрезвычайномъ согласію, у лицу Ньиовогъ Превосходительства Стефана Станковића, себи Архієпископа и височайшегъ Пастира избрали и овога поузданой добродѣтели свое наймиліе: Школе и Церкви; заложили, подъ чіимъ управленіемъ далѣ, на всевисочайше дозвољеномъ и таки за тимъ држаномъ Сѹноду, крѣпки стубови дадоше се Восточной Православной Цркви, кои данѣ данашњи, сиротне заоставше Дієцезе: Бачку, Темишварску, Будимску, Пакрачку и Горньо-Карловачку славно подижу и достойно красе. — Тако даю гдикоя Акта траюћегъ Земальскогъ Собора неоспориме знаке Просвѣщенія и човеколюбія, почемъ се у Нехристіянима честитость човеческа цени и уважава, и они се постепено прочимъ Гражданима ближе упоређую. Ово насъ учи повѣстница наши дана, па намъ се ино неможе, већъ съ Клаудіаномъ препознати: *nunquam libertas gratior exstat, quam sub rege pio* **). — Подвизи и употребљѣна средства, страдаю-

*) Амфикціони звали еу се Грчки Градова Посланици на Судъ или Соборъ Амфикціона (*conventus Pylaicus*) найпре у Делфъ а после у Термопиле у комъ су се потребе читаво Грчке а и єдинствени Државица распре, расправляле.

**) Нигда слобода милія ніе, као подъ праведнимъ Краљемъ.

ћемъ човечеству при потоу одъ пре Беч-
комъ а сада Пештанскомъ; Удовицама са
основаніемъ пензіоналногъ установленія;
Глуво-немимъ са обдржаніемъ существујући
Інштитута, снажно помоћи, саставляю одъ
звезда венацъ, кои ће вѣковѣчномъ светинѣ
зракомъ, освећену главу, свезовлюбленогъ
нашегъ Монарха обсіявати, и *нѣга*, незабо-
рављена идућимъ световима, у редъ *Бого-*
*родни**) поставити. — Истина в цела, силе
единственогъ смртногъ човека ни су доволь-
не, да са *целимъ неизмеримимъ* владаю;
али в снисхожденіе и доброта нашегъ Вла-
дателя, праведно уваженіе заслуга, знало
чрезвычайнимъ прегледомъ, онака Індивидуа
себи пріятельски подчинити, кои ће драго-
вольно сву снагу свою на навиднѣ државне
справе обратити, у којој цигло нѣгова воля
перо саставля, да справу до века у ходу и
движенію обдржи. Тако се и на нѣму осве-
дочава исто оно изреченіе, коє в Плиніи за
Траяна реко: *Онѣ имаде пріятеля, ерѣ в*
и самѣ пріятель біо.

Кадъ дакле ми нашу срећу, кою су на-
ши Предци подъ блаженнымъ владатель.

*) Divus значи божественъ. Но будући да су
Римляни ово своимъ Царевима као одъ бо-
гова свои рођенимъ прилагали, зато ће сми-
слу сходніе, богороданъ, нежели божественъ
бити.

ствомъ Австріе іошгъ одъ почетка непре-
сечно уживали, измеримо; кадъ ми изъ лъу-
бови къ ближнѣмъ, по дужности свима Со-
человецима добро желити требамо, то онда
едва што болѣ свету желити можемо, него
да се Анаграмъ Фридриха IV. испуни кои
златни слови вели: *Austriae est imperare orbi
universo.* *) — Кадъ ми нашегъ Монарха,
правично за Створителя нашегъ блага при-
знаемо, то смо дужни дѣнашнѣи данъ, до ве-
ка у срдцу, до века у памети задржати, на
кои я са свакимъ отечестволюбцемъ на
Ньюово Священѣйше Величество желю,
речма Певца, Великогъ Фридриха **) упра-
вити усуђуемъ се: „Уживай, *Найблажѣи* одъ
свію смртни, славе и чести до найвишегъ
степенa човеческогъ живота. Погледай на
насъ вѣрне, погледай всемилостивѣйшимъ
окомъ, кое хиляду Талента одушевлява; на
ученике Муза, па имъ дозволи непрестаю и
у будуще, овде бесѣду свои Отаца слушати;
дозволи имъ овде забаву Мудраца и утанча-
ніи вкусъ изучити, сваку будалаштину На-
рода, колена и сана сожальевати, сваку стра-
даюћу добродѣтель сузама обдаривати и све
Кралѣве превозносити, кои су теби *Отче
Отечества* подобни!“

*) Австрія целимъ нека влада светомъ. Над-
словіе на Библиотеци одъ Фридриха 4. Ав-
стріискогъ, златни слови постављено.

**) Рамлеръ.

II. ПОВѢСТНИЦА.

1. О СЛАВЯНИМА СРБСКИМЪ.*)

(Одѣленія II. члѣнакъ 4. Шафариковы' Старожитностей Славянскы')

Прегледъ дѣлованя Славяна' Србскы'.

1. Пре насѣленія Србаля' и Хорвата' у нѣгдашнѣмъ Илирикуму т. в. пре л. 634. — 638. ни в было у Далмаціи и у сусѣднымъ земляма т. в. у части Паноніе за Савомъ леже-хой и у Превалитанскомъ предѣлу никаквы' стары' населѣнія' славянскы'. ¹⁾ Преповѣда се истина о военнымъ нападеніямъ славяна' на Илирію и Далмацію год. 548., 550., 551. и

*) Историчкый саставакъ овай изъ многохва-лѣногъ дѣла ученогъ гд. П. I. Шафарика „Slowanske Starožitnosti“ я самъ одъ рѣчи до рѣчи нарочито зато превео, да бы средствомъ превода овогъ Срблы сами оригиналь могли читати.

¹⁾ Главный изворъ есу лѣтописи византиски, изъ кои' изводънаходи се у Stritterii Mem. por. T. II. Serbica p. 111. — 418. Изъ домаѣи' извора': Животопись св. Симеона одъ сына вѣгова св. Саве ок. 1208, дипломе србске и босанске, кратки лѣтописи неименованы' забилѣжителя', архіепископа Данила (ок. 1325 — 1338) родословъ или царостав-

552. ²⁾), али о њиовомъ савременномъ разширеню по овимъ земляма ништа се одъ никудъ не зна. Разпространяванъ славяна' у оно доба тежило є съ єдне стране одъ улива Дунава преко дольне Месіє у Тракію и Македонію, съ друге пакъ стране оданде преко Паноніє у предѣле норическе: у средини међу раме-

никъ и други іошъ неиздани. Кроника Свештеника Дукланскогъ (Anonymus presbyter Diocleas, цвѣтао 1161) тиштена Латинскимъ езыкомъ у J. Lucii De Regno Dalmat. Croat. I. IV. Amst. 1666. Fol. и у J. G. Schwandtneri Sript. Rer. Hung. Vind. 1746. Fol. T. III. илирски у рукопису се налази у Риму и на другимъ мѣстима. Између одалѣны' за граничны' извора' знатниі су: писма и дипломе папа' и кралѣва' сусѣдны' у D. Farlati Illyr. sacr. Ven. 1751. Fol. 6. voll., A Katona Hist. crit. Hung. Claud. 1778. 39. 8. J. S. Assemani Kalend. eccl. univ. Romae 1753. 4. 6. voll. Помоћна дѣла: Іоанна Раића Историја слав. народ., наипаче Болгар. Хорватовъ и Сербовъ. Виен. 1794. 8. ч. 4. — F. X. Rajacsevich Hist. Serviae, Colocae 1799. F. — J. Chr. Engel Gesch. v. Serv. u. Bosn. Halle 1801. 4. (49. ч. свеоб. ист.). — Д. Давидовића Дѣлнія къ ист. србскога народа, у његовомъ Забавнику за г. 1821. Вечъ 4821. 16. — Остала се видети могу у Engel Gesch. v. Bulg. стр. 283. и слѣд., Dalmat., 145. слд., Serb. 121. слд., Mold. u. Wal. 1. слд., Buhle Lit. d. russ. Gesch. стр. 265.

²⁾ Про сир. В. G. I. I. с. 29. 38. 40. IV. 25. Stritter II. 34. 35. 37. — 39. 40.

нама овога угла налазилисусе утиснути остатци древногъ жительствова Тракіе и Илиріе, праотцеви садашньѣ Влахѣ и Арнаута. Међу овима првопочетными истина већъ весма съ Римляны измѣшаныма жителяма живили су безсумнѣ особито у тако реченой Превалитанской и многочетне породице Гота, царствовавши у Далмаціи међу г. 493.—552., и послѣ одъ грчкы' царева' съ великимъ трудомъ надвлаваны' ³⁾. У овомъ станю поредъ разнородногъ жительствова и слабе зависимости одъ Бизанта нашли су Авари Далмацію, кадъ су послѣ нѣколико предбѣжны нападенія на ню именито год. 597. пустошећи градъ Балеа, садашній Белаи ⁴⁾, съ 40. другы' градова, пакъ опетъ год. 603. и слѣдећи, око лѣта 630. коначно нѣомъ завладали, — ненашавши одъ стране Грка, онда са Сараценима ратуюћи, никаква одпора ⁵⁾. Царъ Херакліо жалећи губитакъ

³⁾ Gothi illarum partium (Dalmatiæ et Liburniæ, incolæ — вели Proc кодъ Stritt. I. 148.

⁴⁾ Кодъ Theophana Balve, кодъ Anastasia Ballea, на листовима Пеутингеровима Beloie, кодъ Theophilacta покварено Bankeis.

⁵⁾ Завладанѣ Salone и Далмаціе одъ Авара' описуе Констант. Порфирог. двапутѣ, т. е. еданпутъ De Adm. Imp. с. 29., другый путъ на истомъ мѣсту с. 30. Прво извѣстіе естъ несавршено начертанѣ, може быти одъ туђе руке произходеће, и овде погрѣшно смѣш-

тако велике и лѣпе државе, а немогући самъ своіомъ силомъ одолѣти якое непріятелю, договоріо се е по свидѣлству Константина Порфирогенете, когѣ рѣчи мы овдѣ слѣдуемо, съ нѣкими войводама Хорвата', онда іоушъ у бѣлой или великой Хорватской на сѣверу живеѣи', и поклонію имъ е Далмацію, подѣ томъ погодбомъ, да они изгнавши изъ нѣ Аваре у нѣговомъ подянству заостану. Хорвати некаспеѣи таки послѣ тога подѣ управленіемъ петъ Кнезова' браѣа', и двѣю Кнегиня' сестара' съ породицама своимъ, и многобройнимъ людствомъ у Далмацію упадну, и ударивши на Аваре, и водеѣи съ нѣима неколко година' жестоке войне, наипослѣ нѣи

тено и оставлѣно, друго уредно стваріи описаніе, кое и Stritter II. 19. — 21. праведно као таково приміо е. У првой Аварима неправедно приписуе се име славяна', у другой не; ербо рѣчи: „cupientibus scire de Dalmatia, quomodo a Sclavis populis capta sit, licebit hinc discere“, и ниже: „ceterum a Sclavis occupata fuit hoc modo“ неоднѣсе се на одма слѣдеѣи чланакъ о узеѣю Салоне одѣ Авара', него на долазакъ Хорвата' у Далмацію. Списатель хотеѣи о томъ говорити починѣ прво описивати, како су Авари напали и угнѣздили се у Салони, да съ тимъ яснѣ покаже, зашто и каквимъ су путемъ Хорвати у Далмацію дошли, т. е. да су призвани были одѣ цара къ изгнанію Авара'. — О лѣточислѣнію види ниже.

надвладаю освоивши землю чрезъ нѣи отету. Скоро затимъ у време владаня истогъ тога Цара Хераклія произишао е изъ сѣверне државе „наименоване, вели, бѣломъ Србіомъ и лежеће за земљомъ Турака (Маѣара'), назване одъ домаћи' Бойки, и граничеће са Франкама, и овлажене рѣкомъ Висломъ или Дичицомъ,“ еданъ одъ два, послѣ смрти отца, раздѣлимо владајућа браћа, а наиме млађій тражећи съ людма своима прибѣжиште кодъ Цара Хераклія, кои му е предѣлъ у Селунскомъ намѣстничтву (in thessalonicensi themate) у околици мѣста Србице на рѣци Халиакмону (садъ Indz екага) за обитаванѣ одредіо. По не дугомъ времену недопадне се Србљима у овомъ нѣиовомъ сѣлишту; тога ради съ дозволеніемъ реченогъ Цара наступили су путъ на трагъ у свое старо отечество ⁶⁾. Но и пакъ прешавши Дунавъ почели су ово свое предузеће жалити, и за другима сѣлиштама обзирати се, докъ су најпослѣ преко ондашнѣгъ царскогъ начальника у Бѣограду издѣйствоваши кодъ Цара Хераклія новыи предѣлъ обитаваня за себе, т. е. землю лежећу на изходу Далмаціе одъ Хорвата' населѣне, овлажавану рѣками Дриномъ (Drinus), Босномъ и Врбасомъ, и онда іошъ у рукама Авара' на-

⁶⁾ Да су нѣки одъ нѣи' у Македоніи остали заключити се може изъ имена мѣста Србице, одъ то доба тако названогъ.

лазећу се. Ушавши у ню, и отевши ю одъ Авара' распространили су се у нѡй съ породѣцама, почевши одъ Саве преко покраина' речены' трію рѣка' чакъ до Дрине (Drilon, Drimon) и до мора ядранскога (адриатичкогъ). Одъ то доба добыли су различите части землѣ ове, особита страномъ славенска имена, као Србія, Босна, Неретва (Погани), Захлѣмїя, Травунїя, Конавлѣ и Дукла или Діоклеа. Овымъ раздѣленїемъ земляма предложени су были Жупани, као Старѣшине и Управители; у Србїи, у строгомъ смислу тако названой, обитавао е врховный Кнезъ или великий Жупанъ. Србскый, налазећїи се подъ влашћу Грчкогъ Цара, као врховнога землѣ Господара. Настояванїемъ Цара Хераклїа обадва новодошавша народа были су скоро по свомъ насѣленію у Илирику одъ Свештенника' изъ Рима позваны' къ вѣри Христовой обраћени и крштени ⁷⁾. — Ово е садржай преповѣданя Константинова о долазку Хорвата' и Срба' у Илирикъ. Будући да збогъ недостатка други свидѣтельства' о овой тако опредѣлїю и съ толикимъ поединымъ околностима преповѣданой повѣсти критическомъ нѡу суду подвергнути неможемо, радо и охотно допущаемо истинитость нѣну у

⁷⁾ Const. Porph. de Adm. Imp. c. 29 — 36
Stritter II. 151. sq. 389. sq. Engel Gesch. v.
Dalm. 452. слѣд. тогъ истогъ G. v. Serb. 179.

главной ствари, т. е. у пресѣльнию Хорвата' и Србаля' у време владаня Цара Хераклия изъ сѣверны' краѣва', названы' Бѣло-Хорватска и Бѣло-Србія, у Илирикѣ, и у завоєваню землѣ ове одъ Авара', оставляюћи поедине додатке и подробности, као што валя, при нѣовой вредности. Две су обаче ствари, кои' испитиванѣ овдѣ пропустити се не смѣ, т. е. опредѣленіе времена, кадъ се ѿ походъ та два народа догодіо, и ограниченіе землѣ, изъ кое су они произишли. Гледеѣ на прво питанѣ морамо овдѣ пре света опоменути што су досадашњи испитательн, именито Енгелъ, Пеячевиѣ, и Микоци, за право нашли. Царъ Константинъ Парфирогенета или Багренородный очитуюћи ове догаѣав, или ѿ само у обште у лѣта владаня Цара Хераклия (610 — 641. дана 11. Фебруар.) меѣе, или ставляюћи завоєванѣ Салоне и Епидавра одъ Авара' погрѣшно у лѣто 449., себе и новіе испитательн тимъ забунюѣ. ⁸⁾ Енгелъ завладанѣ Далмаціѣ одъ Авара' ставля меѣу лѣто 610. — 620. дозванѣ Хорвата' меѣу лѣто 620. — 630. а преселеніе Србаля' око 640. ⁹⁾ лѣта. Пеячевиѣ и Микоци трудећи се лѣточисленіе подробнѣе опредѣлити полагају за

⁸⁾ Stritter II. 17. Lucius De Regn. Cro. et Dalm. c. VII. — IX.

⁹⁾ Engel Gesch. v. Dalm. 451. — 452. То гъ исто гъ О. v. Serb. 153.

темелъ потврђиваня свога неприбыће войске Аварске збогъ похода у туђе землѣ (по ньіовомъ, мнѣнію противъ Бугара' лѣта 638. — 636.) у врѣме нападенія далматинскы' краишника' у ньіове предѣле, послѣ того немогућность супротивности Грка' противъ нападаюћи' на Далмацію Авара' збогъ рата Сараценскогъ, на конацъ и неке друге околности, као пошилянѣ Мартина у Далмацію ради изкупленія сужняка Хрістіанскы' изъ руку Авара' и Славяна'. Такимъ начинномъ обоица ослањаюћи се на исте темелѣ равна су такође изнашли слѣдствія: ербо по Печачевићу Авари су завладали Далмаціомъ год. 635. — 636. Хорвати су дозвани год. 636. Србљи населѣни 637. — 638; по мнѣнію Микоція пакъ Авари су узели Далмацію лѣта 637., Хорвати позвани су 638., Србљи пакъ по Македоніи и таки послѣ того по Илирији намешћени год. 670. ¹⁰⁾ Ништа манѣ поедино ово изчисленіе ако се и при првомъ погледу види, да ѿ сталномъ темелю основано, одъ разсудногъ и нестраничногъ ствари испитиваня као невѣројатно одбачено

¹⁰⁾ F. X. Pejacsevich Hist. Serb. p. 15 19. J. Mikotzi Otiorum Croatiae liber unus. Buda 1806. 8. p. 89. — 112. Овай последний, еписатель необычнѣ бистрости и разсудности дѣйствуе о горепоменутомъ предмѣту обширно и основано.

быти мора. Пре свега темель су нѣговъ само мнѣнїя и своовольно примлена начела (principia). Могли су заиста еграницећи съ Далматинцима Авари и другимъ, не само бугарскимъ ратомъ, ако исторїя о нѣму и ѣути, занимаи быти, и могли су они слабымъ Грцима Далмацію изъ руку отети, макаръ да они и ни су противъ Сарацена воевали. Невѣроятность пакъ тога, да се све оно, што Константинъ о Аварима, Хорватима и Србима преповѣда, у краткомъ течаю 4. или 5. година догодити може, свакомъ у очи пада, ткогођъ съ позорношћу и у способности прочита чланке одъ 29. — 36. кодъ Константина, и тко новрай тога величину ствари, множину догађая, тешкоћу дѣлованя, и удалѣнїе мѣста, како валя, расуди.¹¹⁾ Неможемо дакле

¹¹⁾ Опоменућемо овдѣ само нѣке околности; ако премъ и' и више имаде. а) Авари су завладали и држали Далмацію изтеравши изъ нѣ грчке войнике и чиновнике, Грци пакъ немогући їмъ сами одолѣти договарали су се наипослѣ съ Бѣлохорватима за Татрама, и уступили су їмъ землю на погодбе. б) Ови ушавши у Илирію нѣколико година воевали су съ Аварима (*bello per annos aliquot gesto*, дакле найманѣ 3 — 4 године), докъ и коначно надвладали нису. в) Текъ по утишеню рата были су посредствомъ истогъ цара Хераклїя чрезъ римске свештенике обраћени и крштени. г) У време долазка нѣовогъ у Далмацію владао е надъ нѣима еданѣ одъ

ове дѣточисленіе примити, но неимаючи никаквы' сталны' темеля' за подробно изчисленіе лѣта' свакогъ поединогъ догађая, тогъ смо мнѣнія, да ћемо исторической потреби достаточно удовольити, ако се за истину или баръ за вѣроятно прими, да су се све ове ствари у последнѣмъ десетогоду владаня Цара Хераклія догодили, а наиме да се е савршено завладанѣ Далмаціе одъ Авара' око год. 630., долазаць Хорвата' у ню око год.

петъ кнезова' браће (можда Клукасъ) у време пакъ крштења већъ е вѣговъ сынъ Порга владао. Ово противословѣ избѣгаваюћ' Микоци односи крштењ Хорвата' къ другоме цару, а не ко Хераклию, но врло неосновано. д) Хорвати су се пре, Срби доцнѣ преселили *Chrovati ad Imp. Heraclium confugerant antequam Serbli confugissent ad eundem Imperatorem*). е) Срби прешавши преко Дунава прво су се у Македоніи насѣлили, и забавивши се ту нѣко време (годину или двѣ) кренули су се натрагъ преко Дунава дома за Татре (*aliquanto post*). ж) На овомъ путу зауставивши се за Дунавомъ погађали су се средствомъ управителя бѣоградскогъ съ Царемъ у Цариграду, добыли су нова сѣлишта, нѣима назначена; предобыли су и' одъ Авара' и на конацъ были су обраћени и крштени чрезъ позване изъ Рима свещенике и т. д. Све ово имало се е догодити одъ есени год. 637. (т. е. завладаня Далмаціе одъ Авара') до подзиму год. 640. (т. е. наређења) и извршеня крштења по окончаню войне)! Ово ни е вѣроятно.

634., преселѣніе Србаля' у Македонію, око
лѣта 636. а у Илирію л. 638., крштењ пакъ
обоегъ народа око год. 640. збыло. — Друго
не манѣ важно питанѣ есть: одѣ куда су ови
Хорватски и Србски пуци изишли: за разрѣ-
шеніе ове загонетке подао намъ в Царѣ Кон-
стантинѣ обильность избране вредности на-
вѣщѣніа землѣписны'; но ипакъ су и овде
новіи испытательи недостижући правый сии-
сао рѣчій старогъ овогъ свѣдока, и натежаю-
ћи га неприкладно и наопако, више помра-
чили га, неголи изяснили ¹²⁾. Избѣгаваюћи
непотребно множенѣ рѣчій предложѣемо
слѣдства испытываня нашегъ што можемо
краће говорећи заедно о Хорватима и Срби-
ма, као садруговима у томъ истомъ приклю-
ченію, и сусѣдима не само у новомъ, него и
у старомъ своемъ отечеству. О Хорватима

¹²⁾ Што! Добровски о предмѣту овомъ у Енге-
ловой *Gesch. v. Serb.* стр. 153 — 161 говори,
есть юшь до сада ако се у обште сматра,
найболѣ; напротивъ тога поправляюћа и спро-
ваѣаюћа примѣчаня Енгела, писателя исти-
на доста прилѣжногъ, но у историчкомъ
землюпису, и славянскомъ языку врло неиз-
кусна, есу само млатенѣ праздне сламе, и
самъ трезвеный и разборитый Микоци, гле-
деѣ прѣотечества Хорвата' и Србаля' у по-
грѣшкама е заблудіо. *O ior. Croat. lib. un.*
стр. 63 — 89. Сравни *Abkunft d. Slaw.* стр. 92.
слд. 136. слд.

говори Константинъ да су изишли изъ зем-
лѣ у нѣгова времена (л. 949. т. в. кадъ в Кон-
стантинъ исторію свою писао) изическе, име-
новане *Велика* или *Бѣла Хорватска* (mag-
na Chrovatia, quae etiam alba cognominatur и ма-
гѣали хрѡватіа, и ѿпрѣи Хр.), лежеће (као
што на едномъ мѣсту вели) за Багиваріомъ
ultra Bagivariam, εκειθεν Βαγιβαρας) а (као што
на другомъ мѣсту говори) међу горама иза
Турціе (т. в. землѣ Мађара') према или бли-
зу Франціе или Саксоніе (versus Franciam,
quae est Saxonia, prope Franciam), имаюћи соб-
ственога Кнеза подложеногъ Краљу, а доцнѣ
Цару нѣмачкомъ Отгону I., у сусѣдству Бѣ-
ле Србске, и изложене честимъ нападеніями
Франка', Турака' (Мађара'), и Печенегѣ, а
удалѣне одъ црнога мора 30. дана' хода ¹³).
— О Србљима пакъ свѣдочи тай Царъ до-
годописаць овимъ рѣчма, да су произишли
одъ Србаля' онда (т. в. 949.) іошъ некрште-
ни, кои се зову Бѣло-Срби, обитаваюћи' иза
Турціе (ulteriora Turciae incolunt, т. в. землѣ
Мађара') у предѣлу, кои домаћи зову Бойки
(Βοῖκι), и гранчеhemъ се съ Франціомъ и ве-
ликомъ или Бѣломъ Хорватскомъ, и овла-
живаномъ рѣкомъ Вислонъ, коя се другіе и
Дичица зове ¹⁴). Имена собствена, коя се у
повѣсти Константиновой налазе, одъ части

¹³) Const. Porph. A. I. c. 13. 30. 31. 32.

¹⁴) Const. Porph. A. I. c. 32. 33.

су ясна, а одъ части тамна. Ясна и уобште позната су Франція или Саксонія, Царъ Отто, Турція (земля Маѳара), Висла или Дичица; тамна на супротъ су Боики и Багиварія, о кои' обясненію преко свега потрудити се морамо. *Боики* найобичнѣе се узима за *Боіохемъ* или Чехію, али весма неосновано. Константинъ заиста каже, да су Славенски жители предѣла онога, изъ когъ су илирски Срби произишли, сами своимъ езикомъ и дома именовали предѣлъ тай *Боики* (in loco ab illis *Boiki* nuncupato εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς *Βοῖκ* τόπον ἐπονομαζόμενον,); познато пакъ естъ да су Славяни обитаваюћи у Чехіи одъ првогъ почетка ову свою землю звали у свомъ езикѣ *Ческомъ*, а не келтонѣмачки *Боіохемъ*. Осимъ тога Константинъ ни е писао *Βοῖκῃ* т. е. γῇ (*Boika* videlicet terra, *Бойска* земля) како бы безъ сумнѣ учиніо бы, да е на Бов мисліо, већъ е писао *Βοῖκι* (indeclin.), начиномъ кодъ Грка при непознатимъ барбарскимъ именима обште уживанимъ. По овоме дакле недвоумимъ *Боики* припознати за отечество садашњи' русински' *Бойка*' (русински названы' *Бойки*, единствено число *Боіокъ*, такође и *Бовкъ*, множествено *Бойцы*; *Боикови*), кои сѣде у Источной Галиціи одъ извора Днѣстра у горама и равницама по бреговы именоване рѣке чакъ до Прута, у окружіяма Самборскомъ, Стрійскомъ, дольнымъ

частима Станиславскогъ и Коломійскогъ, и у нѣкимъ предѣлима Чортковскогъ и т. д.¹⁵⁾, и едногъ су може быти и нѣшто далѣ одтуда на сѣверу обывавали. Што Константинъ землю Боики за сусѣдну Франціи издае (in loco ab illis B. principato, cui finitima est Francia) тамноме нѣговомъ понятію о положенію овыхъ удалѣныхъ земаля и можда промѣненію имена Боіохемъ и Боики приписати се мора. Теже е обясненіе рѣчи Багиварія (Вагиварія), коє су нѣки на Вабигору (Вабіягора) у Татрама, аю и ни е писао Бабигарія (Вабиугарія), другій на рѣку Вагъ или Бугъ

¹⁵⁾ Мѣстнымъ и вѣрнымъ извѣстіяма о овыхъ Бойцима снабдѣно ме е ревностный домородаць Д. І. Вагилевіѣъ. Сравни J. Lewicki Ruthen. Gramm. Vorrede S. IV. Сустди нѣови єсу Лемци, Чеваці, Хуцѣли и други. Име нѣово прастаро, народно, одъ рускогъ прилагателногъ боекъ (strenuus) производи, но ни е мѣство; ерь у послѣднѣмъ огледу Русини у горама живеѣи зову се Верховинци, Гирвяки, у предгоріяма Шидгорени, Горени, у низинама Долевци, Полени, Ополе-ни, Подолени. Криво и нечедно е одводенѣ имена тога кодъ Golebiowského Lud pol. стр. 114. „Chłop zadniestranskiéj okolicy od gnuśności swéj Bójkiet czyli wolem nazywany.“ (!) Равнимъ начиномъ производе руска господа прастару рѣццу сме рдѣ (селякъ, поданикъ), што значи мужа, одъ смрада. Omnia peccata paria.

16), јошъ другій на послѣдакъ, а то по момъ мнѣнію найправеднѣе, на Бајиварию, Баюварию, или Бојоарию, т. е. Баварию односили. По овомъ и нѣкимъ другимъ значима можемо се домислити, како в себи Константинъ именоване две велике землѣ Бѣлу Хорватску и Бѣлу Србію у својой мысли представляю, и како су оне дѣйствително лежале; вѣрбо су ове ствари една одъ друге по нѣшто различне. Шо нѣговомъ представленію лежала в велика или бѣла Хорватска на сѣверу за Турціомъ (т. е. Угарскомъ), и за Бабурскомъ (Бавариомъ, коя в истина онда чакъ до Панонскогъ Дунава допирала) близу Саске; дакле одъ прилике у данашнѣмъ Галичу (Галиціи), Морави, и Ческой: у правой пакъ истини пружала су се насѣленія Хорвата' непрекидно одъ источногъ Галига, у комъ русинске Хорвате пре год. 850, по томъ пакъ лѣт. 907., 981., и 983. Несторъ и Кадлубекъ споминю, преко брегова' Татранскы' (Бѣлохорвати у бреговима поредъ Маѣара' сѣдеи споминю се кодъ Констана и Нестора) 17), на западъ може быти

16) У старославянскомъ езыку, као и у старонѣмачкомъ, в ари значи истина habitantes assolæ; но овдѣ форма -ія, Багиварія, много смеѣе. Const. Porph. у често употребљава мѣсто латинскогъ j.

17) Хровати бѣли. Несторъ изд. Тимк. 3. Соф.

чакъ подъ градъ Краковъ, у единственихъ пакъ наслѣденіяхъ у сѣверу чакъ до Ческы' крконошкы' брегова', гди нѣи Краль Алфредъ іош пре л. 900. (Хорити), диплома, Цара Хайнриха кодъ Козмаса (Ghrovati, Chrovati) и кирилска легенда о светомъ Вацлаву у 10. столѣху (Horvati) познаю, шта више пружали су се чакъ до Нѣмачке (Chruvati vicus кодъ Dithmara, n. Corbetha), на югу чакъ до Штаврске (pagus Chruvati, Chrouvat, у дипл. одъ л. 954., 978.). Царъ Константинъ, како видимо имао е добра извѣстія о обоимъ краинама велике Хорватске, т. е. источной, лежехой кодъ гора' татранскы' поредъ Турака', и изложеной нападеніяхъ Печенегъ' и Маѣара', и о западной у ческимъ Крконошима, узнемираваной одъ Нѣмаца: нѣгова погрѣшка се управо само у томъ состои, што е обе ове землѣ, као одну къ томе одвећъ малу весма на западъ удалѣну и нѣмачкомъ Краљу подану, себи представляо. Подобно Бѣлу Србію меће Царъ иза Турака' (Маѣара') и Бѣлы' Хорвата' одъ рѣке Висле или Дичице (ако ова два имена една рѣку означаваю) преко Ческе и Лужице іошъ далѣ до Нѣмачке; у правой пакъ истини Велика Србія у оно време, кадъ су се илирски Србљи сели-

врем. изд. Строев. I. 3. Kenigsb. 6. Нік. I. 5. Различити одъ илирскы' Хорвата', кои у Лавр. лѣтоп. на стр. 19. Хравата се именују.

ли (око 830. г.), допирала в одъ землѣ Дреговича' (садашнѣгъ Минска) и рѣке Буга, гди се велико кралѣвство Србјани іошъ међу лѣтомъ 866 — 890. истина по старимъ преданіямъ). и Срби Руссима данакъ плаћаюћи и 949. споминю, преко велике Польске, Слезке и Лужице чакъ за рѣкомъ Лабомъ (Елбомъ), као што ћемо о томъ на свомъ мѣсту обширније говорити. (§. 38. ч. 2. §. 48. ч. 8.) И овде онетъ кодъ Цара историка та се иста погрѣшка примѣчава, која горе т. в. да в себи ове разне землѣ, у којима су нѣгда народи, Срби именовани, обитавали, као цѣлостъ земаля', врло далеко на западу лежѣћи' представља. Кодъ толике дакле разширености земаля', обштимъ именомъ Бѣле Хорватске и Србівъ наименованы', произниче садъ питањѣ, изъ когъ су части источне ли или западне, или може бити изъ средине илирски Хорвати или Срби произишли? Къ рѣшенію овогъ питања саме Константјнове рѣчи достаточне ни су: будући се оне, себи противословѣћи саме такођеръ смѣшавало. Срѣзъ онъ говори, да су Хорвати изишли изъ землѣ, Кралою Оттону I. подложене, а на другомъ мѣсту каже, да су изишли изъ предѣла, у Татрама лежѣћегъ, одъ Печенегъ' често плѣнѣногъ; тако исто каже: да Срби произходе изъ землѣ граничећесе са Франціомъ, а опетъ другди вели да изъ предѣла Бойковъ Вис-

ломъ овлаженогъ, но то е извѣстно да нити су Печенези на Крконоше нападали, нити Висла у Ческой или Лужици тече. Нужно е дакле, да се ово противословіѣ удалить може, друге доводе изтражити. Сматрајући ове нове доводе неустежимо се признати, да проти общему спору нови' историка' миѣнію съ Добровскимъ ¹⁸⁾ држимо Хрвате и Србе за изселѣнике источногъ Галича и Владимирске, т. е. изъ доцнѣ речене Црвене Руссіе а никако изъ Ческе или Лужице. *Главни доводи наши всу слѣдећи:* а) Нарѣчѣ Хорвата' и Срба' илирскы' као гоѣ што е садъ одъ нарѣчія потомака' ческы' Хорвата' и лужичкы' Срба' са свимъ различито, а противъ тога русинскомъ и бѣлорускомъ преко мѣре сродно, тако е веѣъ л. 634. — 638. у томъ истомъ размѣру спрама едногъ и другогъ стояти морало. Нарѣчія се истина у течаю времена знатно промѣну, но ипакъ изворна нѣгова сродностъ никадъ са свимъ сатрти се неможе. Веѣъ у 9. столѣію принадлежали су Илирски Хорвати и Срби, судећи по рѣчма у најстаріимъ дипломама и Лѣтописима сачуванимъ, ко источное разреѣненю славянскы' народа, говорѣемъ: разтокъ, врула, изтокъ и т. д., чески пакъ Хорвати и лужички Срби къ западнѣму изговарајућему: розтокъ, дудлеби, вигонъ, и т. д. Сходство имена' едни' и дру-

¹⁸⁾ Engel Gesch. v. Serb. стр. 153. — 161.

ты' пронаилази наъ много старіѣгъ времена, него што е 6. или 7. столѣнѣ ¹⁹⁾. б.) Константиново главно изреченѣ есть: да су Хорвати и Сѣби произишли одъ Бѣлы' Хорвата', и Бѣлы' Срба', кои су у нѣгово доба (т. е. 949.) іошъ поганици некршћени были. Ово гамо на Хорвате и Србе Надвисланске, никакo пакъ на Ческе односитисе може, врѣ су ови онда већъ давно Христіянске Кнезове имали, и преко тога и два света мученика. в.) Истина да се равна землѣписна имена налазе кодъ илирскы' Хорвата' и Срба' и у Ческой и Лужици; но налазе се нѣка, особито имена рѣка', кои' у цѣлой осталой Славянской нигди, осимъ у Руссиі и Илириі, наћи нећешъ, као н. пр. Цетина побочна рѣка Бугу ²⁰⁾, и Цетина у Далмаціи, Санъ у Галичу, а Санъ у Краинской, и Сана у Босни и т. д. Бднакoсть рѣдкы' и необычны' имена' рѣка' кодъ удалѣны' грана' народа есть у историчкомъ обзирu появленіе вниманя найдостойніе. г) Рѣчи Србско-Хорватске налазеће се у озыцима Литовскомъ, Лоттишскомъ, Старопрускомъ, а одъ части и

¹⁹⁾ Добровски у Engel Gesch. v. Serb. стр. 154. — 155., такође у Jahrb. d. Liter. 1827. Bd. 37. S. 1 ff.

²⁰⁾ Извире близу Соколова у войводству Подлашскомъ, и упада съ лѣве стране у Бугъ кодъ села Влобрега реченогъ, спрама утока рѣке Нурце.

Чудесомъ, (Естонскомъ кон е финско или чудско нарѣчіе) свидоче то, да су Срби илирски пре свога одлазка сусѣдили съ народима стабла литовскога. Изъ великотъ числа ны овогъ овдѣ само нѣколико за примѣръ да ставимо: *лотишски* декла (*dea virginalis*)²¹⁾, *илирски* декла, дикла (*puella, ancilla*), *лот.* сугга (фамилія), *чудски* сугго, суггу (*genus, cognatio*), *србски* шукунъ-ѣдѣ (*atavus*), шукун-баба (*atavia*), *пруски* горъ (*canis*), *чуд.* коеръ, *срб.* керъ, *лот.* куца (*canis femina*) *срб.* куца, кучка, *литев.* дубусъ, *лот.* дѣх-бисъ (*cavus*) *срб.* дубити (*cavare*) дубокъ (*profundus*), *литев.* калнасъ (*mons*) *срб.* кланецъ (*fauces montis, semita montis*), *литев.* граую (*diruo, tono*), *срб.* грувати (*percutere cum sonitu*) изгрувати (*concutere cum sonitu*), *литев.* грижасъ (*tormina*), *срб.* грижа, *литев.* валтисъ (*spica*) *срб.* влатъ, *хорв.* латъ, *лотиш.* ратти (*rotae*) *срб.* родина кола, родо-кола (*ursa maior*, *литев.* грижуліо ратсъ сравни кирилско кружилице *Ogion*), *литев.* летасъ (*fatuus*) *срб.* лудъ, *лот.* теекъ (*vixdum*) *срб.* текъ, *чуд.* каткъ (*pestis*) *срб.* куга, *полаб.* коге, *литев.* касса (*Haarzopf*) *срб.* коса (*capilli*), *лит.* краусъ (*pirum*) *срб.* крушина

²¹⁾ Dehkla у лотишскомъ е языку женска форма одъ мушке рѣчи dehla (*filius*) съ туземимъ пригласомъ к (срав. лот. *pirkots* прстъ, *pehrhons* перуны и т. д.)

(кодъ остааы, славянахъ грушка), *литев.* краусусъ (*procurtus girae*) *срб.* кршъ (*adludio*) и *илирск.* кршъ (*gires*), *литев.* куцусъ (*fustis*) *срб.* куцати (*puccare*), *литев.* ленцугастъ (*catena*) *срб.* ланацъ, *литев.* венчаваю (*iungere connubio*) *срб.* вѣнчати, *литев.* разбоюсь (*latrocinium*) *срб.* разбой, *лотиск.* граббахтъ (*rapere*) *срб.* грабити, *лот.* пихле (*anas domestica*) *срб.* пиде (*pulus galinae*), *лот.* суккисъ (*puella misera*) *срб.* кукавица (*misera*, а. т.) кукариный (*moestus*), *чуд.* пахасъ (*pravius*) паххаретъ (*diabolus*) *срб.* пакостанъ, пакость, *лит.* чопти (*vellere*) *срб.* чупати и т. д. Вѣроятно е, да су се као што су са Славяни у Германіи, тако са Србы и Хорваты у Илирію нѣке породице литевске, а именито пруске одселиле, одкуда се имена мужка, на Прусе опоминяюћа, кодъ овы читаю, н. пр. Прусна у дипломи одъ год. 892. као чухва и т. д.), Прусѣнъ или Прусинъ (*prusianus* л. 1017. кодъ Кедрена), градъ Прусацъ у Босни (као Србацъ и т. д.). Ове и овимъ подобне рѣчи ясно доказую дуго траюће сусѣденѣ и уважно общенѣ обонъ народа, што нигди на другомъ мѣсту, осимъ на Бугу и Нѣмну, догодити се ни е могло. д.) Изреченѣ Константина Порфирогенете, да е родъ Залаумскогъ Кнѣза Михаила Вишевића, произходію одъ некршћены Срба; изъ околице Висле или Дичице преселивши се

у Илирію на рѣку Захлуму ²²⁾, такође и то да е Бѣло-Хорвата' земля за бреговима поредъ Турака лежећа честимъ нападеніама Печенегъ'; онда око црногъ мора тумараюћи', на ударъ изложена была ²³⁾, као опредѣлно, точно, и съ остальымъ историчкымъ свидѣтельствама сходно много веће е важности, неголи прехићено и сметено нѣгово спомианѣ сусѣдства Франціе или Саксоніе, и поданства Хорвата' Цару Оттону I. ²⁴⁾. Могуће е, да е рѣка Висла, или може быти Вислока, другимъ именовъ баръ кодъ нѣкы' Славяна' и Дичица именована была, двояко заиста име

²²⁾ Const. Porph. A. I. c. 33. Stritt. II. 405.
О томъ Кнезу Михаилу срав. виже ч. 4.

²³⁾ Const. Porph. A. I. c. 13. Stritt. II. 397.
Срав. Schlözer N. G. 538.

²⁴⁾ Царъ Константинъ само е средный, ограниченъ землеписаць, прилѣжанъ, но притѣмъ не свагда критичкый историкъ, и невѣсть етимологъ. Истинитость одъ погрѣшности кодъ нѣга разазнати естъ дужность позорливѣ и незаузете критике. По нѣму е на пр. мѣсто Диоклеа сазидано одъ цара Диоклетіана, гдѣ е управо противно овай царъ одъ оногъ мѣста именованъ, будући е оно іошъ у време Плинія и Птолемеа цвѣтало. Али кадь е онъ такове погрѣшке чиніо у обличнымъ стварима, нѣму да рекнемо предъ очима лежећимъ, шта се можемо надати кодъ стварій удалѣны', нѣму само изъ чувеня и несигурны' вѣстій познаты'?

едне рѣке ни е безъ примѣра (сравни *later* и *Danubius*, *Tyras* и *Danastris*, *Dvina* и *Dujava* и т. д.); но іошъ вѣроятнѣе е, да е Дичица была побочна рѣка Висле, Буга, Днѣстра или Нѣмна, коя не се е въременомъ може быти появи́ти (ако ни е то покварено име одъ Тыкичъ?). Опомянутъ Висле назначуе се само земля Бѣло-Срба' уобште, а не особитый предѣлъ нѣнъ, изъ когъ су илирски Срби изишли. е.) Земля одъ Срба', коды кѹне Бойки именована, естъ земля Бойна' (Бойкова') у Галичу, а никако Боіохемъ; ова се е земля безъ сумнѣ год. 634, — 638. а особито 949. у Славенскомъ ѳзѣку веѣъ звала Ческа (Чехи). Непотврѣуемъ ипакъ да е садашнѣи предѣлъ Бойки было првобытно отечество свію Срба' и Хорвата'. Вѣроятно истина естъ, да су южни Срби, изишавши можебыти іошъ у 3. или 4. столѣію изъ краѣва' Литве, изъ Губерніе Гроденске, Виленске, Минске и т. д., за нѣколико вѣкова' пре свога прелазка у Илирію у предѣлу Бойки реченомъ обитавали, и овдѣ у Бѣлой Хорватской мѣстно име Хорвата' (одъ Хрбъ, брегъ) примили. Многе заиста околности то докучую, да се колѣвка илирски' Срба' нѣшто више сѣверно за Татрама у близости Литвана' и Лотиша' тражити мора. Могуће е и то, да су садашнѣи Бойци у Галичу првобытно такође нѣшто више сѣверно обита-

вали. Овима, и овимъ подобнима доказа-
телствама принуђени, слажемо се съ изрѣче-
ніемъ доцніега истина, али у овомъ послу,
изрѣченія старин' свѣдока', или гласъ народ-
ногъ преданія вѣрніе, неголи остали нама
сачувавшегъ Списателя Лаоника Халкокон-
дила, говорећегъ о происхођењу Срба' и
Хорвата' на слѣдећий начинъ: „Трибали (т. е
Срби илирски) дошли су у ове предѣле, као
што нѣки о томъ свѣдоче, изъ оне землѣ,
коя лежи за Истромъ на краю Европе, изъ
Хорватске, и између Прусы', обитавајући'
на сѣверномъ мору, такође и изъ Сарматіе,
коя се данасъ Русія зове.“²⁵⁾

2.) Које су краине старогъ Илирика Срби
съ породицама своима закрилили, и како су
съ едне стране съ браћомъ својомъ Хорва-
тима, съ друге пакъ съ бугарскимъ Славени-
ма граничили, о томъ ће подробни разго-
воръ ниже слѣдовати. Уобште примѣтити
валя, да су на сѣверу покраине рѣка' Дрине,
Босне и Врбаса, на югу пакъ Неретве и Мо-
раче или Бояне, были главне части нове Србіе,
таки изъ почетка на седамъ поединимъ зема-
ля', т. е. на Србію праву, Босну, Неретву,
Захлумьску, Травунию, Конавлѣ и Дуклу или
Діоклею, раздѣляне. Прва дѣлована Срб-

²⁵⁾ Laonic. Chalcoc. ap. Stritt. II. 338.
402. A Croatia Prusiisque (ἀπὸ τε Κροατίας καὶ
Προυσιᾶν) septentrionale mare accolentibus.

скогъ народа у Илирин, къ изслѣдованю кои' долазимо, леже у непроницаемой тамѣ саранѣна. Нѣколико усамлѣны' догадая', и имена кнезова' изъ првы' петъ столѣтѣя' спомину Бизантинци; списатели западныи' земаля' юшъ манѣ нежели они што подаю; домаи пакъ много позднѣи лѣтописи извѣстіяма своимъ едва до 12. столѣтѣя' достижу. Као што су у Хорватской поедини Жупани подъ два или три независима кнеза, одъ кои' е еданъ веѣъ у 9. столѣтѣю титулу Краля употреблявати почео, саюжени были, тако се и о горереченимъ земляма Србѣ то исто потврдити може. Великий Жупанъ или Кнезь Србскый обитаваюи у граду Десници (Destinika кодъ Конст. Порѣ.) нѣгди у покраини Дрине, быо е одъ почела Глава и Врховный Господаръ, или — по Старославенски и Србски — Старѣшина (Senior) свою осталь' Жупана', изузимаюи у безуздной слободи живеѣе Неретване или Погане; по оплѣвнѣнѣю пакъ земля Србске одъ Бугарскогъ Цара Симеона (г. 924) подигао се е могуио надъ свыма другыма Великий Жупанъ Диоклейскый или Дукалянскый тако, да е себи скоро и достоянство и титулу кралѣвску присвою, добывци въ томе нужна знамена одъ римскогъ Папе; докъ е найпослѣ Стефанъ Неманя уроѣеникъ Жупанскогъ рода изъ Дукле, и праотацъ нововладаюиегъ дома, крѣпко,

независимо Великожупанство у мѣсту Раси
утемелію, подвергнувши себи за кратко вре-
ме и съ дуготраючимъ успѣхомъ цѣлу Србію,
ни Босну неизузимаючи, но савезъ ове съ
кралѣвствомъ Србскимъ доцнѣ се в опетъ
нѣколико пута' прекидао. — Ово предбѣжно
назначивши садъ ѣмо већъ главна дѣлованя
и догађае народа по извѣстіяма бизантин-
скими прегледати. Царь Херакліе сваки-
мъ начиномъ трудеи се да Србе у свомъ подан-
ству задржи, издѣйствовао е крштенѣ нѣово
одъ Свештеника' римскы', кое заиста безъ
наставлѣнія народа у природномъ нѣговомъ
языку никаквогъ знаменитогъ успѣха ни е
имало. Србѣ е велика часть нѣи' язичеству
вѣрна остала, и послѣ смрти реченогъ Цара
(641) цѣлый се е народъ одъ господарства
грчкогъ одтргао. О наслѣдницима првогъ
кнеза Србскогъ Константинъ Порфирогене-
та ништа незна казивати, само да е послѣ
нѣга сынъ, послѣ тогъ унукъ, и тако остави
нѣгови потомци владали чакъ до Вишеслава
(Висеславос око год. 780.?), покомъ су по-
томци нѣгови Радославъ, Просигой (Прочи-
уѣис) и Властимиръ постепено са Србима
управляли. Незна се когъ кнеза србскогъ
разумѣва Епhard, преповѣдаючи да е Хор-
ватскый Людевитъ г. 822. къ нѣму прибѣгао,
и одъ нѣга примлѣнъ да га е издаино убіо
и градъ нѣговъ освоіо, нити се може опре

дѣлати разумѣли онъ подѣ именомъ „Срби у Далмаціи“ праве Србе или болѣ грану Хорвата²⁶⁾. Властимиръ, когѣ се владанѣ међу год. 836. — 843. метнути мора,²⁷⁾ будући одѣ княза Вугарскогѣ Пресіяма ратно нападенѣ, побѣдоносно вѣ съ нѣимѣ воевао, и државу свою одбранію. О нѣму се преповѣда да вѣ удао кѣрѣ свою за Крайна, Беловогѣ сына, Жупана Травунскогѣ, и да вѣ овогѣ зета свогѣ почестнымѣ именомѣ Кнеза обдарію, и изѣ подложничества свогѣ пропустию, коѣ су слободѣ послѣ и на сынове нѣгове Хвалимира и Цуцимира прешле²⁸⁾. Сынови Властимирови Мунтимиръ, Строимиръ и Гойникъ, наслѣдивши скупа владанѣ, витежкѣ су воевали противѣ Бориса Бугарскогѣ (између г. 843. и 860.), и заробивши сына нѣговогѣ Владимира, принудили су га къ миру, пратећи одлазећегѣ чакѣ до граничногѣ мѣста Рассе; али доцнѣе су се посвађали о самовладанію, и бацили су отечество своѣ у дутотрајуће немире, кои су се завладанѣмѣ Србіѣ одѣ Бугара²⁹⁾ окончали. Мунтимиръ вѣ браћу свою Строимира и Гойника ухватаю, и у Бугарску послао, а Петра, сына

²⁶⁾ Einh. Ann. a. 821. Sorabi in Dalmatia. E nhardi Fuld. Ann. a 823. Sorabi, qui magnam Dalmatię partem obtinent.

²⁷⁾ Не пакѣ 870, као што Du Cange потврђуѣ.

²⁸⁾ Stritter II. 408. Engel стр. 181.

Гойниковогъ, кодъ себе у вѣстѣу задржао. Вѣроятно в, да се в друго крштенѣ Срба' за време овогъ кнеза Мунтимира догодило (око л. 867) чрезъ Свештенике одъ Цара Василя послане. Историкъ потврђуе да су се у оно време Срби и Хорвати добровољно владаню грчкомъ подложили ²⁹⁾. Мунтимиръ в оставио послѣ себе (око г. 890.) три сына Прибислава, Брана и Стѣпана, одъ кои' в првый послѣ вдне године (око 891.) чрезъ свога брата одъ стрица, Петра Гойниковића, у Хорватску побѣгавшега, съ владаня сбаченъ, и заедно съ обадва брата у Хорватску побѣћи нагонѣнъ быо. Бранъ в истина послѣ три године (око 895.) Петра протерати покушао; но насупротъ онъ буде ухваћенъ и ослѣплѣнъ. Равнимъ начинъ две године доцнѣ око 897, другий братъ одъ Стрица Клонимиръ, Строирировъ сынъ, изишавши съ войскомъ изъ Бугарске, чакъ до Деснице (Destinika, Destinikon), престолногъ града Србскогъ продро в, но одъ Петра навлданъ и живота лишѣнъ буде. Послѣ тога в Петаръ 20. гѣд мирно владао, држећи миръ съ бугарскимъ Симеономъ и признаваюћи зависимость одъ Цара Леона. У време рата између Грка' и Бугара' г. 917. буде одъ сусѣда свога Жупа-

²⁹⁾ Stritter II. 92.

на или Кнеза Захлумскога Михаила, кои в онда, незна се каквимъ начинѡмъ велику моѡ и славу стекао, кодъ бугарскогъ владателя оцрѣвѣтъ, да Грцима страну држи, на то буде одъ бугарскы' войвода' Теодора Сигрициса и Марманса издаино ухваѣнѣтъ, и у бугарскоѣ тамници уморенѣтъ, на нѣгово пакъ мѣсто Павао, ослѣплѣногъ Брана сынѣтъ, узвышенѣтъ. Противъ овоме Грчкый Царь послао в Захарію, Прибиславльвогъ сына, кога в Павао ухватио и Бугарима у заточеніе послао. Мало затимъ примѣтивши Симеонъ да Павао изъ нѣговогъ се поданства извуѡи намѣрава, самъ в противъ нѣга Захарію съ войскомъ оправіо, кои обаче, освоивши око лѣта 920. владанѣтъ, за кратко време одъ Бугара' къ Грцима приступи, и войводе бугарске Марманса и Сигрициса, да га опетъ покорѣ послане, побіе, и главе нѣове у Цариградъ пошлѣ (око г. 923.). Чиме разлюѣнѣтъ Царь Симеонъ заповѣди сильной войсци подъ предводительствомъ войвода' Книна, Хемнека и Ицбокліа, да заедно съ Чеславомъ, сыномъ Клонимировимъ, ударе на Србію, и землю ту конечно да освоѣ. Захарія препавши се одъ неприятели' побѣгне у Хорватску. Бояри и Началници Србски падну у бугарске замке, и цѣо народъ, кои у Хорватску ни в побѣгао, у Бугарску одведенѣтъ буде, а Србека земля обраѣна у пустыню г. 924.

Тако падне Србія, као крвава жертва круте борбе Грка' и Бугара' за изключиво владанѣ надъ полуостровомъ тракіискимъ ³⁰⁾.

3.) Послѣ смрти Симеона г. 927. сусѣдни народи Маѣара', Хорвата' и остатци Срба' намѣрише ратно ударити на Бугаре. Чеславъ, коме Бугари никакву часть у владанію Србіи нису дали, употребивши прилику ову, побѣгне изъ Преславе къ Хорватима, скупивъ разсуге Србе, и помоћу грчкогъ Цара освои и обнови наслѣдственно отечество свое око год. 934. остаюћи у поданству Грка'. Послѣ Чеслава пасмо Србски' дѣлованя' прекинуто остае чакъ до л. 1015. у кое време в у Србіи владанѣ држао Владимиръ, непознатогъ рода, вальда потомакъ Чеславовъ, владатель вреданъ и добродѣтеланъ, кои в невѣрно одъ Цара бугарскогъ Іоанна Владислава убиенъ быо у Преспи (дана 22. Мая г. 1016) Іоанъ Владиславъ завладао в истина послѣ тога срамногъ злочинства Србіомъ, но већ послѣ двѣ год. убиенъ в быо у рату противъ Грка'. По разоренію бугарскогъ царства одъ Цара Василия Булгаробица пала в Србія на ново Гркомъ на користъ (1018.) и была в управляна одъ Намѣстника' Грчкы'. Побуна

³⁰⁾ Главный и скоро единитый изворъ етъ Const. Porph. A. I. 29. — 36. Такоже Vita Basil. p. 178. — 180. Striter II. 150. — 158. Engel стр. 179. — 183.

Срба' послѣ смрти Цара Романа (1034.) была в безуспѣшна; али око год. 1043. подигне се Стефанъ Бонславъ, протера Царскогъ намѣстника Теофила Бротика, и навалывающе на нѣга Грке двапутъ до ноге потуче (1043.). Сынъ и наслѣдникъ нѣговъ Михаилъ (1050 — 1080.) држао в съ почетка миръ съ Бизантинцима, али на скоро уѣ у ужій савезъ са западнимъ странама, и узме титлу краля Србскога (Rex) ³¹⁾, издѣйствовао в себи знамена достоинства кралѣвскогъ одъ папе Гргура VII. (1073 — 1078). Нѣки говоре, да в чрезъ 30. година славно и у миру владао. Престолна нѣгова столица была в по свой вѣроятности у мѣсту Дукли; баръ првый Архископъ землѣ ту в обитавао. Сынъ нѣговъ Константинъ Бодия послѣ, како в у крутимъ боевима суетно на царство бугарско, юшъ за живота отчина тежіо (1071 — 1073.), надвлада бунтовне жупане, босанскогъ и рашкогъ, и наведенѣмъ жене свое Яквинте, роѣне влаинѣ, даде све свое сродне погубити. — Год. 1089 — 1105. Влканъ жупанъ рашкый, о комъ се незна ели сродникъ кралѣвскогъ рода быо, или в по истреблѣнію овогъ владанѣ себи присвоіо, водіо в краве войне съ Бизантинцима. У време похода Крстоносаца крозь Далмацію

³¹⁾ У писму папе Гргура VII. 1078 именуе се „Michael rex Sclavorum“. Pejascevic p. 127.

у Палестину налазио се е Влаканъ, кога Вил-
лемусъ Тиріусъ кралѣмъ Славенскимъ име-
нуе (гех Sclavogum), у мѣсту Скадру. Посто-
пеность сръбскы' владателя' овдѣ е наново
прекинута и смећена; бизантиски Догодо-
писци сасвимъ муче, далматински пакъ кро-
нисте по бари невѣроятны' повѣстѣй и басна'
газе ³²). Око год. 1120. сѣо е на кнежску
столицу Урошъ, названный Бела-Урошъ
(или одъ Уроша птице, или одъ Белура
змаа?), Жупанъ раскый, по нѣкимъ при-
санъ еродникъ Влакана, по другима Краля
Михаила. Овай Урошъ по преданію позднѣй'
Лѣтописаца' сѣтъ Праотацъ дома Неманѣва.
Супруга нѣгова Ана произходила е, као
што Лѣтописци потврђую, изъ кнежкогъ
рода франкскогъ (т. е. нѣмачкогъ, а не фран-
цузкога, као што се обычно разумева).
Оставио е послѣ себе два сына Чедомила,
кога Грци, незнамъ зашто, Баххинусъ зову,
наслѣдника свога владаня 1136.), и Тѣхоми-
ла или Тѣшу (кодъ Грка' Deses.) и двѣ кне-
ри Слену, удату за Краля Угарскогъ Белу,
и именовану, супругу Бояра Белуша. Че-
домилъ водеи рать съ царомъ Манойломъ
Комненомъ (1151.) буде надвладанъ, ухва-
ченъ и строго покоренъ. Таки непосредстве-

³²) Diocleates ap. Lucium ed. 1666. Fol.
Rejacevich Hist. Serb. p. 136., такође
Tab. VIII.

*Урош или Вукановић
Бела-Урош или Вукановић
Бела-Урош или Вукановић*

но по нѣму су управляли шура нѣговъ Бѣ-
лунъ, и братъ овога Прибиславъ, иначе
Урошъ званый, но буду оба одъ Тѣхомила,
младегъ сына Бѣле-Уроша протерани. Тѣ-
ша буде збогъ наклоности свогъ къ Угрима
одъ силнога цара Манойла Комнена вбаченъ,
и на нѣгово мѣсто Жужанъ Раскый, Стѣ-
панъ Неманя, наймлаѣй нѣговъ сынъ, на
кнежество сръбско уввышенъ (око 1165.). У
цѣлой овой постепености владателя' Сръ-
бскы', као што се она у бизантинскимъ Лѣто-
писима, и смеѣенимъ опоменима нѣкы' за-
падны' извора' налази, много има неизвѣст-
ностей, кое се никако одалити не даду. По
наивѣће вѣре достойной вѣсти Стѣпановогъ
сына Св. Саве родю се в Неманя г. 1114. у
Рибници у Цети, добыю в часть землѣ от-
чинске, вобвао в са старіомъ браћомъ ³³⁾,
нѣга угнѣтити хотѣвшомъ, побѣди и', и
сѣдне на столицу великожупанску у Расси
год. 1159. Отме Сръбске землѣ изъ грчкы'
рука' ³⁴⁾, владао в 36. година', постао в мо-

³³⁾ Ови се кодъ Ансберта зову Красимиръ и
Мечиславъ (Engel 284), у сръбск. лѣтоп. на-
супротъ Завидъ, Страцимиръ и Првославъ!

³⁴⁾ Животопись св. Симеона одъ св. Саве око
1208. рукопись л. 80: „ѿ грчѣзскыѣ землѣ
... погыкшю некогда ѿ насиліа своѣѣ ѿмѣ-
дѣдны.“ Животоп. св. Симеона одъ Доме-
тіана 1264. ркп. л. 30: „И приложи къ землѣ
отчѣзства своѣѣго землѣ многыѣ ѿ области

нахъ подъ именемъ Симеона у Студеници (25. Марта 1195.) а у Ватопедіи на гори Атонской (2. Новембра 1197.), гди е и умрео (13. Фервара 1200.). Съ нѣмѣ почи- нѣ ново извѣстїе и сѣинїе доба исторїе Србске. Старицъ сынъ нѣговъ Стѣпанъ буде крунисанъ на кралѣвство круномъ изъ Рима преко Епископа Методїя³⁵⁾ добывенномъ 1222.; млађий Сава, првый Архіепископъ Срб- ский, посвещенъ у Никеи одъ Патріарха Гер- мана, у прибыћу Цара Теодора Ласкариса, г. 1221. уредїо е Брархію землѣ. Престолный градъ Кралѣва Србскы' постало е мѣсто Расса, садашній Новый Пазаръ; но позднїи Кралѣви и Цареви обывавали су у различ- тимъ другимъ мѣстима, у Приштини, При- зрену, Скоплю, и другимъ³⁶⁾. Изъ вышена- ведены' тавны' и къ сачиненію вѣрногъ исто- ричкогъ образа недостаточны' вѣстїи само се то едно ясно показуе, да е у цѣломъ 11.

царства грѣчскаго... Діоклитїїуже и Дал- мациїа (тако у рукопису), отѣчство и рождениїе своѣе, истовѣ дїедину, насило- ванну отъ рода грѣчскаго. У осталомъ явно е да се лѣточислѣнїе србскы' и бизан- тивскы' извора сасвимъ неслаже. Кое е пра- віе?

³⁵⁾ Животоп. св. Сим. одъ Дометїана ркп. л. 306. памтити треба да е онда Цариградъ у рукама Латина быо.

³⁶⁾ Stritter II. 161 — 191. Engel 183 — 198.

и првой половини 12. столѣтя велика борба владала у южной Србїи межу Жупанима за врховно владанїе; да утемелѣно у Діоклен кралѣвство Србско ни е имало успѣха, ни сталности, и да е по разореню нѣговомъ изъ смѣсе одъ нѣга учинѣне у домашнимъ кавгама и бовѣима ново сталнѣ владанїе поста- ло, названо съ почетка Вележупанствомъ Рашскимъ, доцнѣ пакъ кралѣвствомъ Срб- скимъ и Рашскимъ ³⁷⁾.

(Продужитѣ се)

Съ чesкогъ превео

Др. I. III кб.

³⁷⁾ У подлиннымъ Србскимъ дипломама кра- лѣви Србски изъ дома Неманьина влѣдеѣе су титле уживали. Стѣпанъ Првовѣщаный у ди- пломи измеѣу 1222 — 1230. „Краль и само- држаць све србске землѣ и поморске,“ у надпису Жичанскомъ око 1220 — 1230: „Краль све србске землѣ, Діоклитіе и Тра- вуниѣ и Далматіе и Захлмїе (у дипл. 1195 — 1230. по позднѣмъ препису „самодржаць србске землѣ и поморске)“; Радославъ у дипл. 1234: „краль свію рашкы' земалѣ и травунскы“; Стѣпанъ Урошъ у дипл. око 1241 — 1260: „Великый краль рашкый и поморскый,“ у дипл. 1254: „краль све раш- ке землѣ и поморске,“ Стѣпанъ Урошъ Ми- лутинъ у дипл. око 1275 — 1321: „краль и самодржаць све србске землѣ и поморске“ и т. д.

2. НѢШТО О ИЛИРИ И ИЛИРСТВУ.

(као додатак на предходећу пѣсму мою „Пѣсник
Бачкой Вили“)

..... Да су Грци и Македонци са Илири у савезу живили, може се из многи' хисторички' догађаја' доказати, особито пакъ из овог слѣдећег: „Кад се Филип, краљ Македонскій, други пут ожени, и Клеопатру узме, завади се његов син Александер III. и Велики с њиме,] и отиде из велике срдитости у Илирију, гди од Клита и Глаукія (сина' Илирскога Краља Брадиле) гостољубно примљѣн буде. За њеко време помири се он с отцем, врати се къ њему и наскоро владанье Македонско прими.“ Али не само у пріятельству, него и у неприятельству Илири са Македоніом живише. Од прилике каже хисторія овако: Александер II., син Аминта II., ступіо е на Македонско престоље 399. године пріе рођенја Христова, и мораше мир од Илира' купити, и свога брата Филипа у залогу послати. — Али то ние дуго трајало. — Кад е Клито краљ Илиріе, и Глаукія, његов млађій брат, у Тауланцин владао, онда договорише се они, сложно ярам Македонскій са себе схитити; и в тому још више узрока' имадоше, ер су и други народи то исто чинили; и млади, тек 20. година' стар, Краљ Александер на

све стране воевати мораше. Но крѣпка и
 юначка душа Александрова, цѣлу Тесалию
 и највећий дѣо цѣле грчке земље предобіе,
 обрати се онда на Илире и Трибале, те на-
 скоро упокори и'; за тим разтера и Гете на
 Дунаву. — Сви остали народи молили су за
 мир, само два брата Клито и Глаукиа изнова
 весма се проти Александру оружаше, страш-
 но се обе войске побиеше, али Александер у
 срѣтан сат рођен бияше, он надвлада опет
 Илире, као што е тај гласовити юнак цѣли
 стари и нови свѣт обвладао, ер гди се само
 указао, већ и побѣда његова бияше. — Кли-
 то га е са свои вѣрни свуда пратио, и побѣ-
 де с њиме дѣлаю; али — (и највећи люди
 без погрѣшке нису) Александер јако пићу
 предан бияше, и у таквом станју свога нај-
 бољега пријатеља Клита убие, — премда по-
 слѣ, кад се разтрезни, јако жалише и навѣх
 његову смрт оплакиваше. — Из овога се
 види да су у оно време наши Илири, како
 у политици, тако и у изображености са први
 народи на едном ступњу били. Ово по-
 следње свѣдоче нам и књиге светог Ки-
 ријла и Методија, кои су за њеколико столѣ-
 ћа послѣ живили, и без двоумя славински
 звик у Илирин учили, и то у данашњој
 Далмацији; ер њихов отац тамо трговац би-
 яше. — Да е још у најстарија времена наш
 звик изображен био: о том се из ови' до-

када' нијеко двоумити не смѣ; вр одкуда би друге могла та два речена брата, тако саворшено славянскимъ звикомъ, писати? —

Овде морамъ еѣду старину од постанка пресе Митологије, коју се и наци Илира' тице, опоменути.

— „Кадмус, син Агеноров и Телѣфасе, Краљ од Фениције, добѣ заповѣд од свог оца, да своју сестру Европу, коју Јупитер украде, изтражи, и дома доведе. Будући юниги, наћи немогаше, зато запита Оракул у Делѣи за њезино пребивање. Аполо одговори му чрез Питију у Делѣи: да он за едномъ кравомъ тако дуго иде, док годъ та не легне, и на ономъ мѣсту њеногъ одпочивања да варошъ еѣду сагради. — Тако се и догоди. Крава една водила га е до Беоѣје, гди е дѣгла; и тамо сагради Кадмус — еѣдан градъ названъ Кадмеа, из когъ послѣ варошъ Тебенъ постане. — Његова супруга звала се Хармонија, кћи Марсова и Венерина, и бѣше при ѣмчанью од своѣхъ богова' богато даривана. Онъ е с њоме дуги живот водѣо, оба двоје се послѣ у змиѣ претворе, или су се сакрили, да се од њѣи више ништа чути немогаше, како се више говори, у Илирин, гди е Хармонија још еѣдногъ сина Илира родила.“ —

Ништа више нећу о Кадмусу да пишемъ, него само толико, да још у најстаријо време на Илирија бѣше, и да Илири са Грци еѣдне

Богове, али под други именимадоше. Сл-
тай божји сии, Илир, зваши, — Илириг то
име дао, или е он то име од Илирије добио,
то се неможе докучити, али е то последње
вѣроятнѣ, ербо Митологиг каже, да е негов
отац у Илирију побѣгао, дакле е то име већ
прѣ било, него што се е Илир родио, —
премда наш славни, и за нашу догodoвнѣ-
ну весма заслужни списатељ и пѣслик Ан-
дрија Качић у својој књизи доказуе, да се е
први Илирички Краљ Илирик звао, од кога
се Славјани Илирци прозваше; и сигурно
Качић тог истог Краља и божјг сина Или-
рика разумева, о ком сам я горе из Мито-
логіе говорио. И то се догоди, ако се хисто-
ријам хеленским вѣровати хоће 1500. год. прѣ
рођења Христова. Као што сам већ горе
рекао, владао е у Илириг године 3,606. по-
створенју свѣта, или 394. прѣ Христова ро-
ђења, краљ Брадило. Тко би још хтео
двоумити, да стари Илири ни су Славјани
били, тај нека само то краљево име добро
посмотри, и, ако е то учинио, онда я мислим,
да више сведочанства тражити неће. Да би
још свѣдочбу о том придобио, наводим што
Плиниус хисторик говори. Он вели: да е
Братія, едан остров старе Илирије, на ли-
бурничком брегу лежећи, и да е послѣ име
Браца добио, и под Далмацію спадао. Нису
ли дакле Илири били Славјани, кад су едном

острову, на коме се јко трговина са кожама
водица, име *Братія* (*Sebrüber*) надели; из
Црвѣ после е *Браца* постало, то е тако
наравно, да сваки лако увидити може, кад
хоѣа Месоподанца био е грчки предѣлъ, али
ми се по имену чини, да су и ту стари Или-
ри морали живити, и зашто е то име тако
лако ће омаи увидити, кои старе обичае из
Хомера познае. — Хисторія на едном мѣсту
овако говори: „So in mehrere Besitze zer-
splittet war Ilirien bald von eigenen unabhängigen Für-
sten, als Kroaten, Dalmatien, Bosnien, Serbien,
Käruthen und Krain, regiert, bald von den Ungarn,
bald von den Byzantinern, bald von Venedig theil-
weise bezwungen. Dennoch bestand der alte Name
Ilirier noch immer. So blieb es bis zum Anfange
des 15. Jahrhunderts etc. etc.

Тко дакле може тако оход или неразу-
ман бити, да би хотѣо болѣе знати од дого-
дорштина' или хисторія? — — — Да су се
Славјани Илири, с временом у скитаньу свѣ-
та (*Völkerverwanderung*) са други славјани поме-
нани, то е истина; — на прилику у години
3.522 по створеньу свѣта, дойдоше Хварани
Славјани у Далмацію, и населише оток Вис;
у години 3.840 п. с. свѣта дойдоше други
Славјани звани Ардици и Паллари у Илирию.
— Далѣе каже стара хисторія, да су Далма-
тски горњи ударили на Либурнеже Котар-
це, такоѣе Илире, и њима град Промин го-

нов у ношњин, нов у говору, код пак и у
обичају различито. То су дакле, они Славни,
нов хисторија најпрво као Славяне именује,
и даље каже да су они то име, од славе, коју
су ту стекли, добили, ербо су цѣли свѣт за-
добили били. Овде пак морам одет на дру-
ге Хисторије проћи, и опет се у старія вре-
мена Александра Великог, краља македон-
ског, вратити. — Познато е, да е тај велики
јунак против Илира вовао, и њи овладао,
послѣ пак с Краљем Илирским Клитом (сла-
вянско име од клити, клити, проклити,
прокляти) цѣо стари и нови свѣт предо-
био. И онда у она стара времена био е оби-
чај као и данас, да сви освојени или придоб-
љени народи морају побѣдителу толико
войске дати, колико би он потрѣбовао; за-
то е и Клит, краљ Илирски са својим хра-
брим јуначким Илирим увѣк на десној
страни Александра вовао. — Илирско јунач-
тво тако е велико било, да ње и Александер
за најбоље своје войнике држао; он е илир-
ски добро говорио, ербо е дуже времена у
Илирим живио, и зато су га Илири јако об-
љубили, и чудеса од јуначтва чинили. То
е Александра јако захвална учинило, да ни-
то име „Славни“ на вѣке остави. — Осим
други' списатеља, кои то свѣдоче, хоћу ов-
дѣ само једну пѣсму од нашег вредног пѣс-
ника Андрије Качића да наведем. —

Особиту чарод сваки нини,

Кривот има е кога се дечи,

Коју дае Бог преляд,

Мудри кажу ове речи.

А кралју е сва храбреност

У народу Славянскому,

Снага, якост, и срченост

У войнику Хорватскому.

Александро то свѣдочи

Краль велики свега свѣта,

Сваком' носећ он пред очи

Дѣлованъа племенита,

Коя вазда указаше

Словинъани витезови;

И зато се зовише

Славни яки народ ови.

Прѣ нег' умри њим остави,

Допушћеня благодарна

Уноси их, хвали, слави

Рад юначтва велехарна.

Кара, прети, и проклиње

Ко б' обсово народ ови,

И свакога још заклиње,

Да за њима зло неслови.

Оставља им Бановине

Све од мора Латинскога,

И државе јоште њие

До Балтика леденога.

Да њихово има бити

Од старине како бише,

И нико се нейма прити,

Александро то хотише.

Сва велика Сармаціја

Од старине њихова е,

Славна Босна, Далмаціја,

Илиричка држава е.

Московія, Полянія,
 Бохемія, Унгарія, (Ранонія)
 Сва богата Славонія,
 И витежка Булгарія,
 Славянске су то державе,
 Давно које освоише,
 И пуно се рни славе,
 Ђер народе придобише,
 Лигонія, Алаија,
 Равна Лика и Кербаван,
 Још и лепа Арбавија,
 Илиричка ест држава,
 Плодна земља Поморанска,
 И Горица још сувице,
 Бановина, ази Крајнска,
 Славног пука вазда бише,
 Њихова е дѣдовина,
 Србска земља и Расија,
 У истину још старина,
 Татарія и Прусія,
 У бѣломе граду свому
 Александрія ки се зва,
 Свему пуку Славянскому
 Љубезниву поздрав назва,
 Благослов им још остави
 Марте, Јова, и Плутона,
 Својих Богов' које слави,
 Да им даду свака она,
 Коя од њих просит' буду
 И у дану и у ноћи,
 Да им ние труд залуду
 Бит' ће њима у помоћи.
 Еденаест свѣтлх Банах
 С Азнадаром ту бише,
 Од источних када странах
 Њих Монарка поздравляше.

За свѣдочит' биху звани
Свему свѣту знаши пуче!
Уписани гори Бани
Како мудри то нас уче.
Да т' е ова оставіо,
Александро, син Филипа;
Тер е тебе прославіо,
Благодарства дѣлећ липа.
Рад юначтва и вѣрности
Твојих старих земљо славна!
Имала си чести доста
У истину још од давна.
Весели се майко яка!
Илирчких Витезовах,
Да си пуна ти юнаках
Свѣтлех Банах и Кнезовах;
Лѣпу срѣћу тер некуни,
Ср Племићах и Господе
Градови су твои пуни,
У поштењу сваком ходе;
Без којих ти би била,
Ка' без дуње мртво тило,
Тамна, мрачна, и немала
То би ти се догодило.

Грци и Римљани незнадоше дакле у
оно време још ништа о Славјани, али им
е Илирија добро позната била. Овако говори
хисторија о том, (што се вѣка тог и народа
тиче, било би сувише отом говорити, ербо
кои би други свик тај народ могао говори-
ти, него Илирски, баш као Грч грчки, Ла-
тин латински, Немац немачки — као што
рекох, Славјанско име онда још ни е познато

бмла. —) Illyrien (Illyricum, lat. Illyricum, Illyria, Illyris) nannten 1-ens die Hellenen im weitern Sinne alles von Hellas nordwestlich gelegene Gebirgland, über welches hinaus ihre Kunde nicht weiter reichte. 2-ens die Römer begriffen unter diesem Namen alle zwischen Helvetien, Italien, und der Donau gelegene Länder, welche die allgemeine Gränz von Germanien, Italien, und Hellas ausmachten. Eingeschränkter trugen sie 3-ens den Namen auf das Küstenland am adriatischen Meere von der Arsia bis zum Dreilon über, und rechneten dazu noch das Binnenland bis zu den Flüssen Savus und Drinus (Sava und Drina).

Илирія давле на више хвала дѣла душе свое име носи, него Славинство; и ми бже тим славним и старим именем доста уарна имали поносити се, о тим више што самницому посебно име не одузима. Стара Илирія под владаньем Бранисла Кралеа 1500 при роу Хр. у многе зманье пределе, а краљевине разцѣплена бивала, како нам сво хиторија казуе. Das eigentliche Illyrien war vor Alterthum zindgen kleinen Königen beherrscht; die Einwohner trieben Seeruberey, und waren dem Zerkeln sehr ergeben. Einer dieser kleinen Völkersämme, die Eusebius, soll sich nach Angaben hellenischer Schriftsteller 1500. Jahre vor Christo dem Rabanne unterworfen haben. etc. etc.

Али омет су сви полаг наметат говора, обичаја, пошине и т. д. Илири били. А да

нас ми, кои единост стару повратити жели-
мо, ништа друго не намибрамо, (премда не-
што несмислено разноси, да се о кожи нашој
ради) него сјединьење у литератури, и то
сваки на свој начин, сваки са својим писме-
ни; о едном рѣчу, жеља нас вуче, да се
братински боље упознамо, да се едан дру-
гому придружимо, ербо смо браћа по нара-
ди. Враћи злоба нас е разставила у она још
весна фанатичка помрачна времена; али е
оад друго време настало! Браћа! одбацимо
проклет сан, да нам аџипци сваке даи, по-
мишљајте и на стара времена, не само на
данашња, расуђуймо како е онда било, кад
е још Брадило владао, кад нам е Александер
ијину *Славу* дао, околи будимо на то, —
Александер никога од нас ни е из оге Слава
искључио, он нас е својим Боговом, Марсу
и Јупитеру препоручио, а и ми смо онда те
Богове славили — и никада се нисмо због
њих свађали — О срѣтни времена! — О бла-
жени доба!

Но да се даље к историји врати. Она на
едном мѣсту говори: „Im 11-en Jahrhundert
entstand auch das Reich Raascien, welches später in Ser-
vien und Bosnien zerfiel, aus Illyrischen Provinzen;
die nordwestlichen Provinzen des alten Illyriens wür-
den in derselben Zeit zum Deutschen Reiche gesche-
gen, und bildeten das Herzogthum Kärnthen, Arain,
die Grafschaften Görz und Gradiska.“ Из овог да-

како увидити можемо, да је Србија и Босна под именом *Moesia Superior* и то под римским владањем, едан део Илирије састављала. — А у земље ове дошли су Срби из горње Лунице (Zaun) тек 7. столѣћа (636 — 640.), али те земље нису могле пусте бити. Стари Илири под различити имени, Ваноти Венди, Гети, Даки, Авари и т. д. већ су ту насељени били; но они су још доста простора имали, да и више браће к себи примити могаху, и тако се онда они сви саједине, и до данас тако и осташе, едан од другог чрез дуже време као сусједи примише обичаје, изедначе ону малу разлику у говору, узму еднаку ношњу, и тако се еде едан са свим други народ, него што су најпрва били, и то је данашња Србија и Босна, премда се то исто ји о други илирски држави казати може. Тако ти постаде данашњи илирски прости езики, као што гдикии кажу, Србски, Хорватски и т. д.

Зашто сви ови горе речени корени славјанског населивања у Илирији едно име не носе, може сваки лако постићи. Обштег имена „Славян“ још небиле; а они робити, кои од времена до времена цѣли свѣт узнемираше, а особито Илирију, зваху се по својим вођама н: п. Хорвати, Бани, Авари, Винди и т. д. У Илирији најдоше лѣпа земљишта, едан сродни народ и езики, и тако

тамо и остадоше. — Тако би сад могао да каже, куд су се стари Илири све да и неби Слави били, деси, кад хисторија ништа нам о тој неказуе. Истина е, да су Илири, као обично, у многи битка и мново мјудосте изгубили: али тај е случај и друге народе постигао: жене су, са слабо гада тукле, него су се брижљиво старале, друге тонаке и Илире, породити, кои ћею своју народност и своју слободу бранити; тако, тај народ нити изумрети, нити изгинути могаће, а и хисторија сигурно би о тој штогод говорила, ербо ни е шала, нити е мали догађај, едан њан народ изгоренити или уништити! А то неби непријатељу од хасне било! — Илири су, у стара времена, такође заробљенје познавали, тога ради и хараче и војну помоћ давали. Ако, дакле, хисторија еднгођ каже, да су разбиени и потучени били, то се само војни чета тиче; остали народ, кои нисе воjsвао, остао е при свој кући, ако се еднгођ каже, да су освоени, или да су други народи тамо завладали, то ће, само толико рећи, да су они другом народу послушни били, и њима харач плаћали. И Илири су са Македониом владали, али нипошто нису зато Македонци уништени. — Питам, дакле још еданпут: куд би могао тај гласовити народ пропасти, а да хисторија нигда непоминје? — то питам само оне, кои свему

могъу приведеноу дохъу в Млнрн юмте
неби вѣровати хотѣли. А да народъ одаи на
дорогѣхъ своихъ пропасти неможе, наводим
оудъ нѣкоо одного весьма памятногъ списате-
льа и землѣхъ нашихъ Спиридона Юмѣа:
Es ist bereits mit historischer Gewißheit dargethan,
daß die sſlavischen Slaven schon vor 12. Jahrhunderten
jene Gegenden inne gehabt haben, in welchen sie noch
heute anzutreffen sind, und daß sie dort mehrere
Staaten gründeten. Alle diese, einst selbstständige
Völker, verloren in der Folge ihre Unabhängigkeit;
Kroaten, Slavonien, Bosnien und Serbien trugen
dem blutigen Schwerte Mähler erbitterter Horden,
und sanken allmählig in den Sklaverey.
Dieses Factum hat uns die Geschichte treu aufbe-
wahrt; sie gibt den Zeitpunkt, wann diese Länder
gefallen, nicht den Umständen und Verhältnissen,
welche ihren Sturz nach sich zogen, eben so wahr,
als umständlich und erschöpfend an; — aber nir-
gends liest uns die Geschichte, daß ein
Großvater diese Länder, und namentlich
Slavonien, entvölkert, oder seine Be-
wohner, wie einst Nebukadnesar (ни о
ли и то име славянско, молиху да просудити
исполнѣ) die Juden, dem heimatlichen
Boden entriß, und in eine fremde Ge-
gend hinweggeschleppt hätte. Eben so we-
nig erwähnt die Geschichte eine Entvöl-
kerung durch eine allgemeine freiwilli-
ge Auswanderung. — Warum will man

also diese Menschen erst in der neuen Zeit durch Claven bebildet lassen? Wohin soll denn das Volk, das ehemals ganze Königreiche bildete, verschwinden sein? Die häufigen Einfälle wilder Horden waren wohl dem Lande verderblich, und das Schwert der Unabhängigen hat die Einwohner zu verschiedenen Zeiten empfindlich geliebt, aber ausgerottet hat es sie gewiß nicht. На истин начин ни стари Млири изкоренѣни не бяху, него юш и данашњи дан мликова кра у нами кри. Дале пак говори Јовић — Es werden sich wohl noch mehrere andere Staaten nachweisen lassen, deren Bevölkerung sich durch Einwanderungen vermehrt hat, ohne daß man hierbei ihre Ureinwohner übersehen hätte. Тако на истин начин, неможе ни данашњи дан, ниједан азотвор, ма он и најопасни био, старе Млире из своих држава' протерати хотѣти, кад пре толико хиљада година' јоште никаква прогона рхутио нис, нити су га икакви непријатељи прогнати могли. — — —

Сада да н'кодику рѣчи' о Млирском езику проговорим. Млирски език мора тако стар бити, као и Млирско име, ербо в Млирија најпрво од сви други' славјана' у Европи позната бида, и као нита сам горе показао, своим собственим јанком, ког и данас говори, (т. е. славјанским) говорила е, бдан

ништен: Немац свако у ђебуто о савременом
 сваку, компи: Die flämische Sprache, welche heut
 zu Tage weit und breit in den von Slaven bewohnten
 Ländern, in den mannigfaltigsten Dialecten ges
 prochen wird, stand einst in einem sehr hohen Ansehen.
 Der Ton ihrer Muttersprache hat viel Angenehmes noch
 Selbes, und hätte sie das Glück gehabt, ohne so viel
 die deutsche Sprache zu kultivirt und von ihren Unreinig
 keiten gereinigt zu werden; so müßte sie diese an Reich
 und Reichthum der Worte noch weit übertraffen. Wie
 einige Sprachkenner behaupten soll sie sich vom Geiste
 ihres Wohlklanges sehr der italienischen Sprache när
 hern. Unläugbar ist es, daß sie weit früher, als die der
 Germanen ausgebildet worden war. Daber ergiebt es
 sich auch, daß sie zu einer Zeit (im 16. und zu Anfang
 des 17. Jahrhunderts) ihre gewisse Periode der höch
 sten Blüte gehabt habe, dessen sich damals die
 deutsche Sprache nicht rühmen konnte. etc. Тако су
 де Немац и сви други народи о нашем сви
 ну, а како та ми браћо љубили неби, кад
 смо се с њим као с материним млечом одо
 ли? Ништа светлига човѣк на свѣту нема,
 од свог природног материнског свика; зато
 и сваком на срдцу нек буде, свој сви на
 највиши ступањ подини и култивирати;
 ербо ако то небудемо чинили, још даље и
 даље од друге народа остаћемо, и најпослед
 и домородне синове своје изгубићемо, ко
 би се к другому новму свикну одбили; а на
 ма мори не том да стои, да на само нама

домородца, него и туђинца, нашим сепком
редо да говоре, и књиге њим писане да чи-
тају; њихме су дакле потребне, и сваког по-
себине е дужност, књижарство са самим оном-
им црквама подупирати, и то без разлике
поднарѣчја, или писмене. — Нех чита Србни
Хорватски, Хорват напротив Србни књиге.
Онда ђеду се и књижарски тронкови латин-
скодишари, њихме ђеду читаније бити; Књи-
вописци ђеду више писати, врбо њим са бо-
ље њихов труд и мука излатити може. И
најважније би корист била, кад би наша
врасна доштина е велики кораци напред-
журно ступала, и свѣтлости изобраањя —
и ко на небусийности сунца, обрадовала се.
Високоучени ђуди могли би то лако учи-
нити, кад би им духовни као свѣтсти погла-
вари и друга господи и господари на руку
својемприм домородношћу, ишли, кад би
сваки књиге куповао не само за се, него и
за своје сиромашине подложнике. Овдѣ морам
споменути, да нѣкон наши земљаци мисле,
да у Далмацији, Хорватској, Босни, Црној
Гори; Србји и т. д. ико различити подна-
рѣчја имаде; а оному, кои би тому вѣровао,
само толико кажем, да сам и оворо свуда у-
ти предава, или кралевина био, и свагда
сам еданъ узик — едне пѣсме, едне обичае
нашао, само са тдижоним малим разликама,
на прилику, што едни „ліепо“, други „ле-

но“, трећи „лимо“, а четврти „лѣто“ важу, и т. д., а то ни е вредно, да се о том говори, камоли да руга каква из тога се чини. Погледајмо друге народе, многе, и много веће разлике имаду! А и те би жале разлике код нас наскоро престале, кад би само књижество боље се подигло; — али то ти е жалост, што нам е у том високо запрѣка мотута, коя ће нам до вѣка од никоде бити. — Но, Бог е с нама! — Ми нисмо криви што е тако, него злочна судбина, и морамо се са узтрпљенљем тѣшити, и мало по мало у напредак е изображености ступати. — Нѣшто о славянском језику да и хисторіе наведем.

„Um die Sprache der panonischen Slaven haben sich vorzüglich die Beiden bekannten Apostel Methodius und Konstantin. (welcher später, nachdem er sich in ein griech. Kloster zu Rom begeben hat, Cyrillus genannt wurde) sehr verdient gemacht. etc. etc. etc. — Ohne Zweifel wäre die Sprache, die in dieser alten wichtigen Bibelübersetzung herrscht, die gemeinschaftliche Schriftsprache aller slawischen Völkersämme geworden, wenn ihrem Emporstreben und Allgemeinwerden nicht das zwischen Rom und Konstantinopel bestandene Kirchenschema entgegen gestanden wäre. Hier ist auch der Grund davon verborgen, daß sie weder nach Pohlen, noch nach Böhmen gekommen ist, ja daß sie später sogar aus Panonien und Dalmatien verdrängt wurde. Einzig in der südlichen und östlichen Welt der Slaven erhielt sie sich wo sie auch

noch in ihrer ursprünglichen Reinheit als Sprache des Gelehrten (so wie die Lateinische) fortblüht. — Тай език донела су она гореречена два брата Мотодије и Кирил у преводи светогa писма у Панонију (данашњу Унгарію) у 9. столѣћу, на прошињу Моравског Краља Сватопола, и Панонског Хезила. А од куд су га тако тако изображеног донели, ер е већ морао гдигоћ у највећем цвѣту бити? — Я би рѣкао из храма стари богова', и од њиови' жрецева', и по свой прилици из Илирије; ербо е ова земаља и најближа ондашњој Култури или изображености била. С едне стране Илирије билише Римљанин, с друге Грци, а с треће Панонија. То е с тим још више вѣројатније, ербо су та два брата рођени грци, а њихов отац трговац у Илирин, и то данашњој Далмацији, билише. —

Данашњи илирски език разликује се од старог славјанског толико, колико на прилику данашњи Италијански од старог Латинског, и есте тако красан, да многи паметни људи овако суде и пишу: „Die serbische Sprache, welche in Istrien, Südkroatien, Dalmatien, Slavonien, Syrmien, Banat und Batschka, dann im türkischen Gebiete in Serbien, Bosnien, Herzegovina und Montenegro von mehr als 5. Millionen Menschen gesprochen wird, ist unter allen südslavischen Sprachen die kräftigste und lieblichste. Dieses Lob würde in dem Munde eines Serben zu partiell

Esingen, wenn es nicht schon lange früher von Männern anderer Nationen ausgesprochen worden wäre, welche in der Sprachwissenschaft und Literatur ein vollgültiges Stimmrecht sich erworben haben. Die Sprache des Serben ist höchst singbar und wohlklingend, und wegen ihrer auf lauter Vokale endenden Flexionsformen, ihrer artifellosen Declination und pronomlosen Konjugation, — der antiken Grazie der hellenischen Sprache fähig. Obradovich und Stephanovich, welche sie erst vor kurzem gleichsam aus dem Dunkel der Vergessenheit gerissen, haben uns einen Vorgeschmack dessen geliefert (али е овдѣ мой драги Спиридон Јовић кога су ово рѣчи и јоште више други писателя' заборавио: — он само о Срби говори — а гди су Катанчић, Гундулић, Качић, Гроф Зриньски, Чубрановић, Златарић, Дожен, Канижанић, и још остали многи) was diese so wort- und formreiche, so höchst bildsame Sprache leisten wird, wenn einmal auch ihre Literatur die Zeit der Blüthe erreicht haben wird. Möchten nur recht viele, mit Kraft, Talent, und Ausdauer ausgerüstete Serben (а оне друге које е горе именовао — незове, е тој истой слози! Неби ли ту пријатељскије едно обште име гласило н. п. Илиреко — — пак никому ни најманье неби криво било —) Die Bahn betreten, welche jene beiden Männer mit so glücklichem Erfolge eröffnet haben. — — —

Из свијо до сада наведени рѣчи ни најманье невидим узрока, зашто се гдијом то

му славному имену толико противе, да ни свою будућност, ни свою садашњост промотрити нећею. У слози е тим красним именом, нама би изображеност, — коя жали Боже више од хиљаде година' снава, са моћним кораком ступала; ми би по божји дару, кои имамо, и по предѣлу земаље, у коём живимо, најсрѣтнји люди цѣле Еуропе бити могли. Клима е добра, земля плодоносна, имамо с едне стране море, а с друге велике и за трговину яко способне воде, и рѣке, као што е Дунав, Сава, Драва, Дрина, Марица, и т. д. — кои се јошт народи таким добром хвалити могу? И онет е наш народ најсиромашнији на свѣту, — ербо ни е добро изображен, незна добро употребити труд свой, неразумѣ добро радити, неима га тко научити, — зато ти и нейма нисдне вароши, коя би на гласу била, зато су села тако ружна, да би човѣк мислио, да нѣки чудни људи тамо прибиваю, зато у најоштријој зими, као и у највећој врућини нашег многог земљедѣлаца марва без сваког крова под ведрим као и облачним небом, ма снѣг да пада, ма да е смрзнуто колико му драго — приноћити, и тако свою рану тражити мора; — код многи' земљедѣлаца наши' кућа неуљудна, нит има честите собе, нит врата, нит локота, нит облака, ер е код нѣи још оѣо време, када се о стаклу ништа знало ни

е — нит столице, ни стола, нити ножа, нит вилице. Такав е сталиш наши селѧана! Од шта то долази покрай неизбровног дивног блага природе? од неизображености, од неслогѧе! Сваки за се гледи, и нагрђен се мисли, кад му ко рекне, да е од другог предђља, оне миле наше домовине Илириѧе. Хоће ли још дуго тај несрђтни сталиш код нашег общег Илирског народа трајати (али видиш, злоћо! жао ти е и сад, што сам казѧо „илирског“ — пак се, кад паметно или високо умно, мени посмђљиваш! Та видим ти твоѧ опакѧ лице, на ком е жит злобе утискан; ербо нећеш да докучиш високу мисѧо, коју мене прожиже, да моѧ отечество — све и цело — еретно видити могу). Дижите, Домородни Земљдржци, учіѧице у мђсти ваши, добро наградите учительѧе паметне и изображене, да могу безбрижнѧе подайника' ваши' дђтцу, кои ћеду такође подложници ваши бити, добро воспитати, и у живљенђу наставити. Община нек не држи Учителѧа за свог слугу, него за изобразительѧа и наставника своѧ дђчице, коју ћеду ѧуди бити, и общину сачињавати. Нѧ е доста да дђте од 6. — 8. година' едѧа из буквара читати научи; набављаймо му књигѧе, да оно и другѧе учене ѧудѧе чув, и да чрез то паметне мисли запамти, и на ползу своју употреби; сви се учимо, док живимо, и ни-

кад сасвим изучити се неможемо. Нестидимо се рођене браће. Примимо и научимо се свему шта мислимо да е добро, одбацимо проклето и едно страно свољубље: и заиста тако би скоріе јутро златног времена нашему отечеству свануло. — Сложни кућници, ма јошт тако мала поља и ниве имали, опет доста за своју потребу имати, и никад од другог очекивати нећеду, несложна дружина, ма било и' много, или мало, ма јошт толико блага и смирне имали, мора пропасти. Тако и са нашим отечеством у слози под једним главним именом сигурно штетовали неби, него би се на скоро радостному поступању веселити могли. Једно име, које е наше и од старине обште, које су јошт наши стари водили, саставља све оне државе између Хелвеціје, Италије, и Дунава, и тоје име „Илир“. Зато пак сваки се опет својим посебним именом Србин, Хорват, и т. д. називати смѣ, а и треба. Под именом *Италијана*, сви се народи разумевају, кои у Италији живе, италијански говоре, премда нигди у једном народу толико разлика у језику говору и обичаји нема, као у Италији, то се исто и од Немаца' казати може. —

Ово е мисао моя о правом Илирству, и о нашој обштој срећи, али нипошто се усудити не смѣм, кому другом моје мисли

силом намећати; ум и разум мора нас к бо-
љем водити. — Нек ме само нитко као
своелубца не окриви: ја све љубим без
сваке разлике, и на ништа друго непазим,
него на глас домородне речи, на пјесмице,
које сам у дјетинству с материним млеком
оасисао!! —

Иван Шилатовић.

III. ЁЗЫКОСЛОВЪ.

МИСЛИ О ПРАВОПИСУ.

(надале)

Истина бог, да су се по узаймном при обѣиваню, каноти у приповѣдках, пѣсмах, и баснах народних многе ствари кроз стотине година сачувале; но што е найзанимивѣе било, то пропаде: ер прости народ нѣ кадар управ све знати, што се у вишних крузих владоцах и изображеніих людих згађа. Петрѣба нам у том послу далеко ићи, то видимо дома код нашега народа *славянкога*. Заръ нису многе и многе знаменитости у вѣчну забравност измакле? Зар нѣ то наш иначе юначки народ туђином подвергло, што домаће достаточне мудрости у сваком приврѣню неимадосмо? Зар би нас при нашой наравной тѣлесной и духовной крѣпкости били иностранци и немилосердни туђини надкридили, зар би нас били тѣлесно и духовно разкомадали, да смо више домаће соли од мудрости имали? — Но што данас код нас видимо, то бѣше и ест и код иних народах старих и нових, који се у подобном станю незнанства налазе.

Човѣку е прирођен *нагон* оно, што ђути (чувствуе) и мисли, особито ако се

обћенита добра тиче, другим приобћивати, а к тому видимо, да се чини, како да га е иста блага нарав мати баш за ту сверху и устроила, давши му способност, да може посредством говора, којим се од свих осталих животинях силно разлучава, друге о свом ћућењу и мишљању, и то не само присућне, но и одсућне, да и исте будуће родове, којих јоште на свјету и нема, извјестити. — „Да сам“, право вели сербски мудрац, *Доситеј Обрадовић* „гдинибуд пребивати с тобом (младежю сербском) изабрао, то неби могло бити, развј у само едном мјесту, селу, или граду: а сприобшћавајући ти ову књижицу (*Васне*) свуд ћу с тобом бити, и гдјегд она доспје и дође, ту ћу се я с тобом другољубио разговарати; и што добро будем знао, драгосольно казиват ћу ти, и што е најважније: не само за живота, но и кад ме nebude на земљи.“ —

Прекрасно се е о том нагону изјаснио, онај силни говорник римски *Цицерон* говори: „Да се ткегод, вели, на небо узпие, на да нарав и лѣпоту звѣздих разгледа; неугодно би му било све његово чућење и дивљење, ако не би имао некога, кому би све то приповѣдао.“ (*Si quis coelum ascenderet, inquit, naturamque et pulcritudinem siderum perspexisset; insuavem illam admirationem fore, quae jucundissima fuisset, si aliquem, cui narra-*

ret, habuisset. Cic. de amic. c. 13.) А Сенека Римлянин: „Весели ме, вели, да се што научимъ, да могу друге научати: нити би ме икаква ствар на свѣту могла веселити, премда би у себи красна и спасоносна била, ако би ю сам за себе знати морао. И да би се само с том нанимком (изятіемъ) могла мудрость постићи, да ю сакривену держим, нити ю икому ненавѣстим, тада би ю одба-
ціо; ер никакво иманье добра нис угодно без друга.“ (*Gaudeo, inquit, aliquid discere, ut doceam; nec me ulla res delectabit, licet eximia sit, et salutaris, quam mihi uni sciturus sim. Si sum hac exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, nec annunciem, rejiciam, nullius boni sine socio jucunda est possessio.* Seneca Epist. 6.)

Из тога свега сваки ће, мислим, ласно увидѣти, да циљ сваке умне изображености у том састоји, да ю приобњивајући другим, користни будемо, полак онога, што умносни Цицерон вели: „Плод разума и крѣпости (добродѣтели) и сваке красоте тим се *наи-више* постиже, кад га ближњему нашему приобштинмо.“ (*Fructus ingenii et virtutis, omnique præstantiæ tum maximus capitur, cum in proximum quemque confertur.* Cic. de amic. c. 19.)

Из тога управ нагома, кон е свим лю-дем и народом еднако, у вишој или мањој мѣри природан, почели су Египћани као први изображени народ знаменитіе догађае

у камену, кои се код њих у обилности находи, рѣзати, и стим начином њих касному потомству на побуђење приобштивати. — Много знаменитих стварих бјаше на обелисцих и пирамидах усѣчено, за да се забораваности отму. Из почетка су Египћани саме кипове (знакове) изрѣзавали, кои се не могаху без изясненя разумѣти; но на послѣдку дойду и на ту мисао, да за сваку ствар и њезину властитостъ по едан знак измисле, и тако настане *знакопис*. Ове знакове знађаху само нађученим код Египћанах читати; то су били њихови свештеници, т. е. *свети люди*; и зато се назове то писмо *свetim*, или ти герчком рѣчу *Хіероглифским*; обичай бо е рећи, да Египћани имену имали писменах, него *Хіероглифе*. Едно око значило е промисао; пружена дарежљива рука доброту и помилованье; песница (шак) прижанье; крокодил значіе е мучанье (ћутанье) или неименованаго вѣчнаго Отца (*Θεος*, Бога); змія, коя се у реп узда, вѣчност, врѣме или течай едне године; паунов реп промѣњљивост лѣноте, птица била е слика хитрине; двѣ стиснуте руке пріятельство. Веома лѣпо су сликовали праведнога судца, представивши га човѣком, кои у судачкој ношњи на столцу сѣди е ница упертим погледом, и одсѣченима рукама, да без обзира на особу свој

суд изрекле, и никакових даровах неприми и т. д. — Од Египћанах, будући да су они били перан звѣдознаници, имадемо такођер дванаест небеских знаменях, коя се у наших календарих још и дан данашњи налазе, киноти: *ован*, *бик*, *близнаци* (двойци), *рак*, *лава*, *дѣвѣјка*, *сага*, *шиорѣион*, *стрѣлац*, *крац*, *змијач*, (из когга е послѣ водени човѣк постао) *рибе*, и коя звѣдознаници заедно са њиховим постанком тумачити знаду. Послѣ него су се писмена (т. е. видљиви знакови од чувањих гласовах) проишата и обћенито увела, био се е изгубио прави смисао ових кицацак, који ништа друго не садржаваху него: вѣсти звѣдознанске, господарске и политичке. Нитко се не могао попомети, да их разумје, изван како рекосмо свештеници, који су ову умѣтност од најстаријих звѣдознанацах, својих предтѣх по предавао (традицији) од устах до устах наслѣдили (баштинили); но већом су их страном позаборављали, и полетства свога народнога укуса, друга им знаменовања поиздѣвали. Тако су им на примѣр сад пророчанствени смисао надѣли, сад овет као хисторију славних људи, који су богови постали, измислили, одкуда се лако доуцати може, зашто су ти кипови у различитих земах и под различитих народех, у којих су руке по њишто путем рата,

а по нѣшто опет путем терговинѣ достигли, са свиме различна понятя задобили, и другачіе у митології герчкој, и другачіе у римској, него код Египћанах, Калдеях, Феничанах, Хебреях, (Чивутах) Синезах, Браминах, тумачена била.

То исто видит ћемо, да се и с. писмени случило, које су од једнога народа и другому прелазила, и тако се пренимала, а нѣкој и са свиме други смисао задобила.

§. 2.

Терговина е најглавнији живаль свега човѣчанскога живота, терговина е душа од свѣта; без терговинѣ нема правога живота; ер терговином расте радиност, пољодѣлство, рукотвори; терговином се умножавају слѣдства живљенија, а по том разпространюје се човѣчанско покољенје, ш њиме се пораћа потрѣбоћа реда, а тиме цвату знаности и умѣшности, човѣк достиже свој циљ, на кои е створен: *блаженство земаљско*, а по том и *вѣчно*. Терговина т. е. корист или жели за добитком нагна и Египћане, те они први на свѣту, како нас Хисторія учи, начине у Сиріи данашњој, нѣгдашњем *Канану* колонију, илити населбину*), у којој се

*) види Илирск. Народ. Нов. 1840. 6. 84. „Египат и Сирія“ и приподоби е тиме „*Protophii Melae de situ orbis lib. I. Cap. XI. et XII.*“

с течем времена по прилику Египћанах велика радност и трговина разви. Међу Феницијани најде се такођер и едан умносни и оштроумни муж, кога едни *Тауто* именују, а други веле, да му се нити за име знаде *), кому та срѣћна мисао на ум паче: да за сваки и несѣтни човѣчански чуљиви глас по едном видиви знак установи, као што е у најновије време (год. 1440.) славни *Гутенберг* на ту мисао дошао, да писмена посебно саче, сложи, и сложена колико ти драго пута видиво на свѣт произнесе. Изнашастнику писменах дадоше повод к томе изнашашћу египтонске хіероглифе, те он за сваки човѣчански глас узме едну египтонску хіероглифу, којом се установи писме од првога гласа сваке оне ствари, коју хіероглифа назначуе. Н. П. за глас А (Аз) изразит, узеше слику воловске главе, и та слика значаше вола; кон се у феничком езыку зове *Алеф*, и тако писме то назову *Алеф*, што назначуе глас прости А. — *Бет* зваше се кућа, и тако неотесана слика египтонске куће добіе знаменованье гласа Б. (Буки) и назовесе *Бет*. — *Гиммел* или *Гаммел* зваше се код нѣх *гаммил*, одкуда ова наша рѣчь и долази. Дугачки врат гаммилн поста-

*) види: „Handbuch der alten Klassischen Literatur von Eschenburg (Johann, Joachim) Berlin u Stettin 1801. стр. 11 — 12. §. 18.

де слика и знає од гласа *Г*. (Глаголь) и до-
біє име *Гилмел*. — *Далет* біяше код фе-
ничанах рѣч, коіом они врата именоваху, и
тако за глас *Д* (Добро) писмено изразит,
изабравше слику од вратах. — *Хе* значаше
код нѣх *дах*, и за глас *Х* назначит, начи-
нише подаг своего понятя слику од даха. —
Вау знати у феничком языку куку (иногда
ѣе факри), и за глас *В*. (Вѣди) видиво изра-
зит, узевше слику од кукі, кою Хебрейско-
калдейскіи и латинскіи *В* (*V*) и данас имає,
а Нѣмци су му іош и дан данашнѣи име
Фау (Фай) задержали, само што га нѣгди и
нѣгди за глас *Ф* (Ферт) употрѣбляваю. —
Сайн азначає меч (миско, Degen), и за глас
С (или може бити *З*), кон данашнѣму нѣ-
мачкому дугачкому *с*, и сликом и гласом
наличи, узевше прилику од мача. — *Тет*
(Теѳ) значило є *змію*, и за глас *Т* писмено
имати, сликоваше змію. — *Іод* значаше *ру-*
ку, и за глас *ј*, коє одговара герчко-Кирил-
скому и Латинскому старому *і* пред само-
гласници (*а, о, и, е, і,*) видіѳно представит,
рисаху своїм знаним начином руку. — *Ла-*
мед, зване се *бич* (канджія) те тако за глас
Л и на писму имати, сликоваху бич. — *Са-*
мех значаше *заїмач* (amphora, Amphet) и за
видіѳни глас оштрога *С* (Слово) рисаху по
своем познатом начину заїмач, когга слика
са свима приличи герчко кирилскому *С*.

(Слово) ако се из лѣва на десно т. е. наопако напише (Q). — *Мем.* значаше вод феничана *воду* те за глас *М* (Мислѣте) сликовали су воду, по свом уобичаеном начину. — *Нун* е рѣчь феничка, илити халдейско-хебрејска, и значи *рибу*, дакле за глас *Н* (Наш) видіоно изразит, нарисаше рибу, како онда у обичаю бјаше; — Рѣчиом *Пе* именовади су *устне*, те тако за глас *устни* *П* (Пехой) видіоно представити, нарисаше себи познатим начином устне. — *Цаде* е састављено пиеме из два гласа, наиме из Теа (Т) и *Самеха* (С) и у хебрејском Алфабету слични по све Кирилскому, не мање и глагольскому *Ц* (Ци). — *Коф* значи у хебрејском езикѹ опицу (всѣ *Аffe*, просто *Off*) те тако за глас *К* (Како) видіоно представити, нарисаху себи знаним начином опицу, илити маймуна. — *Реш* значи у хебрејском езикѹ главу, и они сликоваху како најбоље знадоше, главу, за глас *Р* (Рци) назначит. — *Шин* и *Син* то су имена за глас *Ш*, (Ша) и *С*, (слово, герчки Сигма). — *Тау* значи потез у хебрејском езикѹ, и то е ваљда *Т* (Твердо) са потезом, кое одговара герчкомѹ *Тх* (Ѳита).

(Продужитће се)

Вѣкослав Бабукиѣ.

IV. НАРОДНОСТИ СРБСКЕ.

НАРОДНА ПОЕЗІЯ СРБАЛЈА У СЕРБИЈИ.

(Мысли Полцове. — у краткомъ изводу.)

Изъ самогъ природногъ Сербіе положеніи, и угнѣтенія, кое е подъ владаніемъ турскога деспотизма искусити морала, види се, да она за ласкательну поезію неприлики. Грди брегони одъ Буюк-Деша, кои ю пролазе, и одъ Бугарске, Восне и Албаніе граниче, дѣла Сербію на двѣ поле одъ истока на западъ. Изъ високи' брегова' извиру силни потоци, и углађую си путъ покрай становити' првобытны' шума'. Чини се да тамо высей духъ обитава, и яки врхови ела' ужасне гласове вею. Ово су была дуго единая прибѣжишта од турскога владаня и полуицеца: овде се хорила слободна пѣсма, слободно цѣванѣ. Али каогодъ што снѣгъ у свѣомъ ослѣплявајукемъ бѣломъ хладовитомъ иждру пушта, да се почетакъ пролећа развија: тако е и врховно владанѣ Корана было тежъ покрывало, подъ коимъ се народность слободно и охоло мицала — неповређујућ' виѣшния (наваньска) впечатљивія. Докъ е цѣлый цивилизираный западъ Европе напредовао у виѣшнѣмъ изображенію,

докъ в углаѣна Гоувермандиза сваке препоне уништала, докъ су, велимъ, велеумѣтне мысли чреѣъ малохватне упливе (втеченіа), реформе, видима поправляня углаѣивале се, докъ су се данашнѣ изображености появлявале, остао в народный духъ Србаля' онай истый великѣ невредимъ. Србляи стое на тврдо сачуваномъ степену изворне народности. Ова пакъ одкрыва се, као и кодъ други' народа' у поезіи; да — како в лѣпа, узвышена то мысао, кадъ съ правомъ рећи можемо: Србскій народъ есть поетическій! Да — скупляне мысли, рѣчи, сво^б дѣланѣ и ношенѣ Србина есть поезія, поезія, и свойствена, отечественна поезія! Зато и народъ называ свое свое, у страховитымъ шумама и зеленымъ долинама, у слободнымъ берегами и цвѣтокинымъ ливадама разсуге пѣсме, *отечественныма образима*; ербо кадъ бы изворъ овы' красны' пѣсама' истраживати хтѣли, то бы само нашли, да оне изворъ свой *обшитою чувстѣу свою* захвалюю, и само се у рѣчима, као у одѣни, скрываю. Народъ в пѣсме свое спѣвао, онъ в у и изъ духа своего пѣвао: народъ се гордити може. И други народи имаю свое пѣсме, али оне принадлеже више *единственому*, а не *народному* духу, више *одному* уму, неголи народу; — Англи, кои се са своіомъ изворномъ поезіомъ хвале, захвалюю ту само

Широко, и пѣскимъ предходницима! Слабо познаемо пѣснике Србски' пѣсама'; да — сами се они изъ нѣжне скромности име свое наразити уздржаваю. Старин славни мужени были су те среће, да в народъ више за дѣла милова, неголи за имена распытываю: зато мало пређашњи' ауктора' и познаемо. — И сами окружан подстрекаваю. Србина къ пѣваню, кое меланхолическій видъ добыва. Али поезія народа есть и зато художество, што она постанакъ своѣй каквome ефемерическомъ побуженю захваляю, и често тако, као што се изображава, и пѣва се узъ гусле, кое музый, меланхолическій звукъ одъ себе даю. У свакомъ дому, у свакой колеби гусле се находе. При дугомъ мутномъ зимномъ вечеру домаћа челядъ, кадъ польске послове остави, скупн се око ясногореће ватре. Ту се садъ надпѣваю: ту свакій искуство и способность свою показув. Обычно старци, съ одрастнымъ наоружанымъ сыновима благо-словѣни, малымъ своѣмъ невѣштнымъ унучима пѣсме пѣваю, и многобойный животъ у своѣй прелести открываю — плодове молодости свое тако жануѣ. — И у монастыру игуманъ ил' монахъ кадъ хоће шалу да поведе — запѣва какву веселу пѣсму. Ово пѣванѣ, ако тако назвати смемо, више в горъ, више рецитиранѣ, и звукъ гусла', кое одну едину жицу имаю, но текъ за свакимъ

стихомъ дубоко и авучно одзвѣсе се. *Милош* поезія, и те кајва поезія! На високимъ бреговима окружай природе силно и узвишено дѣйствуе на люде: зато се и њѡва поетическа чувства више у давореню, коѣ се у не-тостопномъ трохею са сличноречношћу пѣва, одирываю. Стихови су тако силни, тако им-сти, да скоро свакій свршену изображану мысао у себи заключава. Ниже къ Дунаву и Сави, гдѣ су домови у пріятнымъ мѣстама угледни, гдѣ су люди изображеніи, ту се лишавамо *гайдій*, али чудновата пѣваница къ играню привлаче, коя су пуна и жива, као топла, юначка крвѣ Србскога младића. Ова су съ тимъ любчія, што се дактиль и трохей често замѣнява.

У већемъ кругу превлађуе даворениѣ. — Има и светковина, при којима се пѣва, и чини се као да се у Србїи едно едино пѣванѣ усавршенствава. Има и единственыя люди, кои су се едномѣ пѣваню посветили. Особито слѣпци, кои созданіе у својој прелести гледати немогу, најпріятнѣ насладе својимъ саотечественикомъ причиняваю. И у Грч-кой, докѣ ѣ јошъ неразвраћена, и одъ свѣтске буре неповређена была, находило се оваке поезіе, као што садъ у природно-якој Србїи существуе.

Найвѣштіи намеђу пѣваца може заиста быти *Филипъ Вишњићъ* изъ Босне, човекъ

великогъ поетическогъ таланта, кои — као другій Орфей — скупляне око себе люде и младиће често до суза доводи. Али и они Срби, кои се Исламу кланяю, задржали су ову склоностъ къ поезіи. Обе стране — Христиани и Муселмани — имаю свое даворенѣ, съ томъ само не маловажномъ разликомъ, што свака страна своїмъ едновѣрцима побѣду приписуе. Паше и друга господа не пѣваю, али радо слушаю. — Србинъ има много способности, ова само треба да се развиє! Чаръ поезіе напуніо є цѣлу Сербию. Нѣнъ є характеръ поетическій, нѣне нрави, нѣнъ животъ. Брегови, по којима пастыръ стадо свое пасе, равне нѣве, на којима се руке богатствомъ природе занимаю, дубраве и шуме, у којима славуй любогласно пѣва, и путника услађує, разлежу се одъ пѣсама. Пѣванѣ прати сваку радню Србина. Поезія заодно є и изображеніє живота; и у самой гостолюбивой колебици прати насъ пѣванѣ. Неоставля божествена поезія землѣдѣлца, кои црне руке има, али ббо лебавъ єде, као и старца, кои изъ цркве иде, кога є душа тако чистомъ смѣрношћу погружена, да є каквомъ благовономъ дрвету равна. Са сладкимъ смѣшенѣмъ гледа онъ цвѣтаюћу дѣвойку, на кое образима пурпуръ, млеко и ружа прелива се, кадъ радостна веселу пѣсму звѣшто извѣя. Дѣвойка є подобна мирис-

номъ ружичномъ пупольку, кои свое скуп-
лѣне листиће развѣя, и изъ кое нѣдра сунча-
ный вѣръ любви сева. Поклони л' вѣшь
она каквомъ лѣпомъ младићу свою накло-
ность, то онда мириснымъ вѣнцима шапѣе,
кое у потокъ баца, гди смѣрно заруменивши
се младићу се [изъявлюе, докъ се на послѣ-
дакъ несѣдине, и до сватова не дођу, кои се
такође у несравнено лѣпымъ изображеніама
проводе. Али и послѣ вѣнчаня поезія не-
престав. Домаћица садъ цвѣтъ еданъ, кои е
синоћъ у воду метула, и кои іошъ онда у
пупольку бывши, садъ се расширио и рас-
цвѣтао, у пометъ баца. Такимъ начиномъ
Србинъ е пунъ поезіа, поезія пуна Србства!

Но и дѣла и витежства првы' времена'
пѣваю се; и стара времена описую се са но-
воживотнымъ наносомъ саданѣости, *Сте-
фанъ Душанъ* овде е памети достојанъ. —
Еданъ одъ найважнии видовъ Србекогъ епо-
са естъ *Кралѣвићъ Марко*, кои се никогъ
бояо ни е, окромъ единого Бога-свемогуће-
га, кои е отцу свомъ кралѣвство одузео, и
дао ономъ, чіе е. Може ли се тко миліе, по-
хвалніе, узвышеніе, божественіе спѣвати?
Онай е одъ свію людій найвѣій, кои туђой
хасни свою собствену жертвуе. То е поезія,
то пѣванъ! И тискъ, кои е подъ турскимъ
владанѣмъ Сербію гнѣчио, спѣва се. Свауда
се види внутренній немиръ и волнованъ;

душевна сила свезує магновено раздиранѣ.
Овакове повѣсти недаю намъ се у замук-
лымъ круговима, но у пѣсмичнымъ вѣнци-
ма, у коима свима духъ народности вѣ се,
коя садъ слободнѣ, яче и веселѣ подѣ рев-
нѣивомѣ егидомѣ *Обреновиѣ* подиже се. О,
кадѣ бы поезіѣ Србаля' свуда прѣятелѣ и од-
зыве добыла!

Др. Петарѣ Јоанновиѣ.

V. НРАВСТВЕННОСТЬ.

МОРАЛНЕ МИСЛИ.

(продужено)

Пріятељство.

Wer stets gerade offne Wege geht,
Im Glücke dir nicht schmeichelt, im Mißgeschick
Die Hand dir nicht entzieht; und wo du
Strauchelst, dich aufrecht zu halten strebet; —
Ihn nenne Freund und Bruder!

Avantinus.

Тко пріятеля нейма — тай као странъ
по земљи тумара.

Ако си на мору, на бреговы и развали-
нама; ако си у бѣди и несрећи, то — подиг-
нувши снуђену главу — тражи ти нестрпљ-
ливо око на све стране великодушногъ прі-
ятеля; а кадъ те ил' умиљна свирка, бледый
мѣсець, прелестно пролеће, ил' сладке прі-
ятељске сузе раздраже и побуде, то немирно
ти срдце и саму любовь иште. Обов пакъ
кадъ тражио небы, тисућу редій несрѣтнѣи
бы было, него кадъ бы обов изгубіо. Свеза
пріятељства, којомъ се красне душе на зе-
мљи скопчаваю, есть вѣнаць нѣовогъ жи-
вота, есть блаженство, кое смртни съ ан-
ђелы дѣле.

Пріятељство е дакле едно одъ најкрас-
нѣи' и најдивнѣи' добара' живота нашегъ:

оно в любовь равносозданы душа, кое до
днего гроба, и послѣ саме смрти заодно
живе, кое нит судбина, нит ма каква горла
смерть разлучити може; оно в найвеће добро
поставителны людѣй, и предмѣтъ обижаван-
ня за оне, кои га любе.

Зато о младињу! незыбирай си прѣтеля
безъ зрѣлого разуѣненя! — Добро гледай,
коме хенѣ се повѣрити! — Прѣтельство
гроба да встална еднакость душевны наши
сила; тверды мислѣй, здраве буди, честны же-
ла, стали и израста; — оно ништа друго
потреба да буде, него настоящее высокопочи-
танѣ, и удивленіе великогъ савршенства лю-
бовны свойства.

Помиреньѣ.

Пріемающе другъ друга, и працююще секѣ,
ѣще кто на кого имать пороченіа, ѣкже и
Христосъ простѣлъ естъ вамъ тако и вы.

Св. Писмо.

Кратки су дани прибиваня нашегъ на
земли. Немоймо и гнѣвомъ и стропльи-
вошю тровати.

Имашъ ли непрѣтеля — одпадника одъ
прѣтельства гледай — те надъ нѣмѣ сладку
одржи побѣду братскимъ помиреньѣмъ.

Тко зна, да онай, съ кимъ си се завадію,
и кога си ошечалю, ни в се веѣтъ къ гробу
приближию? Па да съ уздисанѣмъ на тебе

свѣтъ ovaj остави? или заръ — надъ тебе послѣдній живота часъ стигне — можешъ ты безъ помиренья умерети? и то спокойно умерети? —

Знай: найдрагоцѣннѣе наслѣдіе, што твоимъ оставити можешъ, есть оно почитаніе, и оно пріятельство, кои си самъ уживао. Тво безъ помиренья у гробъ се сибе, тай е послѣ себе оставіо кѣтву — као наслѣдіе.

Иди, прискорби себи побѣду помиренья! Дотерай увредителя онога благороднымъ твоимъ поступкомъ къ познанію своего заблужденія и неправде; дотерай га къ разкаянію свое немыслимости!

И онда глядай какому сузе побужденія и искренности изъ очію' роне онога, кои е до сада на тебе мрзіо и роптао, но садъ е приморанъ, да те любви и почитуе. — —

Равнодушноостъ.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis

Ab insolenti temperatam

Laetitia, moriture — —

Horatius.

Чувай свагда златну ону средню стазу радости и скорби. Удали сваку немощность одъ твои' буьеня'.

Покажи се и у бурномъ времену да си человекъ непотресямогъ духа; научи се и

разумніе вѣтрила твоя управляти, ако се и разярень вѣтаръ противъ нѣмъ подигне. Срдце равнодушногъ човека на вышемъ ступнию стонъ, него радость и скорбь; оно зна нѣмъ самладати, мѣсто да оне нѣга надлячаю! Не можешъ ли и ты такоже у срешномъ догажаю пресилне радости твоѣ задржати? О! моги нѣнъ, вѣруй, ако само у овои радости твоиоу ништа безумно предузимаю небудешъ!

И ако неможешъ душу одъ гнѣва и невольности, ил' одъ горюхе скорби удалити, то можешъ се баръ сачувати, да у првои побунѣ овы' страсти ништа говорити ил' радити непочнешъ.

Чувствуй радость, ал се нѣой не предаи — подобно высокой оной стѣни, покрай кое ногу бурни мора таласи бѣвене, кое прѣгустѣ облаци загушую, кое глава — но выше облака' — у прѣзной свѣтлости блистателне араке на све, стране сипа.

Немой дакле мислити, да е тежко высокоу равнодушности добродѣтель, вѣчну ову свѣтлу душе наше тишину, получитьи. Вѣлика е сила изваньскы' околности, велико е „впечатлѣніе“ чувствителне нарави: но одъ свега чини е мудрогъ човека духъ.

Бди са позорливосту око се самага! Ништа некъ те не одврати одъ твога спокойнога духа. Тѣо самимъ собомъ владати умъ, тай е способанъ и надъ другими владанъ држати.

Опай духъ, кои при свакомъ дѣйстви-
ню изваньско спокойство обдржава, свагда
и о свачемъ ясно и суди. Никадъ онда не
ради, надъ осѣтишь да су ти се чувствованія
узнемириша. Пре утоли страсть твою про-
ходанѣмъ, ил' другимъ паквинъ дѣланѣмъ,
па кадъ се утишашъ, и спокойство душе
придобѣши, онда се разрѣши на дѣло — и
твори.

Но равнодушность твою некъ не буде
само изваньска, него у срдцу некъ ти обитав-
тава!

(продуматѣ се)

Милошъ Поповић.

Украси женскогъ пола

(продужено)

— Дѣвица, кои виѣшню (спольню) благо-
пристойность презируки явно, да јој и вну-
трена отсутствуе, сама будућој својој срећи
пропасть справля. Она гвѣшеи се, што ће по-
хотљивица и незрѣлы вѣтренька чувстве-
ность раздражити, држи суету ту за нѣку
чрезвычайну побѣду, а не зна, да за таковомъ
побѣдомъ нити почитаніе, нити права любовь
нити постоянна приврженость слѣдовати мо-
же, а и сами „тин“ вѣтреньци, кои на обнаженіе
съ najveћимъ удовольствомъ клипе, никакове
на поблѣдакъ благодарности оддати нису ка-
дри. Вѣруйте ми миле лепотице! да путь ший-

чистієгь благоуравія води къ истинной и вѣч-
той любви. Я знамъ, да и проклета мода мно-
го извинява, но одѣло, кое внутренѣму благо-
образію противослови, извинити не може за-
мѣта являть; а наидеши и наиболя дѣвица
губи цѣну одна, чимъ почнемо погаѣати,
да она единственно своіой чувственности за-
мѣта, и изъ желѣ ницошке очи засѣну-
тъ, тайно дрежести забранѣныма обнаже-
ніе одкрыва, да тѣлодвиженѣмъ и дру-
нымъ безпутнымъ поступкомъ кочени се, и
у звѣзде удараючи свашта прорицати до-
пунта. Зато, ако одѣло лепоту уавысити,
ако умеренномъ светлостію лакше и про-
страніе на духъ и сердце младиѣ дѣйствова-
ти може; то дѣвица веѣ и самымъ оделомъ
треба да докаже, да благообразіе и благоура-
віе на олтару сердца нѣного као богинѣ по-
читаю, да внѣшню благопристойность као
святѣню почитуе, еднимъ словомъ, да срд-
цемъ и душою жели, внѣшнимъ своимъ дра-
жестима кодъ свію почитаніе и благоволеніе
задобити, да и кодъ самогь любви достой-
ногь младиѣ чувственне желѣ само као слѣд-
ство, а не као изворъ таковы помышленія
возбудити. Таковий у оделу благообразіа
нечать украшава онда целу внѣшность де-
воичку новымъ волшебствомъ, кое непрео-
долимо на духъ и сердце дѣйствуе. Одело,
на комъ се пристойность и стыдъ безъ оваке

хитрости светли, утврђава насъ и у миѣни-
 да особа пѣломудріе, непорочность и не-
 порчену воображенія силу притяжава; и бу-
 дући да су то све онакова својства, кои се
 одъ сваке дѣвице строго наискую, и кои у сва-
 кой особито ценимо; то се рађа у нама сира-
 ма нѣ почитаніе, кои се постигнуто и до най-
 већегъ степена нећу! Овакову лепу цѣль да
 бы лепотице достыгнути могле, нужно е-
 јошть нѣма знати, да украси одеа морно
 быти *скровени* и *прости*. — Скровенность е
 круна свою добродѣтей. Безъ скровенности
 нећемо моћи са свима нашимъ преимущества-
 ма донасти се, безъ нѣ нећемо почитаніа,
 нећемо ни топле любви задобити; а съ
 нѣомъ можемо све, да и саму завистъ побѣ-
 дити. Скровенность принадлежи къ својства-
 ма срдца, одкуда и важность свою очеки-
 вати. Иритворна и хитростна скровенность подъ
 видомъ смиреномудрія естъ наипоругатѣлнѣ-
 гордость, и сматра се као и свака гнуена су-
 ета. Ако в срдце заиста скровенно, ако в са-
 мо собомъ задовољно да любовь и приар-
 женость искренну ужива, ако нити за уди-
 вленіемъ нити за освоєніама чезне, внутрен-
 ный овай и свойственный печать срдца мо-
 ра се и на внѣшности и на целомъ обхожде-
 нію указати, слѣдовательно и на одеу мора
 васынути. На не се може быти, гдѣкоя ко-
 не се на ово моръ израженіе ополчити дона-

зываютъ, „да претерани украси ни су никакви знаци внутреннѣ срдца скровености.“ Но такони бы се вараца. Благообразіе у оделу противно в безобразію, а скровеность кичелѣвности. Ко се велелѣпїемъ и страстнымъ моделюбіемъ, или особеностію каквогъ нибудь рода у оделу отликовати стара, тай не показуе никакове на оделу своємъ скровености; ерѣ характерістїка скровености: понивабашъ управо у отступаню и у сумнителномъ избѣжаню оваке мниме отличности. Ако се докле слоность къ мнимой овой отличности на оделу появи, онда скровеность, ако бы у нешто и существовала, неможе имати дубока у срдцу корена. Изъ овогъ се дагко опредѣлити дае, шта се свойственно къ скровеномъ оделу изыскуе, шта ли овомъ противоборствуе. Ако се слоность едне дѣвице тамо стремїла буде, да в оделомъ равна прочымъ нѣмогъ само реда, старости и имуѣства дѣвицама; ако на одело нитъ много времена, нитъ много новаца нетроши; ако за свакомъ осмодневномъ модомъ не окачуѣ, нити онакову матерію, коя бы нѣномъ станю и пребыванїя месту несходна, слѣдователно непристойна была, често и са лишенїемъ нужднїм стварїй, себи набавля; онда се о таковой дѣвицы може казати, да предѣлъ скровености не прелази. Да л' наше лепотице овай предѣлъ чуваю, нїе пытати!

(Продужитѣ се)

Г. Шупица.

VI. ШАЛА И ЗБИЛЯ.

ПАРАДОКСА ТИТУЛОЛЪУБИЯ.

Човеческа суета, много е коцкага, као
 нужде првогъ реда завела, те су данасъ нег-
 дашње презрителне ситнице, одъ тако голе-
 ме важности постале, да се поредъ нѣи ве-
 ществене ствари лакомислено на задъ мећу.
 Узъ проче, принадлежи амо суетна жељъ за
 дугачкимъ *Титломъ*, одъ когъ ако не сви во-
 обште, а оно већа частъ насъ људи болув,
 колико у коме се више или мање, необузда-
 но чувство своелѹбїа креће и миче. — Како
 ће се тко титулирати, данасъ више мотримо,
 него колико е тко, поштенъ знатанъ и влас-
 танъ, да доста пути човечъ поцрвенити мора,
 што се надлежно у титули другогъ лица не-
 ласно нѣ. Одъ ове прельепчиве болести сви
 су данасъ народи заражени, и прва е наука
 детету, како прогонарати стане, јошгъ пре
Оче наша, како ће кога титулирати, да *па-*
оръ неостане. Кои е доста велико титло
 стекао, о њему неусипно бди, да му се не
 окуси, калами га сиромѧ да гранатѧ постане.
 Одъ *Поштени Господаръ*, бива *Поштено-*
родни, овомъ се каламакъ *Благо* дода, па
 постане *Благопоштенородни*. *Благородни*

и *низко*, зато се прави *Високоблагородни**) и *Високородни*. — Не веруемъ да се људи не надају, да ће се и после смрти на ономъ свету *Поштеноумерши*, *Благопоштеноумерши* и *Благоумерши*, титулирати. За *Титулу Високоумерши* и *Високоблагоумерши* неће нико хотети рекурирати, што нитъко жели *Високо* умрети, нити е ономъ *Благо*, кой *Високо* умире. Некъ е пунъ Адрессъ Титуле до доиньегъ края, јоштъ е у обичаю додати међу две пречаге (tit - titulo toto), које е јасни знакъ да ће и ономъ коме се пише мило бити, што се о његовомъ лицу суди, да или башъ више титула има, или е баръ њи достоянъ; и да се онај, кои пише бои да се како незамери, што би јоштъ какву титулицу изоставио. — Цезаръ, Помпей и Цицеро, при свемъ томъ, што су и дивно високи Хактери и многознати и велики люди у Држави римској били, вальда ни су овако као ми живити умели, нитъ су толи-

*) Референтъ е пре неколико година имао прилику видети и чути, како е неки, Грађаноначалникъ, одличногъ некогъ Просителу, на овога речи „Благородни Господине“ на подобіе меова напевши се одговорио: „Високоблагородни а не Благородни Господине“. — Ова сцена гадна е чувствованія у души млађаногъ Слушатеља породила, која су доцнје поводъ дала овимъ врстама.

ко, имади заръ Етикета над ми, еръ осимъ
своји имена слабо су што или скоро башъ
ништа на Адреси имаи, а подписивали
писма са Vale-адравъ. Ми смо, вала Богу, у
писмама, понизни, покорни, свенижайшии,
и свепокорнѣишии слуге, садъ већъ по не-
мачки и мало честъ назвати се покорнимъ
слугама, а наша деца мораће главу у шай-
товъ стезати, да други какви родъ слугу
пронађе и начинъ подписа наъ свогъ мозга
изцеди. Жудња ова за Титулама одма се и
другогъ пола прихвати, едно што се свака
срдачна болестъ лакше нѣжнѣишгъ пола приле-
пи, а друго што е слабѣи полъ свагда нели-
цемерни обожатель моде. Лепо србско, зна-
мења пуно, наименованѣ *Сена* и *девојка*,
изгубило се заедно са шљокастимъ папучи-
цама и мекетови; *Снаша*, *Дада* са бикуља-
ма и зубуни. *Фрайла*, *Фрайлица* или тко
славеносербски зна, *Господична*, то е цве-
ће, коимъ се птичѣи говоръ између младиња
и девојчица кити и краси. Колико има *Ми-
лостиви*, *Госпоја* и *Господара*, одъ којѣ
нитко милости не иште, и коѣ би се за малу
подпору или комадъ леба, милостиво захва-
лиле? — Но да ми не рече коя одъ Снарод-
ница (еръ се съ ове стране најпре боимъ
чути онај междометѣя гласъ, хм!) што но
аре кураку: Покажде браду, ако ћешъ да
ти веруемо! или: есили ти тако одъ сует-

ногъ, као што велишъ, Титулољубія слободанъ, да се туѣмъ подсмеевати смешъ? А, а! Ни самъ Богъ ме! Я страдамъ одъ ове болѣе, ко и други сваки мали и велики у нашемъ србскомъ роду. Него, што но Пословица вели: И самъ самъ ера, алъ кадъ видимъ мога брата, пукао би одъ смей. — Тко се више у храбрости размеће, него Несмелица? То насъ хвала Богу, свакидашњи примери увераваю. — Титуле су рекомъ времена до насъ допловиле, ми сами истомъ рекомъ бродимо, па намъ занета нѣ за зло примити, што волимо матицомъ пливати, него утонути.

Титуле су прво Римљани изъ Азіе донели, гди су и данасъ Владаоци: *Силнѣишии, Непобѣднѣишии, Лепотѣишии, Браћа, и Братучеди, Звезда Сунца и Месеца*, и ако е доста пути шачица слоге сву маглу силе у ветаръ разагнала; — Ораове љускѣ, на срамоту непобѣдимости, убойне, пливаюће Градове, на сугребъ натерале; — и ако нѣ велика Майсторица Наравъ, кроћи фигуру Тимуръ-Ленка, за прегледалицу, наше понѣатѣ лепоте узела, а и гди кои Калифа изъ Салименини Преповедки пре у класу Авети и Наказа, него у найманъу лепоте причислити се мора; и ако се наипосле робско жетворванѣ скотскимъ естрастима и велика вредноћа речени Владаоца на касални-

ци рода човеческога, освѣдочена; свакомъ еродству са благодѣтельнымъ сунцемъ, краснимъ месецомъ и звездама противи. Но приметити треба, да су се само Властители овако срођавати смели; други подайници, по свой прилици изъ друге феде земље згрувани, Генеалогію свою съ такве висине доводити, права ни приклада ни су имали. — Юшѣ пре Константина, било е римски Царева, кои се „*светими*“ називаше, као Divus Augustus, Divus Trajanus; но судити е, да су ови велики Цареви, текъ после своѣ смрти ово Титло одъ народа получили, кои е цело држао, да Владатели страшно-грудногъ римскогъ царства, изъ ови стопа, никудъ ни другу страну, но управо у царство небесно, као у цвеће мораю. Одъ оногъ юшѣ доба, ово се титло у Риму окупило, и тако се после и сви цркве отци, *святима* назваше, додавајући урокъ юшѣ и овайт да би се непрестане сећали да *святи* бити мораю.

Противословіе у Титулолюбію примичава се доста реди, кадъ особе, иначе одличимъ гласомъ конвеніенціе, Титломъ у небеса упирунимъ, одлично, изъ некого, баяге униженія, саме себе, башѣ преко противницъ, и по земљи пузећимъ титломъ, титулраю. Но не веруемъ да би бити и одъ другогъ кога оно Титло радо приимило. Има

люди, кои држе, да ни мало себеуниженіе, претерати неће, ако себѣ: *моя худость или смиренѣйшии Рабъ* назову; а напасть би, разрогачили очи, да имъ тко адресира „*Нбеговой Худости или Смиренѣйшему Рабу, Господину* и т. д. Честни неки овецтеникъ писаше вданути Папи Піу Четвртому: „*На Пія Четвртогъ, Раба Рабовъ Божіи*“; па кадъ за тимъ у послу своѣмъ у Римъ дође, намести му Инквизиція монахъ у тавници, да тамо поседи, докъ боље писати научи.

Доста пути човекъ на титуло а титуло на човека тако су мало наликъ, да би човекъ рекао, као да ѣ гдикои аљину за другога скровну купію, а гдикои аљину за се скроити заборавію. Камиранъ изъ Индіе донесе събѣомъ у французску писмо едно на некогъ Господина, коме се адресирало као: *Маркграду, кавалѣру едногъ краљевскогъ ордена, и Притямателю шести кобкакви Вароша, Варошица и Села*. Ђдва га најпосле, по дугомъ траженію и распитиванію најђе у Паризу, у тесной некој улици у четвртому спрату јдне неке куће. Онъ ѣ біо Лайтнантъ на Броду, имао ѣ мали крстъ Лудвика, и живію ѣ одъ маде пензіѣ, задржавши целу титулу свое негда имуће фамиліѣ. Едному речи, онъ најђе, штоно наши веле *Спаію безъ села*, коіи, поносни на свое наслѣдно племенит-

ство, едва чекаю, да, оставивши свое траляе на овомъ ядномъ свету, на комъ се безъ посла, на безъ новца, на вересію горко живити мора, у другой какой планети, добра за свое витежко *от* и наслѣдствене безпослества добродѣтели, *donatione mediante*, добію. — Размишляваючи Камиранъ и нагаѣаючи, како би титулу и лице, кое е видію, едно на друго наликъ нашао, чуетъ у одной кавани разговоръ о Некеру, *que Monsieur Necker, étoit l'homme du premier mérite en France*. О Некеру, Лудвика XVI. финанць-Министеру и Директору финанціе *) когъ заслуге провозносише единодушно Французи; на ништа друго него само *Monsieur*! Хм, дай да видимъ, помисли у себи; како тай изгледа. И тако управо у палату упутисе. Шта ћешъ, викне Швайцерацъ на капин? Оху да посѣтимъ *Monsieur* Некера! Нуто Медведа! Ти ћешъ да посѣтишъ *Monsieur* Некера? *Monsieur* Некеръ затворио се съ два три Хер-

*) Некеръ родіо се у Генфу 1734. год. найпре калфа у Парису, после компаниста с' многимъ Банкирима Согленъ восточне компание. Затимъ Резидентъ у Генфу. 1776. постане Генерал-Котролоръ кральевскогъ Сокровища, а 1777. Сокровищникъ, и тако после Лудвика XVI. финансіе Министерь. Оставивши ово званіе іоштъ год. 1790. умро е у Генфу 8. Апр. 1804.

цогъ на диванъ, па снда таки одвози се кралюу. „Камиранъ окрене леѣа па оде мрмљаюћи: у овой земљи нису људи на свое титуле башъ ни мало наликъ. — А, да како ви титулирате у вашој земљи вашегъ Набоба? запитаю га. Набоба? Е, Набобъ е *Сунчевъ роѣакъ*, ков у његовой држави никадъ не *заилази*; онъ е *ружа радости*, и *ютрениа роса среѣе*, предъ њимъ *кравлеви стрепе*: — — Естъ, па при свемъ томъ што е одъ тако великогъ рода и тако многомоћанъ, при свемъ томъ што у висини 5 стопа и осамъ цоли бере, кратакъ дебео вратъ, велике очи, Соколове обрве и Орловъ носъ имаде, при свему томе што његови попови надписъ носе: *Набобъ Н. Н. юнакъ и Пророкъ*, мора се официру едне трговачке компание на ѣушки захвалити, кадъ га по ѣуди съ престола баѣи ил' на њега попне*)“ смеюћи се прекине му нека шалљивчина речъ

*) Типпо Саибъ, Набобъ или Наваубъ (управитель, Гувернеръ) одъ Мизоре наслѣдіо е одъ оца царство Мизорско 87,630 енг: миля велико съ приходомъ одъ 16 милліона фунти штерлинга. Њега е пакъ восточна компанія преко вожда Лорда Корнвалла 1799. освоивши његову престолну варошъ Серингапатнамъ покорити и убити дали. Набоби су одъ времена Шаха-Надира независими се учили одъ великогъ Могола, али сотимъ у веѣе подданство Енглезско подпали.

Titel ohne Mittel, пословица, која се код насъ такође одомаћила, пришива се, као што самъ чуо, онимъ људма, који се здраво на прстима издижу, и то веле с'одимъ лакше, што ништа у цепу не претеже. Но справедљиви да будемо, па да речемо: да, како годъ што е смешно съ напръненимъ устма а празномъ кесомъ, часъ по часъ, благородне своє предке (коима лака буди земљица) споминијати, тако е опетъ гадно све се по цепови плъскати, па допустити да Бесъ блага, благородна мишлења, у души, извору правогъ благородства и достоинства, сатре. — Титула безъ власти е смешна а властъ за титулу слабо брани. Тогсу Министеръ Лудвика XIV, да би миръ измоліо, морао е Хайнзија, великогъ Пензионера Холандскогъ *) чакъ у Гертруйденбургу тражити, па кадъ е у његову кућу ушао, пред њега нитко, но само една вукуљава баба изишла, питајући: кога тражи? Докле е

*) Хайнзиусъ, *Groß pensionär* т. е. први Министеръ држава Холандски и Конференц-Министеръ са страњимъ Посланицима, любимацъ Вилхелма Оранскогъ, који е после као Вилхелмъ III., краљ Енглезски постао; — заклеті французски душманињъ, особито се у Шпанскомъ наслѣдственномъ рату трудио Лудвика XIV. понизити. Умро е у Хаагу 1720 у 87. години.

Тоѣсу, незнајући еъ кимъ говори еъ Титула ма се борио, коіомъ не најзгоднѣ Министера титулирати, погађајући сама себи одговори стара слушаца: ah myn Heer Pensionaris! И то е сва титула била мужа кои е у оно до-ба решавао судбу Европе. — Како, напро-тивъ, страшно климата титула, каѡ голѣнтена чизма око дѣтинѣ ноге, Шпанскотъ едногъ Команданта вароши Buenos Ayres у Южной Америци: Don Fernando d' Ibarra у Figueora у Macatang у Lamprondos у Souza*) лако е изъ самогъ политичногъ положенія и историче-свогъ имена обе персоне увидити.

Е дакле Титула никомъ не стои лепо? — Титуле се равнодушно оноу дају, кои нити титула тражи, нити вбогъ собствене своѣ величине, тражити може. „Будитисе чо-векъ мора, вели Ридль (изъ чѣстѣ дѣла, der Staatsraths. Wien. 1783. већа е частъ примѣра, узаймљена) кадъ види, гди се по себи ве-ликомъ мужу, титулице прилепљују, ако се иначе као следствие собствене нѣгове вели-чине, сматрати не могу. Али кадъ учени-људи за овако суетнимъ и малимъ одличі-емъ теже, то е право униженіе.“ — Били

*) Нека би ова титула само измишленіе Вол-теровогъ классическогъ несташлука била, као и Баронать Вестфалски Thunder-ten-trönk, самой нашој ствари ништа одузети неће.

што веществење важности придодано се Доситеевимъ дѣла, кадѣ би и п. читали: Басне или Совѣти здравога Разума одъ Доситеа, отъ Обрадовичъ, Земледарѣца и многихъ Слав. Комитатовъ Табуле, судейске заклетогъ Присѣдателя, якоже и т. д. и шта би више важила Изданія неки наши плодни: Списателя, ако би не само: „високоолавне краљ. Суд. Табле заклети Нотариуси“ него башъ верховни Судци; — ако би не само „Венгерскаго Италіанскаго и Французскаго“ него и Хотентотскаго, Јазика учители; били. — Не треба Титуле себи на силу Божию придевати, што е за кога, свет' не самъ собомъ наћи. „Мѣримо и познаймо себе и не ницимо, што не за насъ, — — — — — Башъ онда кадѣ получи ко што не за нѣга највећма, се осрамоти. [Защо онде, гди отвари управъ и како валя нду, а не наопако, (што но речъ) и наузнако, коме се годъ велико што дае, неотложно мора се одъ нѣга што велико и омидавати, кое ако онъ не кадаръ исполнити, онда в управъ осрамоти смо се! Те веома! Доситей, — Рабонеру писао е оданпутъ оданъ прости немашъ: Благопменити Господине! (Wohleuler Herr). Онъ нѣму таки одпише, Рођени Господине! (Geborner Herr)

„Бстели немашки Граммата и овимъ по-добни Титула, гладни, кои се и новцемъ

„сега ми могу, исто тако као и одличнимъ за-
„слугама, то изберите себи стазу живота,
„на којој е слободно немешемъ бити. Иди-
„те на войску, одправљајте правду, будите
„најпосле Секретари ваши краљва; а ваше
„немешке Граммате и друге Дипломе, оста-
„вите мирно у сандуку почивати, у комъ е
„негда благо, ког' су васъ стало, лежало.
„Но уверени будите, да е общи гласъ у
„књижеству и художеству стеченъ, најлеп-
„ша Диплома. То су речи Симона Ніколаа-
Henzi Linguet'a у Annales Politiques, съ којима
се ова *Пара́докс* закључую, и то башъ зато
што су исти Linguet или Ленгé и нѣгова
судбина одвећ парадоксъ били. Онъ е 26.
своє године све Адвокате, вѣжествомъ права
а особито подрзливостію беседе превосхо-
діо, па у место любви и почитанія омразу
своји колега на себе навукао, тако, да су
се заверили били, ни вданъ съ њиме на судъ
не ићи. Кадъ се најпосле и Судіе на нѣга
дигну, принуђенъ буде у Нидерланску по-
бећи, гди га блажене памети Кесаръ Јосифъ
II. и одлично прими и 1000 дуката му да-
рує. Кадъ се ратъ Нидерландски роди, онъ
се противъ свога благодѣтеля съ Противни-
цима сојузи и тако мораде прибѣжище своє
оставити, па опетъ у французску вратитисе,
гди кадъ Террористе све обладаю, и онъ
27. Јуніа 1794. на гилотини сконча. Бла-

жена, толдеранція! Адвокатскогъ данашнѣгъ хора! Благословенъ благи сдѣлать дома Австрійскогъ! Подъ коимъ, право мислећи и говорећи нитъ се оирае колега, нитъ Гиллотине боятъ имашъ. Иначе ратосъ ти свакога дара и знаня, волео би чловекъ ма како парадоксность бѣ, щану новца, негъ щенту мозга!!?

А. Лазаревский

[illegible]

VII. КНЬИЖЕСТВО.

МАЛИ СРБСКИ БУКВАРЪ.

(Продужение)

§. VII.

1.

А-вли-ја. а-стал-чиѣ. а-спи-да.
Е-спап. Е-ксер. Е-вро-па.
И-гли-ца. и-сти-на. и-три-на.
О-сно-ва. о-клоп-ник. о-бла-чак.
У-шти-пак. у-сташ-ца. у-гљен.

2.

Во-шта-ра. ве-сло. вла-жно.
Зе-мља. зви-жда-ка. за-кло-пац.
Љу-ска. љу-шти-ка.
Те-сте-ра. те-пси-ја. те-гљи-ца.
Хри-стос. Хри-сто-фор.
Че-шљар. чи-зма. че-зну-ти. ча-кља.
Га-ска-ло.
Ја-гње. је-два. је-стиво. је-дна-ки.

3.

Жње-тва. жу-стар. жа-мља.
Ма-сло. ма-гла. ме-двед. ма-кљи-ца.
Ци-гља. ци-гло.
Ра-споп. ра-шље. ру-дњак.

4.

Гра-бље. гу-ска. гу-жа-ча. гро-зни-ца.
Ко-пље. ке-стен. ка-шти-га. ко-пља-отс-од.
На-ста. Не-стор. на-пла-та. но-дрва.
Ше-стар. шу-пљи-на. шти-пуло. што-бо.

5.

Де-шѣак. ду-млек. де-бѣ-ти. до-вра-так.
Но-клон. пу-шка. пу-сти-ня. па-ро-плов.
Се-стра. се-длар. са-бра-ти. са-бѣ-ар-на.

6.

Бу-квар. бра-два, би-стри-на. бе-чи-ло.
Ла-стар. ле-птир. ла-жѣ-пац. ла-ска-те-ль.

S. VIII.

1.

Ан-дрѣ-а. Ан-гѣ-а. Ар-хи-ман-дрит.
Ен-гѣ-ска.
Ис-пра-ви-те-ль. на-гна-ни-и.
Об-щи-на. од-гна-ти. од-за-ти,
Ум-ство-ва-ти.

2.

Ви-ро-дом-ство. во-об-ште. во-и-ска.
Зе-мѣ-ски. за-до-воль-ство.
Же-н-шти-на. Жуд-ство.
Хри-сти-ан-ство.
Чан-тра-ло. чув-ство.
Же-дин-ство.

3.

Жер-тва. жен-шти-на.
Ма-и-ски. Ма-ѣ-ар-ска. ма-те-рин-ство.
Цар-ство. чан-гри-за-ло.
Рот-кви-ца. ра-сход-ство. раз-це-тан.

4.

Го-спо-дар-ство.
Кум-ство. кра-ѣ-в-ство.
Над-гроб-ни. не-вѣ-р-ство. но-ем-ври.

5.

До-сто-и-ство.
Пред-ла-га. пред-кри-ли-ца.
Срб-ство. окуп-шти-на.

6.

Ван-сто-д. блажен-ство.
Дан-ски.

§. IX.

1.

Ан-ђе-ли-ја. А-на-ни-ја.
Е-са-пи-ти.
И-гло-ни-ца. и-гра-чи-ца.
О-гле-да-ло.
У-њи-ва-ти. у-ста-ја-ти.

2.

Ве-ве-ри-ца. ва-ра-ли-ца.
Зи-мо-гре-ја.
Љу-де-ска-ра.
Тор-бо-но-ша.
Чар-да-кли-ја. ча-руб-ци-ја.
Тер-ће-ли-је.
Је-ди-ни-ца. Јо-гу-ни-ца.

3.

Жу-то-во-љ-ка. Ми-шо-лов-ка.
Це-па-ни-ца. це-ва-ни-ца.
Ци-ге-ри-ца.
Ри-бо-ло-вац. ра-то-бо-рац.

4.

Го-лу-би-њак.
Ко-ко-ши-њак.
Не-о-пе-ра.
Ша-фра-њи-ка.

5.

Де-те-ли-на. де-до-ви-на.
Пи-смо-но-ша.
Со-ве-љу-га.

6.

Бо-го-мо-љац. Бо-го-но-сац.
Ла-ж-ли-ви-ца.

§. X.

1. *А-та-на-си-ја. А-на-ста-си-ја.*

А-та-на-си-ја. А-на-ста-си-ја.

Е-ли-са-ве-та.

Из-др-па-ни-ца.

О-ра-о-ви-на.

У-во-ча-чка-ло.

2. *Ва-здан-куц-ка-ло.*

Ва-здан-куц-ка-ло.

Зве-ро-о-бра-зан.

Љу-бо-муд-ри-је.

Те-ло-хра-ни-тељ.

Фи-ло-со-фи-ја.

Чо-ве-ко-мр-зац.

Ја-гње-до-ви-на. ја-ди-ко-ви-на.

3. *Жи-то-про-да-вац.*

Жи-то-про-да-вац.

Ме-ан-ци-ни-ца. Мно-го-зна-ли-ца.

Ца-ро-гра-ђа-нин.

Ру-до-коп-ни-ца.

4. *Го-ро-па-дни-ца.*

Го-ро-па-дни-ца.

Ка-ди-о-ни-ца.

Но-во-са-ђа-нин. но-во-се-ља-нин.

Ше-сто-кри-ла-ти. ше-сто-пер-на-ти.

5. *Де-спо-то-ви-на. пе-то-леб-ни-ца.*

Де-спо-то-ви-на. пе-то-леб-ни-ца.

Спа-си-тел-ни-ца. Си-ми-ци-ни-ца.

6. *Бо-го-ро-ди-ца.*

Бо-го-ро-ди-ца.

Ле-де-но-ла-дан.

(Продужите се)

6

Јован Милошевић

В.

Л Ъ Т О П И С Ъ.

**Dulce est, inter majorum versari habitacula, et
veterum dicta factaque recensere memoria,
atque eorum inhære gratia.**

Hegesipp.

І. ИСТОРИЯ.

Кронологичкый Списакъ достопа- метны' догађая' у Срему.

(продужено)

Год. послѣ Христа.

1485. Другой Вукъ Бранковичъ, предводи-
тель сремскы' войника' умре у Сланкамену.
Онъ в предъ смръть свою подъ Угарскимъ
Генераломъ Франгипаномъ са своимъ Срем-
цима Турке на води Уни разбіо, и у Босну
отерао; онъ в быо збогъ юначства и чрез-
вичайне якости и высине свое, одъ свои'
сремаца *Змай Вукъ* прозванъ. Изъ Слан-
камена, гди в обитавао, више в пута
турска нападенія са своимъ сремцима од-
біо, и нѣи преко воде Саве претеривао, и
тако велике услуге двору Угарскомъ при-
чинявао.

Кадъ в Угарскый Краль, Матія Корвинъ,
нѣмачкый Бечъ съ войскомъ обколю, онда
в Вукъ много сремске чете коняника' и пѣ-
шака', подъ именемъ *Раца'*, при себи
имао, кои су се особито одликовали међу
целомъ Угарскомъ войскомъ. Бечляни, и
сва околна мѣста, тужили су се страшно
на рацку (србску) храбрость, и на сильный
грабежъ. Царъ Фердинандъ IV., кои в са
своёмъ фамиліомъ изъ Беча у Линцъ бѣ-
гао, едва в рацкимъ (србскимъ) коняни-
комъ, кои су га гонили, избѣгао. Краль
Матія Корвинъ при освоєнію Беча захва-

люе рацкимъ (србскимъ) великимъ услу-
гама.

1490. Угарский Крадь Матія заведе 21. Септ.
вѣрозаконима толеранцію и братолюбіе и
утоли вѣрозакона ненависть и злобу у
свом' кралѣвству, кое се послѣ нѣга опетъ
мало, но тайно поремети. — Новый угар-
ский Краль Владиславъ дарова Павлу
Бранковићъ, прозваномъ одъ Маѣара' Ки-
нишъ жупанство и државный мачъ.

1493. Преѣоше Турци преко Саве кодъ Ра-
че, отеше дольню Славонию и Сремъ до
Митровице.

1494. Деспотъ Іованъ Бранковићъ добые
одъ краля Владислава II. заповѣсть, да
Турке изъ Митровице разтера. Онъ скупн
чете сремске и бачванске, отме Митровицу
разбіе Турке кодъ Пожеге, и притера и'
преко Саве, многе потуче, и зароби; врати
се по томъ опетъ у свою тврдиню Купи-
ново, но послѣ краткогъ времена добу
Турци опетъ.

1496. Угари са великомъ помоћю сремскомъ
и славонскомъ изтерае Турке изъ Срема
и Славоніе, и зато даде Краль Владиславъ
II. Сремцемъ грбъ (Щарен) у коимъ вленъ
подъ великомъ гломъ (Заппенбаум) лежи,
и умножи славонский са іошъ едномъ,
између назначене воде Саве и Драве, у гор-
ной части грба юначкомъ звѣдомъ
(Марзфен).

1502. Деспотъ Іованъ Бранковићъ, збогъ
оцаны турскы нападенія, коима са сво-
іомъ маломъ войскомъ одолѣти немогаще,
буде принуѣенъ свое престолно мѣсто
Купиново 10. Декабра оставити, и преѣе

у градићъ Беркасово у горигъмъ Срему, кои су кнезови Рашковићи дали зидати и утврдити.

1507. Отиде Владика Максимъ Бранковићъ у Молдавию Кнезу Радулу, и врати се 1509. опетъ на трагъ у Сремъ, гди 1516. 18. Јануара у Крушедолу умре. Тѣло нѣгово буде 1650. год. нетлѣно изкопано, и у гробницу нѣговогъ отца Стефана и брата Јоана положено, гди в у цѣлости 166. год. почивало; но 1716. опустише Турци савъ Сремъ, развале гробницу, униште света тѣлеса, и само нѣки удови светога тѣла нађу се, кои се и сада у Монастиру хране.

1517. Заведоше се пушке кодъ Австриске войске, а тако по мало и у Угарској и Срему. Сремскій Деспотъ Павао Кнезъ Бранковићъ, одъ Маѣара прозвани Кинишъ, са многима Сремцима и Маѣарима разтера Турке одъ Темишвара. Турци продадоше овы' година' силно христјанско роблѣ, едну жену и 4. девојке за 18. пара" мужке изсѣкоше, и продаваше 5. волова, за 1. дукатъ.

1520. У Септембру опустоши Балибегъ са 3000. коняника', дошавши преко Саве, савъ Сремъ, Сремци скоче на оружѣ, обколе Балибега са свы' страна', нѣга смртно ране, многе турке потуку, и опетъ преко Саве претераю.

1521. Турскій Царъ Солиманъ объяви Угарскомъ Краљу Лудовику ратъ. Амедъ Паша обколи Шабацъ, кои в Угарскій войвода Симонъ Лагоди скоро са самыма Србљима и Сремцима браню. Турци юрише више пута' всуе, и изгубе 800. свои'; садъ

Турци почну Шабаци са топовы рушити, и бранительи буду принуђени ноћу на чуновы и ораницама преко Саве у Кленакъ пребећи. 8. Юлія падне Шабаци у турске руке. 13. начине мостъ преко Саве, гди е надъ посленици Царъ Солиманъ лично настоявао. 14. пређе Алибегъ преко овогъ 18.000 рифи дугачкогъ моста у Сремъ, и удари 15. кодъ Митровице на чете славонскога Бана Батора, одъ коій буде надбієнъ и принуђенъ бегати. Марко Н. са свои сремски коняници стигне татарскогъ Хана, и посече га, нахлописе далъ са свои 2,000. коняника' за Алибегомъ и нѣговимъ четама; дотера и' до римскогъ старогъ обкопа близу села Ярка, но ту западне међу турске засѣде, гди скупа са своима погине, и врло мало нѣи на добры конѣи смртъ набѣгну. Алибегъ пошлѣ Маркову главу Цару Солиману у Турскый станъ кодъ Земуна. 16. Юлія явля Мамудъ Бегъ Цару, да ни е могао ухватити одъ Купинова госпою Бранковићку; ербо е побѣгла своєму брату Стефану Якшићу у Славонию. Између тога, пошлѣ више хиљада' сремскы робова' обоега пола Цару у Земунъ. Ови Турци отеше тврдиню Илокъ, потомъ Беркасово, кога су Бранковићъ и Рашковићъ доста дуго юначки, но ташто, бранили. Турци са найвећомъ бѣсноћомъ опустоше Сремъ, и све домове попалише, што у шуму непобѣже, то е у робство одведено било, побієно изсѣчено, и тако Сремъ остане пусти. Многи сремски војници, особито поглавари одоше са Угарскомъ войскомъ. Солиманъ намѣсти войску по

край Саве до воде Босуа, а онъ стане са главноѣ войскомъ у станъ кодъ Кленка. 30. дође у Купиново, а 31. подъ Бѣоградъ, обколи га, и почне га одма бити. кое до 29. Августа траише; са силны велики топовы разруши онъ Бѣоградъ и премъ да се в маѣарскый Комендантъ Олай и Батори са Маѣары, Срблы, и Сремцы овдѣ до очаянїя бранїю, то опетъ принуђени буду пасти, и на вѣру предати се; више хиљада Сремски' робова' буде послано за населенїе околина Цариградскы' съ коима и многи свепитеници, збогъ мрзости маѣарске на источный вѣрозаконъ, одоше. Обржапетанъ Петаръ Утишиновићъ са свои Срблы и Сремцы бранїю в Бѣоградску кулу *Небойшу* до очаянїя, и многе турке потукао. Онъ погине на капи славно. Турци западе лагумове, зидине разруше, гди 400. Утишиновићевы' войника подъ развалинама смръть нађу. Бѣоградскый Комендантъ Јованъ Мургау страшно в Сремце и Срблье збогъ вѣрозакона ненавидїю, кое в паденїе Бѣограда много проузроковало. Са Бѣоградомъ падне подъ турскый ярамъ Купиново, Беркасово, Сланкамень, Митровница, Карловци и Илокъ, сва остала села спалише Турци. Солиманъ утврди Бѣоградъ са 200., а Шабаци са 20. тонова'. 21.000 Србаля' и Сремаца морадоше порушеный Бѣоградъ поправляти. Одъ србске цркве начини Солиманъ джамїю, а тѣло св. Саве, кое в овдѣ закопано было, преда калуђеромъ, кои га собомъ у Цариградъ однесу.

1523. Маѣаръ Тамори са више хиљада' Славонаца' и горњи' Сремаца' дође преко воде Босуте, и разбіе Пашу Ферхати на води Вртићу, и средствомъ Сремскогъ Обркапетана Јована Божића отме тврдињу Градачацъ на изливу Вртића у Саву.
1524. Тамори понови войну съ помоћу Сремаца, разбіе Турке између Мартинаца и Лаѣарка, и отера и' до Митровице, добые 40. застава', многе конѣ и Турке, коѣ е своје Краљу Лудовику у Будимъ послао. Турци на то разярени опусте савъ Сремъ наново.
1526. 11. Юлія дођоше Дунавомъ на 800. шайка' многи Турци Яничари у Вьоградъ. Бегъ Махалогли предводи хитре турске конянике, кон' е дужность была нагло на предъ ићи, и све што предъ собомъ нађу, палити и уништожавати; за нѣма е ишла турска главна войска, и постависе у станъ край Дунава изподъ Илока, пакъ до Осѣка. Царъ Солиманъ седне подъ шаторъ на Драви кодъ Осѣка, и даде правити на Драви мостъ одъ 284. рифи дугачакъ. 22. Августа п. р. пређе войска турска преко Драве и упутисе на Мохачъ. 4.000. коняника' изабраны' Турака' у оклопи, и гвозденомъ жицомъ преплетенымъ кошуляма са 150. топова' води напредъ Сангибегъ одъ Смедерева. Друго оддѣленіе (сами Турци Румелијанци) са 150 топова' предводи великій Везиръ. Треће оддѣлѣніе опетъ са 150 топова' води Беглербегъ одъ Анатоліе. Четврто одъ самы' Яничара' саставіе предводи лично самъ Царъ Солиманъ. У подне стигну подъ Мохачъ, гди е Угарска войска

сакупляна была. Солиманъ поше се в еданъ брегъ, одъ куда в могао Угарску войску у вонномъ поставляню добро прегледати. Овде съдне на еданъ высокій прекрасный престолъ, 29. Августа заповѣди да сва войска изпредъ нѣга пролази; ободри ю къ новой битки, за тимъ узяши на доня, и стане предъ прво одѣленіе; поше напредъ, но Угарскій войвода Петаръ Перинъ удари на нѣга и убіе га. Паца Кострешъ потурченикъ, кои в са своихъ у одной долини прикривенъ быо, удари на Угре изненада са стране. Краль Лудовикъ са 32,000 Маѣара, Сремаца и Славонаца атагира на Султана, потуче нѣгову гарду (тѣлохранительну войску), удари и на самога Султана, и онъ бы овде пао, да га оклопъ одъ силны стрѣла и копля опасео ние. Садъ Султанъ Солиманъ навуче топове, у които су по два зрна на 10. корачая дугачкимъ ланцыма скопчана была, е овима силне Угарске чете потучоше; кои се уплаше, почну одъ Турака гонѣни бѣгати безъ свакогъ реда, кудъ кои вна, и самъ краль младый Лудовикъ са круномъ на глави бѣгаючи заедно съ конѣмъ сконча се у одной тресети (бари). Лудовикъ в быо краль Угарскій и Немскій, по нѣговомъ паденію спадоше обадвѣ кральвине по сродству на Австрию на Фердинанда I., когга в сестру Марию Лудовикъ имао. Чиставъ еданъ данъ, и одну ноћъ пловыше мртва Угарска, Сремска и Славонска тѣлеса Дунавомъ изподъ Бѣограда и Смедерева; што в тамошньимъ турцима велику радость причинявало. Сутра данъ съдне

Царь Солиманъ, подъ црвенимъ златомъ извезенимъ свиленимъ шаторомъ, на великий златный престолъ, гди су му Везири и Паше руку цѣливали. Паше даду предъ Солимана и нѣгово лице сложити 2,000. Угарски' глава' међу коима в было 7. римонатолички' владика'. На боришту наброено в 20,000. пѣшака; и 4,000. коняника' мртвы' Маћара', Сремаца' и Славонаца'. 3. Септембра даде Солиманъ 4.000. заробљены' войника' у Логору предъ своимъ шаторомъ са сабляма погубити; одавде се крене 10. Септембра. Нећъ су Турци стаяли предъ Будимомъ, чега ради Маћари одъ страха ключе у Фелдваръ предъ Солимана пошлю, и нѣму пруче. 17. дође Солиманъ у Пешту, и обећа Маћарскимъ Великашима, да ће њимъ по нѣговомъ зактеваню Јована Запѣлю за Краля учинити. — 24. поробе и попале Турци сва околна мѣста кодъ Пеште, 26,000. робова' невинны' потуку кодъ Мароша. Угри изгубише овега ког мужки' ког женски' 200,000. душа'. Солиманъ дође у Сегединъ а по томъ у Бачъ. Войвода Радовинъ ухвати 600. турана кодъ Титела. Између Бача и Варадина нађу Турци обкопанъ Логоръ близу одне тресети, гди су наши Бачвани и Сремци са своимъ иманѣмъ одбѣгли, юрише на нѣи' неколико пута', изгубе многе Турке и Паше, слѣдеће ноћи Бачвани и Сремци крадомъ избѣгну.

Кодъ ове несрећне битке кодъ Мухача, гди се Маћарско кралѣвство окончаю, Войводе сремске и славонске какоты Јованъ Вуковинъ, Петаръ Монастер-

ли, Радићъ, Божићъ, и Петаръ Бакићъ, Краљу Лудовику и Владикама савѣтовали су, да на Турке неудароу на равнини, него да околѡ свега логора (стана) унаоколо помећу кола, па да се иза кола неколико дана бране, докъ њимъ очевивана помоћъ непристоѣ; но на велику несрећу то се не прими, већъ еданъ владика на коню крстъ у руке уаме, и реке: „сви замномъ, наше јуначтво и овај крстъ може ласно шестороструко ячега непријатеља надбити!“ и тако послушавши овај позивъ 29. Августа изгубиду битку, и краљство. Многа сремска и славонска войска, коя се кодъ ове битке спасти могла, прибѣгне Хорватској и Австриској войсци, и тамо храбре и отмѣне заслуге чинила е, особито кадъ су Турци Бечъ обколили были.

Одъ овогъ лѣта (1526) до 1717. т. е. чрезъ 183. године было е Сремъ пусти подъ игомъ турскимъ лежећий. Сва прошаста опустошенія Срема, одъ Гриа, Римлиа, Атиле, Монгола, и Мађара, была су споенія немали ово турско и татарско. Што одъ лѣта 1521. до 1524. одъ турске саблѣ избѣже, и у робство непаде, то побѣже у густе шуме и фрушке планине, гди су сакривени у земуницама живили, но и овде више пута одъ татарскы паса, кою су татари собомъ водили, многи изнађени, и одъ Татара побивени бывали. — Кадъ турци освои Угарску, и у Будимъ сѣдну, онда позову сремске жителѣ, да изъ своиъ вбѣгова изађу, и да опетъ домове свои по свои селы поправе, гди беду као раз сло-

бодно живити. Кадъ на ово позивањѣ у
своја села дођу, ненађу ништа друго окромъ
гдикою воћку. Садъ начине мале колебице
безъ свакога реда. Ове биле су округле
одъ самогъ кола пружемъ оплетене, спола
и изнутра говеђомъ балегомъ умазане.
Крозъ ово 183. година' турскогъ владаня' у
Срему, гди су красне ораонице, сенокосе, и
села была, зарастіо е Сремъ у страшне шуме,
гди су се многи медведи, елени, и кураци ле-
гли, да се оно мало людства, што е у Срему
обитавадо, одъ њихъ бранити ни е могло. Тур-
ске Аге и Капетани, кои су као спаје овде жи-
вили, дали су по шумама силно воће калами-
ти. Пре 60. година' јошъ су се находиле старе
ябуке Алиагине кодъ Мартиначке куляшке
баре. Ова населѣнія изъ пустиња' подномаг-
ли су онострани Србљи са марвомъ и жи-
вадма, те су опетъ ове запатити могли. Ка-
кви су се дегађан за ово 183. година' подъ
турскимъ игомъ у Срему збивали непознато
е. Послѣ несретне битке кодъ Мохача, спа-
дне Вармеђа Загребачка, Вараждинска и Кри-
жевачка подъ Австриску властъ своевољно,
зато су и многи Сремци и Славонци тамо
прибѣгли, а многи се тамо и населили; и тако
сада гореречене вармеђе, кое су пре Славон-
цима припадале, припадну Хорватској; а Ви-
ровитичка, Валповачка, Пожегска и Сремска
Вармеђа остану подъ игомъ турскимъ. Му-
ратбегъ Паша одъ овы Вармеђа' сѣдио е у
Пожеги. Садашня Краина спадала е онде
подъ ове исте Вармеђе. — Многи тада мора-
доше се потурчити, и са турци на войну ићи.

(продужитѣ се)

Станиславъ одъ Шумарскій.

II. БИБЛІОГРАФІЯ.

НѢКОЛИКО НАДПИСА' изъ Монастира Крушедола.

(продужено)

1.) Надъ Капеломъ у 7 и $\frac{1}{4}$ реда:

+ РѢТЪ ТѢРЧИНЫ ПОДВІГШИ НА НѢМЦА: АКТ.
ДА^УВІЕ ВЪ ТО ВРЕМѢ. И СЕИ МНІТІРЬ СЪГОРѢ И
МѢЩИ СѢУХ: АСПѢТЪ СЪГОРѢШЕ: ПОЛѢДЖЕ: НИ
КАНѢ ВЛАКА ПЕЧѢНИКИ. НІКАНѢ МЕЛЕНТИСѢВЧ.
БИТЬ КТИОТЪ ИИЗНОВА ВЪЗДВИЖЕ СІЕ КЕЛІЕ. ИМА
ЛЪ ЦРКВЬ: СТѢПЕНИКѢМЕРЕ. И ДѢХАРЕ. ПРКО И
ДЪДѢЖЬ ТЕШКИМ ИМНОГИМИ ЖЕЛѢЗИ СТЕГНѢВЪ
ОТВЕРДИ: ЗАВѢЧНИ ПОМЕН: БГДПРОСТИ: ДА^УКБ.
МЦА МАИ КА ПОЧЕ: АСАВРШИСЕ МЦА ІЮНА И ДА^УКБ.

2.) Надъ зимньомъ трапезариомъ у 8 реда:

ВАСИЛИЕ ДИМИТРИЕВИЧЪ ЕЖІЮ МЛТІЮ ПРАВО
СЛАВНЫ ЕПКОПЪ ЕВДІМКИ ОТОЛНОКЕЛѢДѢСКИ ИПРО
ЧИМЪ: БИТЬ КТИТОР СІЕ СѢ ТРАПЕЗИ О ѠСНОВА
НИИ ВЪЗДВИЖЕ ИОТВЕРДИ КАМЕНОМЪ ЖЕЛѢЗОМЪ
ДѢВОМЪ ЗАВѢЧНИ ПОМЕН СЕБѢ ИСВОИМЪ. БГДПРО
СТИТЬ. БЫСТЬЖЕ СІЕ ДѢЛО ПРИ СѢШІШЕМЪ ПРАТРИ
АРХЪ ГАНЪ ЯРЄНИЮ ЧЕТВѢТОМЪ ИПРИГЪМЕНЪ
ТОЕЖЕ СѢУЕ ѠБЫТЕЛИ ИСАІИ ИЛААНОВИЧЪ: БАЛѢТО
ДА^УМА: САВИШЕ АМТК

3.) Надъ лѣтнѣомъ трапезаріомъ у 5 и $\frac{1}{2}$ реда:

† Викентіе хажильвич ѿ ѿниева: Бжїю
мѣтк. правоꙋлавиѣ архїєпкпз срьбскы ѿврхоуны
митроуплнт е. ѿго. ц. п. в. ц. р. Карола ѿго:
в. свѣтннкы ктїто еѣ сїе стѣе трапезарїе ѿпо-
варницѣ: люкѡбію ѿнждивенїем своим. себѣ ѿ-
своим родїтелем помен при државѣ ѿго це-
саркаго величїїа выше ѿменованнаго Каро-
ла. ѿ. прїѿгѡменѡ тождѣ стѣе ѿкентели кор-
абвакѡмѡ еѣлом: ѿпронгѡменѡ алауасїю ѿмено-
ви се вѣлѣто дѣка. мѣа ноем. дѣнь. ѿ.

4.) Предъ црквены враты на плочи у $1\frac{1}{2}$ реда:

+ Вьлѣто брѣб*) шѣди съ камѣнь волѣка
хѣи илийшнь.**))

(Продужитѣ се)

спріобштава

Милош Поповић.

*) = дробь (?)

**) - ИЛДРИШЪ (?)

Г.
С М Ъ С И Ц Е.

**Majores audire, minori dicere, per¹ quæ
Crescere res potest.**

Horatius.

1. КАКВИ СУ ПИСМЕНЬ СТАРИ МАЂАРИ ПИСАЛИ?

Бсу л' стари Мађари имали своя собствена писмена, и каква су она била, нитко неможе лако да закључи: будући нема никаквогъ спомена, а ако се и каже, да овде или онде такový има, но великой е сумњы или тайности подложанъ.

Неки кажу, да е Меттей, Хунна войвода, писма на Сине писао, неки веле, да е онъ безъ сваке сумњы Сивически писао. Да су Сдите войвода свои дѣла описивали, по већој части потврђују; но каква су они писмена употребљавали, нитко досадъ показао не. Да е Аттила грчке писателѣ имао, многи потврђују. — Предаванѣ оно о старымъ Хунно-Сцитическимъ писменима, коя Сикула у Ерделю имаю, найучении люди вѣка последиѣгъ за измышлѣно признаю. Види између други R. J. N. Révay Gram. Hung. Vol. I. p. 126. seqq. et Societ. Debr. Magyar. Gram. §. 1. Премда Révay Симона одъ Кеза, и друге, кои су говорили, да су та писмена Славенскимъ, то есть Кириловымъ подобна, потврђуе, да ни су башъ право говорили: но и я самъ такође тотъ истогъ изречениа, да су она заиста Славенска Кирилова, коя Русси, Бугари, Серви (Сораби, Срби), Расдјани, други, такође Власти, употребљаваю; и премда су многа одъ нѣи тако зло и превратно написата, да се едва распознаю, но съ тимъ непрепятственно, я такође у онима, буди како написатыма, коя су у Gram. Révay Tab. II p. 146. неко подобие наодимъ, а веће бы безъ сваке сумњы нашао, кадъ бы нѣи у хра-

му С. Николе кадъ Сякула читати могао: ерѣ прво писмо *a* подобно е првомъ писмену Славенскомъ *азѣ*; друго не различествуе одъ *буки*; но четврто *ts* подобно е писмену *черевѣ*, и пето има две линіе изъ *добро* изоставляномъ трећомъ; *e* есть косо написато, иначе бы было подобно писмѣну *естѣ*; *f* такоже издае подобно *фертѣ*, само што у место линіе согнуте има у среди крсть; *g* бы такоже доста добро издавало видъ писмена *глаголь*, само кадъ бы правіе написато было, и кратку ону линіцу у среди неимало; *i* такоже издае видъ писмена *уже* или простогъ *i*, *jod* такоже; *l* е добро написато као писмя *люди*, само две линіеде у среди што има излишне; *r* такоже много не различествуе одъ писмена *рицы*, само кадъ бы горе затворено было; *z* или *zs* подобно е писмену *живѣте*, изоставляномъ доле линіомъ обвитомъ; и тако далѣ, друга су или зло написата, или измѣшата, или едно за друго положено н. п. *в* прѣмда много различествуе одъ писмена *буки*, во правый видъ има писмена *x* (*cher*); *tz* нѣ подобно писмену *ци*, више писмену *земля*; *d*, више налицы на еврейско *daleth*, него славенско *добро*; *k* више налицы на писмо *онѣ*, него на *како*; и *k* на концу (*finale*) тако е написато, као писмо *нашѣ*; *г* у почетку (*initiale*) есть сасвимъ тако написато, као писмо *како*; *z* есть право *люди*, и *t* права *ижица*, или *у*; *a* *o* есть писмо *мысльте* или *тѣ*. Изъ того се явно види, да писмена она нису древна Считическа, негрѣ Славенска Кирилова, но зло написата, коя дружба, кое е издадо Граматикѣ у Дабровици, не зло назива Русска. Часть I. §. 1. (а) ерѣ то између прочи, као што самъ пре упо-

менуо, такође и Руси употребљаваю. Ако бы Сцитическа была, морала бы бити восточна, која бы се соглашавала са Еврейским, Сирским, Аравійским, или подобним, и одъ десне стране къ левој читала бы се: дакле не *abc*, него *aleph, beth, gimmel* или подобна. Славяни своя собствена писмена Кирилова не называю *abc*, као Латини или Немцы, нити *Alphabetum*, као Грцы, но *азбука*, одъ прва два писмена *азъ* и *буки*; а они, кои су одъ Латина и Немаца узели писмена, као што су Поляци, Чеси, Хорвати и проч. называю *abeceda*. И одъ тихъ су Славяни узели наши Маѣари писмена са закономъ Християнскимъ, кое явствуе изъ древни памятностей, види I. N. Révay Antiq. Litt. Hung. Сама прва Маѣарска Грамматика таковымъ е писменама написана, какова досадъ Немци и Славяни Чеси употребљаваю, види Magyar Régis és Rétkas Kazéntzy.

Василій Воронскій.

2. О Д Г О В О Р Ъ

Г. Вѣкославу Бабукићу на његову противностъ у Вачкой Вили Ч. I. 1841. год. изражену.

У Вачкой Вили Ч. I. год. 1841. на стр. 86. подъ заглавіемъ: „Мысли о правопису“ показало Г. Бабукићъ, да му е противно, што самъ я мой Судъ о Грамматики његовой 1838 год. на свѣтъ издао; нити може постићи, какова е моя намѣра была, да свѣтъ Судъ о Грамматики безъ Грамматике види, и мысли, да бы много сходниѣ было, да самъ я Судъ мой њѣму пріятельски послао; и наипосле пытаюћи, да л' самъ се я сви правила' правога рецензента држао, іошть као најглавниѣ питањѣ ставля: *да л' самъ я имао право и одкудъ, ту рецензію или ти Судъ мой јавно на себѣ издасти?* оставляюћи то почитованой господи читателѣмъ, да добровольно разсудити благоизволе.

Премда на ове примѣтбе, и нарочито на последнѣ поглавито питањѣ Г. Бабукића сама стваръ говори и одговара; опетъ видећи, да Г. Бабукићъ ову стваръ себи непредставля, као што есть; зато нисамъ могао пропустити, не правданя, но объясненя ради у истимъ Вачке Виле листовима, гдѣ е онъ мысли свое ставити за добро нашао, по моему знаню исту стваръ назначити, да бы се и о нашемъ общемъ како Г. Бабукића тако и моемъ и Матице Србске поступаню точно и право судити могло.

Никоме неће бити непознато, да е Матица Србска *лениво* позивомъ оноемъ, кои бы

найболю Србску Грамматику сачинио, и њој поднео, 100 дуката награде обећала. На овај **явный** позивъ поднео е Г. Бабукић своју Грамматику или „Правопис Србски и основу грамматики Славянске царѣя илирскога“ — Матици Србској съ гореназначенымъ наміреніемъ. Матица Србска желећи увѣрити се о добротѣ и цѣни исте Грамматики поднесла е мени, съ томъ молбомъ, да бы я мѣнѣ мое о њѣной цѣни и добротѣ изяснио; и ово самъ я и учинио, вративши Матици Грамматику исту, и узъ ню и Судъ мой о њој. Ово е было у Марту Месецу год. 1837. И кадъ е после овога выше одъ полдруге године протекло, и одъ стране Матице Србске никакова гласа се о Грамматики поводомъ явнаго и њѣного позива поднесеной появило ние, я самъ за добро судію, горепоменутый Судъ, кои се кодъ Матице налазио, на свѣтъ издати, као што самъ и учинио. Да самъ право имао я мое дѣло на свѣтъ издати, о томе нимало сумняю нисамъ, по томе, што е **дѣло мое**, нити самъ мыслію, да коме и на умъ може пасти и помыслити, а камо ля явно пытати: „**Одкуда**“ мени то право, да я **мое собственно дѣло** на свѣтъ издамъ, съ тимъ выше, што нити е Матица одъ свое стране, нити одъ стране Г. Бабукића у време поднашаня исте Грамматики противно одъ мене зактевала. Та Г. Бабукић издао е писмо Матице Србске одъ ^{27. Юнія}_{9. Юлія} 1837. год. садъ у Вачкой Вили на стр. 88. на свѣтъ, и ни сумняю ние, да на то права нема; а мене пыта, одкудъ мени право, да я мое собственно дѣло на свѣтъ издамъ. Како се ово слаже, самъ некъ разсуди.

Далѣ я самъ судію, да е требало, да е Матица Србска, почемъ е на *явний* свой позивъ исту Грамматику добыла, свѣту то исто обзнанила, а и после да е показала, изъ кои е основа речену Грамматику одбацила; ерь бы съ тимъ дужность спрама читателя, кои су на слѣдство реченога позива праведно изгледали, и дужность спрама Г. Бабукића, кои е основано зактевати могао, да се самопроизвольно неодбіе, непунила, и при томъ бы свою повѣреность явно утврдила, и чисто намѣренѣ и искренность поступани явно озасведочила. И кадѣ Матица Србска то учинила ние; судію самъ я, да ће се ово пренебреженіе изданіемъ Суда моего баръ одъ части надокнадити; почемъ ће свѣту не само на знанѣ дати, да е на *явний* онай позивъ Матице една Грамматика одъ Г. Бабукића поднесена, него ће и показати, изъ кои е основа иста одъ стране Матице Србске Сочинителю враћена, и тако засведочити, да ту никакова пристрастія нити самопроизвольства нема. А то увѣренѣ мыслимъ, да и Г. Бабукићу и свакоме, кой о Грамматикѣ ради, или радити што мысли, на срдцу лежати мора, да о ползи, коя изъ подобны рецензіи за языкъ и языкоиспытателѣ проистиче, ништа и неспоминѣмъ. А да Г. Бабукићъ ништа друго изъ моего Суда научію ние, но само единое примѣчаніе, да глаголь „*метнути*“ (са свима истога реда глаголима) нема причастіа садашнѣга времена, кое е онъ у својой на *нѣмачкомъ* языку год. 1839. изданой Грамматикѣ на стр. 65. употребію, изоставивши причастіе садашнѣга времена реченога глагола, већъ съ тимъ однимъ бы се одъ стране *нѣгове* изданіе Суда моего оправдало, ако бы правда-

ни иначе потребовало. Ерь и иначе ако су мое примѣтбе основане, онда добья сама стварь и истина, и читательима и езыкоиспытательима полза се приноси; ако ли су не основане, онда добья предъ цѣлымъ свѣтомъ самъ Г. Бабукиѣ, и нѣгово дѣло се веѣма уважавати мора. Слѣдователно, кадъ изданіе Суда мога свакояко на ползу обшту или единствену Г. Бабукиѣ служи, незнамъ одкуда бы могла толика противность явна проистеѣти, ако не изъ непонятне себичности.

Пріятельски Г. Бабукиѣу мою рецензію сообштію, као што онъ примѣчаваоѣи желю свою изражава, зато нисамъ, што я са Г. Бабукиѣмъ као непознатъ ни у каквомъ приватномъ отношенію стаяо нисамъ, и по реду Матици Србској, којой се Г. Бабукиѣ у томъ послу односію, послати самъ имао, кодъ кое се Судъ мой до изданія и налазіо. И при томъ Г. Бабукиѣу у призрѣнію пріятельскогъ несообщенія само бы у ономъ случаю као неправда или увреда учинѣна видити се могла, кадъ бы онъ таково што одъ мене зактевао быо, и я му учинію небы; но тога никада было ние; и тако ни нѣговомъ укору места быти неможе.

Што пакъ Г. Бабукиѣ примѣчава, да е онъ у писму на Матицу Србску изрикомъ примѣтію: „да мысли, да бы нѣгово дѣлце за почетнике довольно было“; и по томе заръ бы желію быо, да и Рецензентъ ню у томъ само виду и съ те стране сматра, морамъ истомъ Г. Бабукиѣу назначити, да мени то примѣчаніе до садъ ние познато было; почемъ ми одъ Матице то явлѣно ние было; и тако самъ я Грамматику ону као у свойственномъ и

подпуномъ свомъ смыслу, а не са ограниче-
нѣмъ на почетнике сматрати морао.

Што пакъ пребациваюћи напоминѣ, да ре-
цензіе подобне безъ икакове и найманѣ увреде,
и найманѣ *особне корбе* буду, желити бы бы-
ло, да съ тимъ онъ трнъ у здраву ногу неза-
бада, и да повода недае новоме укору, као
што е, види се, самой цензури повода дао, у
свомъ овомъ маломъ говору подобна увредна
израженія сбрисивати. Я заиста поменутога Г.
Бабукића лично и непознаемъ, а камо ли да
ми нѣгова личностъ што сметати може, и како
годъ што узрока имамъ, као што самъ се изра-
зио, нѣга за трудъ нѣговъ о езыку поштовати,
тако и право имамъ одъ нѣга узаямно пошто-
ванѣ зактевати. И како годъ што е мое ува-
жаванѣ при свимъ примѣћенимъ недостатцима
у заключенію моего Суда изражено одъ мое
стране искренно, тако бы праведно было, да е
и она у заключенію нѣговы предтечны примѣт-
ба на стр. 92. изьявѣна захвалностъ у свой мѣ-
ри права и искренна. Што пакъ Г. Бабукићъ
упућуе на мнѣніе о Грамматики нѣговой нѣ-
говой нѣмачкимъ езыкомъ списаной у Часопи-
су Ческомъ изражено, я достойно удажаваюћи
мнѣніе оно, надамъ се да е и оно време већъ
дошло, да и Србљи о свомъ матернѣмъ езыку
као првозвани суде, и друге уче. То е кадгодъ
принадлежало къ начину себе знатнымъ и слав-
нымъ кодъ Србскогъ народа учинити, иѣи къ
славнима мужевима странны народа? и одъ нѣи
похвалну пресуду за себе испросити, те тако об-
сеномъ нѣиногогъ уваженія себе оградити, и Срб-
скомъ свету представити. Треба заиста да намъ
е мио и Аристотелесъ и Кантъ, али истина валя
да намъ е наймилија.

М. Светићъ.

3. ОТВОРЕНО ПИСМО Учреднику Бачке Виле. *)

Любезни Господине!

Дояко самъ, тако да речемъ, равнодушни Зритель био свакояки появленія на сиротномъ небу наше Литературе, и уверіо самъ се био, да е найболѣ, свачему одобрително главомъ манути, ил' се ситъ у себи насмеяти, и у не-оцѣнимой добродѣтели „Стерпѣнію“ пребити, са котинитомъ и сердечномъ жельомъ „Богъ ќе дати, што ќе добро бити.“ А имао самъ заиста доволно свачему Матеріе, само ми е талантъ Хогартовъ недостајо, да и другоме на очигледъ све съ оне стране ставимъ, съ кое самъ я сматрао. Мени се све наша Литература подъ давашиимъ „Божією Милостію“ врховиимъ иѣнимъ предводителѣмъ, чинила нека Кокета, коя би рада успіенимъ устнама црне зубе да сакріе. Све е по найиовіемъ журвалу, у место сребра, Pakfong, у место злата, Bronze; па обадва јдна Суррогата племенити Металла, едно другомъ метанишу: „Безъ „ваши таланта и помоћи не би самъ мо- „гао предъ светомъ светлити: А, слуга! безъ васъ мени никаквогъ уваженія! — Не падалъ вамъ, любезни Господине!, овде она немачка речъ на паметъ: *Sobt's euch meine Brüder, denn wer Teufel wird euch loben.* Па и опетъ н' е било, кои су јавно исповедали (но само у

*) Закасиѣно, и овде на изјавѣну желью г. При-
слателя ставѣно.

У.

Комплиментир-Листу) да безъ оваки назови-
Металла не би сиромаси Србљи ни кашике
имали. — Мадама Философія болуе одъ очію,
па не може у сунце да гледи. По гди кој Др.
говори као изъ сиріуса, часъ неке Аристотеле-
ве Квидитете, часъ майсторише надъ свима
Списательима, па господари као Паша одъ
три туга. По гди кои Поета би скокомъ у
небо, и би га главомъ пробіо, да му земна не-
ка частъ одвећ теѣшка не. Неки опетъ у
Прогностикону за ову годину налази и препо-
ручуе, као амајлију противъ оваке незгоде,
Новине, и Лѣтописъ, у комъ ћете одвећ
смешно неко Сочиненіе наћи, како е Куваръ
Довацъ одъ Мачка у гранку, мислио да е
Зець; у комъ се налази еданъ особито трогателни
Растанацъ одъ сада сасвимъ већ улю-
ђеногъ Лѣтописа; да се одъ суза (и то горки)
човека задржати неможе. и т. д. — Ел' те да
е то и смешно, и жалостно, и добро би било и
одобравати и смејти се. Ал' бадава, нека го-
лема Ситница не да ми мировати, морамъ
вамъ е соопштити макаръ дишно у Осово
гњиздо. Зар' ће сваки ти Монополиста зама-
шай и згодити? Ето на вама жива приме-
ра! Дике се кука и мотика, и кусати и рена-
ти, па ви живи и здрави при ващемъ незлоби-
вомъ послу. — Истина, да я ни самъ у наме-
ри вама комплименте чинити, а и Ви, нит'
сте иј жельни, нит' су за Васъ одъ важности,
али будући да е по Журналу, Уреднику по-
хвална отворена писма шилати, а златно пра-
вило вели: у моди, к'о и на части, нит' буди
први ни последњи; морао самъ нешто навести.
Дакле къ ствари:

Јошт' ми се очи одъ чуда склопиле нису,

како самъ њи разрогачіо био, кадъ самъ за ову годину Новине читао, па само „народне новине“ у насловію написао,“ а Србске | ни одъ корова. Помислио самъ најпре, да ли се ова речъ у она дебела цидмеца слила, те су онако као гусеница набубрила; амањ вигде. Ј самъ мислио, да ће Гдинъ Новинаръ пре оба ока изъ главе изгубити, него ову речъ изъ уста, кои се иначе у свакој њговој врсти наћи могла. И нашто народне, кадъ нема когъ народа (а шта е и пре народне, поредъ Србске значило, Богъ вѣать). Не чинилъ вамъ се то насловіе, као бубањ безъ малѣце? и то оне малѣце, кои е на користъ новинара најболъ по србски напови бубала. — Но имамо узрокъ „да би свако осуѣденіе избегли.“ И то текъ едно осуѣденіе, толико е силно, да оногъ човека, кои е за србеко име, брѣтѣи мачъ одъ бѣдѣице неколико пути потргао, одъ њѣга не тогъ одмеће, безъ да пѣтель возгласитъ, и безъ да пре, по усвоеној Девизи*) „сѣ њѣме надај сѣ њѣме синој“, самъ свой скупоцени животъ. — новине, — за њѣга жертвуе. Да би и мени како тако ову загонетку одго-нем’о, а и за атаръ наравне послѣдствености нашегъ Новинара у свои поступци; наладимъ да е овако подмукљивогъ поступка узрокъ, една само њѣгова, смислена, дубока — політика. Невидисте ли Ви оногъ суктани на Илире? кадъ ова братски руку пружише. Ј мислимъ, да е Геній (Хранитель) Србски усконке свѣ-чіо одъ радости, кадъ е свој Перокопљани-ке онако набрушене видіо, кои не дадоше

*) Devise, надписъ, означавајући какавъ завѣтъ, у ритерско доба.

одъ четири оцила ни варнице избити. А шта су скривили Илири? Ништа, него што су насъ у коло узаймности и слоге књижевне позвали. Но у исто доба кудаше насъ, — фалећи *Грофъ Зай*, да ми у мађарштини (патуаризмо) здраво напредуемо, и ставляне насъ своимъ Словацима на угледъ. У *Хирлану* (п. г. № 50.) ми часъ „*мађарски душмани*“, часъ укућани; (*Zsellérek*), и то све у Пенити, у самой Вароши наши Новина, па чакъ се у Бечу нађе многопочитаеми, и у насъ заслужни Старица *Чайловићъ*, кои е ћутаѣ за грѣхъ почитовао и утукъ невольи съ *Mirabilien* пронашао. О овомъ нигде ништа у нашимъ *попомъ Сербскимъ* Новинама. То велимъ ил' е политика, или мудрость, будући да мударъ дааѣ одъ носа гледи, а не, што се по Пешти сбива, или да не буде онай чудновати Инстинктъ, као у неке животниѣ, што кадъ свогъ рођака осети одъ зла цичи, а одъ куряка мумлаюћи подъ амбаръ. — Буди како му драго, я молимъ да сами ово решите, и ако срећно решили будете мене увѣдомленіемъ успокоите. — Сбляя, можемо ли ми нашимъ Новинама веровати? Редко се што каже одкуда е, дакле о чему се не каже, мора да е новинарово измишленіе, а то нема за насъ Интереса.

С'отимъ остаемъ — (ко? кога? шта? тако у *журлистике* прегледу стои) — било би журналу узъ носъ кадъ би се подписао управа тко; — дояко бияу А: А: к —, и неко паметно — и —; дакле некъ буде И — Л — т. е. Истинно Любитель.

4. О Т Г О В О Р Ъ

На Прегледъ Книге „Начатки Церковнаго
Права Восточныя Церкви“ отъ вѣкогъ
К. Богд. печатаный у Лѣтопису 1841. Част.
втор. Год. XV. Кн. 55. стр. 95. — 101.

— — Populi confusa valet
Fabula! nam domina iudice, tutus ero.
Propertius.

Намѣреніе и конецъ онога, кои дѣло ка-
ково на светъ издано прегледа, и о томъ мнѣ-
ніе свое такожде явному Свету отдае, треба
да происходитъ отъ мужа у науки оной наипаче,
о коіой е дѣло написано, искусногъ, и отъ
ове стране ученому свету познатогъ; коибы
провицательнымъ своимъ разсужденіемъ Списа-
теля возбудити, и на то приволети морао, да
и онъ самъ примѣчанія, и вѣрову важность ко
усовершенствованію таковогъ Сочиненія, соб-
ственнымъ своимъ убѣжденіемъ припозна, и
такова охотно, како najboljъ знао буде, за
любовь обще ползе да обрати; ибо какогодь
что е то похвално что нибудь знати, тако е
исто много гнуснѣе не хотѣти оно учити, что
незнамо.

Ясе отъ тога — коесу и другии пре мене
Писатели такожде творили — никадъ стидію
небы, као у томъ увѣренъ, да ничта на земли
изъ руку человѣческихъ нѣ тако совершенно,
да небы и boljъ усовершенствоватисе могло.
Но при свемъ томъ и то ми е врло добро позна-
то, да и сами они Писатели, коису у своимъ

*

Сочиненіяма, на светъ изданнымъ, вѣчиту славу, и безсмертно име по себи нама оставили, отъ пакости и завидливи уста нису могли на миру остати, зато; чтосе находи на свету и тако-вихъ люди, кои о ствари, о коіой ни право-го понятія, а камоли подобающегъ вѣжества? немаю, радо, по нѣкой своіой као прирожденной склоности, само да се предъ светомъ покажу, акибы они сву у томе науку почерпли, въ прочемъ было оно какому драго? критику пишу; и како годъ что с' тимъ себе самихъ, тако и другогъ, кой таково что чита, обманю, и лестно вараю.

Таки у почетку критике, на книгу, кою самъ я издао, Г. К. Богд. кой ни име свое цѣло исписати, ни званіе свое свету открыти неесе усудио, сожалеуе, Србскій Родъ, да до данасъ јошъ Права Церковногъ у Свстемѣ буди каквой печатамогъ имали нисмо; и опетъ у сумню приводи, ели изъ призренія ове преке нужде реченна книга тако важна као чтосе появленіемъ своимъ мени преважна видила. Каже, да светъ дуговременно мое у судейски дѣлы послованѣ признае, и да онъ мое труде и подвиге съ почитаніемъ прати. А укорава ме, да самъ лица безъ извѣстногъ союза, и противъ свакогъ Логическогъ реда, као и источни-ке; но не све, и гдикоя само правила брояо; заключае пакъ овако, да кадъ се у книги реченной подножіе пореметило, и цео посао неуредно испастѣ морао е; придодавајући про-тивъ Славенскога езыка, да ту незгду има, да при найманьой странпутицы невразумител-нимъ постае.

Да видимо дакле, ели онай, кой е овакову критику написао, и саму титулу, а камоли

предсловіе, посвященіе, и содержаніе реченне книге добро прогледао? ели вѣгова критика могла отъ вѣжества нашег' Восточне Церкви права — о комъ онъ самъ каже, да е жалостно чтого немамо, — произити? тичелисе овакова критика, коя редъ, и начинъ пропише, како треба наше Церковно право писати? реченне книге? кое надамъ се, да ће благоохотни читатели, изъ слѣдующихъ, ако само безпристрастнымъ духомъ разсуде, врло лако увидити, и полно уверитисе, да овакова критика отъ онаковог' човека происходи, кои и незна, да ми Церковно нашег' вѣроисповѣданія право имамо, а при томъ вестидисе учити друге люде, какоће оно что онъ самъ незна, писати? слѣдовательно да ова критика ко оной горе напоменутой второй класе сасвимъ принадлежи.

Православна наша Восточна Церковь има отъ древности славне, коисусе наукомъ и святыномъ прославили Святе и Преподобне Отце, отъ коихъ разна, и о разнимъ предметма написанна священна Правила Церква наша храни, и почитуе. Има правилъ святыхъ Апостолъ, и она, на вселенски и помѣстни Собори утверждена, коя е съ подобающими толкованіями собрао, и на свѣтъ явный издао славѣйшій онай мужъ Веверегій. Има правилне свое, коису общее Одобрение заслужили Церковне Учителѣ, измежду прочихъ: Властара, Валсамона (Леунклавія) Харменопула, Сусивія и пр. коису правила, уставе, и благопріимлѣнне обычае Церкви наше, сваки по своме начину, какосе кому сходно видало, написали. Нити е кадъ годъ коме то на память пало, противъ новог' начина писавя, странна умствованія, и прописе наметати.

* *

Изъ свію преднаведеннихъ; съ мѣстами, коясу нужна видилася, изъ ветхог' и новог' за-вѣта; изъ права Гражданскихъ; изъ уставовъ благочестивихъ Царей; и прочихъ знатнихъ памятниковъ Церковнихъ, услаждаваюсе сви восточног' исповѣданія люди Славенскихъ на-родовъ, коима и Србли принадлежу, на свомъ езыку печатаномъ книгомъ, коясе zove *Кормчей*, т. е. управляюща; по коіой Православна наша Восточна Церковь све, кое на духовный Судъ спадаю, распре прегледа, и присуждава. У овой книги Кормчей, као нѣка езгра цѣлог' Церковног' нашег' Вѣроисповѣданія Права со-кровиществуе, коя и Судію, и стране препи-рающеся руководи, и управля; о коіой у кри-тики ни имена ни спомена нема.

Книга Кормчей, кромѣ того, что е чрез-мѣрно велика на табаку, найпре у одномъ, а позніе у два тома, недавно пакъ на изрядно коло печатана (коего узрока ради овде редко, и весма скупощѣнно прибавитисе може) оному, кои ніе иначе довольно у правама церковнимъ искусанъ, съ тежкомъ мукомъ на подробно употребленіе служити може. Ибо сва она, на коимасе Церковно Право оснива, Доказатель-ства, Памятнике, и Изводе, т. е. изворне ис-точнике едно за другимъ, безъ сваког' разли-кованя на разне предмѣте, подобно онако, као что *Corsus Juris Hungarici* державна своя на Соборма заключенна Опредѣленія и пр. и пр. у себи содержава. Съ каковымъ дакле неумори-мымъ трудомъ морао бы буди кто, или ово изъ овога, или оно изъ онога Право, безъ ру-ководителя, и Наставника учити?

Ясамъ у Предсловію то (а не, као что критика изврѣе) искренно исповедію, да мы по

школама у Ц. К. Державама нигди прилике немамо, Право Церковно наше Восточне Церкви ни чути, а камоли таково изучити. Како дакле мора бити младсм' нашег' Вѣроисповѣданія човеку, кой е съ щастливимъ успѣхомъ проче преподаваеме науке окончао, кадъ у пространный практическій светъ наступи, пакъ у дѣли свое собственне Церкви о ономъ, что ова по существующимъ закони, и благопріятими обычаи заповѣда? чтоли пакъ творити запрещава? отнюдъ незна, и као човекъ безъ очію по тами садъ овамо, садъ онамо ко лебасе.

Гди е Г. К. Богд. Права наше Восточне Церкви почерпао? да тако смѣло свима нама правила прописуе, то я незнамъ; признаемъ обаче, да самъ и я у томъ случаю и себе видіо у оно време, кадъ самъ, тако да рекнемъ, изъ школа' званіе Нотаріа Консісторіалног' и мало за тимъ и Секретара Епископскаго получіо. При разнимъ вопросамъ морао самъ съ неусипнимъ трудомъ садъ ово, а садъ оно правило, или уставъ кои церковный о предложенномъ предмѣту гласящій изтраживати, и опетъ при томъ никадъ нисамъ полно увѣренъ бити могао, немали іощъ кое гдѣ правило, кое о истой ствари овако, или можебыти съ какимъ додаткомъ то исто утверждава, распростире, или са свимъ промѣнюе?

Изъ праве дакле любви къ роду и вѣроисповѣданію нашемъ старао самъ се я, и тому и мени самому, колико ми е у снаги моіой было, препони овой уврачеваніе прибавити, и изъ предописанне кнѣге Кормчѣе первоначалія, правила сырѣчь, уставе, и благопріятѣ обычае, на свакій предмѣтъ собрати, и у единомъ сложи-

ти. При овомъ послѣ свагда предъ очима то правило, као вѣку Святиню держаю, самъ, да оно что у книги Кормчей нема, нити изъ мое, нити изъ туѣ буди чіе главе недодаемъ; но при томъ ни оно, что к' одному или другому предмету принадлежи, и тамо находисе, да не изоставимъ; и да первобытний оная езыкъ, на коемъ е книга Кормчей написанна, хотя да е негли по времену отъ чистогъ Славенскогъ слога, вѣчто и удаліо се, задержимъ, да небы буди у коемъ смотрѣнію, отъ стране Духовне Цензуре — крѣой такове книге строго подлежу — самъ себи препятствія полагаю.

Цѣло ово сочиненіе раздѣлію самъ я на три книги, по Оглавленію, всякой книги предположенному, съ регістромъ по реду азбучнымъ, да сваки и оная, кои мѣ довольно у правама искусанъ, све, что се до кога предмета относи, лагше изтражити, и у којой книги что находисе? све видити може; зато е оная азбучный регистеръ у книги третьей на краю приложенъ. Вступленіе предположеное цѣлому Сочиненію отъ стр. 1 — 27. и на цѣло дѣло относисе; а книга I. о Лицѣхъ започинѣсе са стр. 29. У вступленію §. 1. изчислява све обще источнике, консу у книги Кормчей, чрезъ Восточну нашу Церкву приимлѣнии. Какове іощъ частвительне тражи критика? консу онде само, гдису главніи; ибо общін, и главне и частвительне у себи содержаваю. Исторія о праву Церковному, кромѣ оне, коя у книги Кормчей находисе, и коя е отъ части, у Вступленію, а отъ части, кодь свогъ принадлежащегъ предмету, онако, као что е тамо ставлѣна, по сталному намѣренію, ничто не додавати, нити изоставити, друга никакова мѣ могла мѣста иматъ.

Сва лица, коясе подь имейемъ Клура, или Причестниковъ разумеваю, есу у Гл. I. §. 17. а Святители, конхъ книга Кормчей тако именуе у Гл. II. §. 19. поособь изчислѣнни. Сва она коя се вообще на Причетнике све отаосу, есу у §§. 11 до 18. а коя Святителя такожде вообще тичусе у §§. 19 — 26. приведенна, да небы едно, и то исто жодь свакога лица толико пута повтораватисе морало. У колико пакъ чтогодъ по особъ Патріарха, Митрополита, Архи- или Епископа и пр. управо тичесе, тое у послѣдующимъ главами, и своимъ нуждимъ §§. назначитисе морало, као что тако правила истинне Логіке изискую. Определѣнія онако исто, какосу у книги Кормчей израженна, ставлѣнна есу. А въ прочемъ, да не заборава Г. К. Богд. да цѣла книга као и Кормчей права и должно. сти Христіанина и то Восточне Церкви содержава; и да многи права Списатели, и самъ бракъ, у книгу о Лицахъ поставляю. Наша Церква заповѣда, да приходскій Священникъ бракъ благословити има; ніели дакле мѣсто, дасе онде, гдисе нѣже священническе должности напомнимъ, и ова приведе? особыто, что Писатель и на то мотрити мора, да сочиненіе изъ вишше книга состоящееся, достойну у одной, или другой книги величину непреѣ.

Я нисамъ ову книгу за школу, и явна преподаванія писао; но само начатке Права Церковногъ наше Восточне Церкви, ни откуда иначе, но само изъ книге Кормчее собрао, да сваки кои жели, да ніе у правама свое Церкви страннѣ, отъ туда ползоватисе и садъ много лакше и само Право Церковно писатисе може. Но сохрани Воже! да ткогодъ по оной Г. К. Богд. критижи, и подметутомъ нѣговомъ про-

пису Церковно Право пише, кои на стр. 99. ко Іерерхій Правленія (можебыти да е хотео рећи: ко правленію Іерархіе) Ехсархе?! Митрополи- томъ предпоставля и Историю Церковну отъ права Церковног' разликовати незна; као ни тварь, стварь, и вещь, коясу кодъ нѣга све едно.

А за державно, ако нашег' вѣроисповѣданія люде, подъ Ц. К. Аустрійскимъ скуптромъ живуще разумева, Право, нису довољне Привилегіе нити суетна клетва; но и закони отечественніи, благоутробный изяснительный Рескриптъ Царскіи, Система наипаче Консісторіална, и всевысочайша у дѣлу воспослѣдовавшая Рѣшенія многочисленна. На сва ова баціо самъ я взоръ, у Праву Отечественномъ, кое самъ на Сербскомъ езыху, за любовь единокровныхъ моихъ веѣхъ до садъ на 130 табака написао. Но неверуемъ даѣ явный светъ моѣи увидити, ибо самъ се о ревности ко книжеству нашемъ, съ изданіемъ ове перве книге уверіо; на коюсамъ преко примѣнныхъ отъ книга новаца, на тупъ и проча иждивенія преко 1300 фор. собственныхъ новаца издао; и зато ни втору книгу, коя е обаде цензуре щастливо прешла, на кою обаче у име Пренумераціе ни отъ кога ничта примію висамъ, съ ущербомъ мое деце на свѣтъ издати немогу, докле за перву небудемъ обезтщетенъ: ибо и на ту многи само изъ жичеливости уписатисе дали есу, отъ коихъ нѣки и за разсланіе имъ книге до данасъ новце послали нису.

Време е дасе ѡвратимъ на критику и порицање ради Славенскаго езыха. Я незнамъ чтаѣ она съ позванными, безъ сваког' примѣчанія Примѣри на стр. VII. и V. Оно е све на

Славенскомъ, као и на Латинскомъ езыку. Ономе кои езыкъ, и оно, что е на томъ писано, незна, и едно и друго мора быти незгодно, ибо и езыкъ и науку треба найпре прилѣжно изучити, и добро знати, пакъ онда перо на критику изощрити.

Сваки онай, коме е Церковна Исторія Христіанске Церкви позната, нималосе сумняти неможе, дасу Србли већь отъ первыхъ вѣкова, и у Церкви Христіанской Србли, нити треба да садъ топервь езыкъ и Православну вѣру сражаю. Доволно е то напоменути, да е измежду Славенскихъ народовъ, коима сигурно и Србли принадлеже, ющъ Л. Х. 344. Сардикійскій Соборъ у нынѣшней Миссии (или у садашней Болгарии) державъ. Заръ нису доста познати Епископи Фотинъ у Срему, Урсацій изъ Сингидона у горной Миссии, и Валентъ изъ Мурзе у горной Панонии? кои су на Собраніяхъ Церковныхъ у Срему 351. 357. и 358 года, и четвертомъ последнемъ тамо держанимъ, дугимъ прешираніяхъ причину дали. Заръ нису ови люди гди и данасъ Славенскіи народи живу, свогъ езыка имали? или садъ топервь морамо мы за ове народе по своіой воли, како е кому драго, что по речъ безъ главе, и ногу, новъ езыкъ ковати?!

Отъ незабвеннога времена све еднако до данасъ имаду сви Славенскогъ порѣкла люди Восточногъ Вѣроисповѣданія, и старый, и новый заветъ, и проче Церковне кнѣге, къ Богослуженію потребне, на ономъ истомъ езыку списанне, на коемусу житія святихъ Просвѣтителей Србскихъ, и служба нова написана. Ова последия никаковыи народъ себи неприсвоива, негосу безсумѣнно Србска, и овихъ собствена;

*

ткобѣ дакле могае рећи, да и она, коясу отъ вимъ са свимъ подобна, да что вицише, итосе начина писаня тиче, по иѣчесому и превосходниа, вису такежде Србска?

Но менисе види, да критика она разумева, да е то само Србско, ако сваки пише, како хоће, и на мѣсто да се свомъ ученномъ езыку приближуе, онъ отъ онихъ, кои ни писати, ни читати незнаду, онакове речи изтражуе, коесе по сѣницама, по колебама, и кодъ наипростиа, а не благоизображеніи люди говоре. О како бы то похвално было! кады бы Енглезы, Французы, Нѣмцы, и другіи изображеніи народи, на мѣсто своегъ общепримѣяногъ у писаню начина, садъ онако почели писати, као что нѣви простацы, сваки по свомъ наобѣиу, онако, као что кои измежду нихъ по разнымъ предѣлама различно међу собою говоре.

Оваковий езыкъ садъ отъ предпоследнѣхъ столѣтій на концу нѣки наши Сербли, коисе отъ свога прекрасногъ езыка, на коемъ и друга отъ старине доказательства имамо, удаляваю, само, као что мисе види зато предпочитую, что оваи изображенный езыкъ, како годъ что и другіи пресвѣщеніи народи, хоти дасу Енглезы, Французы, и Нѣмцы рожденни, свой ученный езыкъ учити мораю, а овимъ, кога они Србскимъ зову, сваки по своіой воли, како хоће, и безъ свакогъ граматическогъ правила, ербо га учити не треба, писати може. Не имали ющъ гдигодъ кои изображенный народъ, кои тако као садъ Сербли, безъ свакогъ правила граматическогъ пишу? и да сваки себи онакову грамматику измишлява? какоће моћи на едномъ месту овако, а на другомъ то исто онако, какомусе гди види, писати, нити толк-

ка правила буди ове, буди ове Грамматике, о толикимъ трудомъ учти, да не и простыи народъ читаюћи оно что е уредно написано, и у самой ствари и у езыку достойно изображава. У Новомъ Саду на Праздникъ Святаго Савве Архі-Епископа и Просвѣтителя Србскогъ 1842. года.

Желио самъ я, да овај Отговоръ, онимъ легкимъ путемъ, коимъ е критика изишла, такођеръ сѣкту публичному обшесе, и зато самъ Господина Доктора Јоана Субботичъ, подъ 7^{мъ} Ферф. о. г. писмено замолю, и учтивѣйше вопросю, небыли онъ у первой книги Лѣтописа, колико за ову годину издатисе, мѣста имати могао? А будучи да ми е наскоро за тимъ и Обявленіе Лѣтописа, у руке притѣло, с коимъ се особито стари наши Србли на прилоге позываю, на ожидаваюћи отвѣта на первое мое писмо, и самъ овај отговоръ, съ речеписомъ пощанскимъ 14 Ферф. о. г. опоминутому Господину Лѣтопису Србскіи Учреждену послао есамъ, съ молбомъ повторителномъ, да бы ми ако га печатати дати неможе, на трагъ померати; маху тима добродѣ самъ на первое писмо слѣдующи отвѣтъ;

У Пешти 1 Февр. 1842 по стар. Влагородный Господине, менѣ отѣнно извѣстимъ, „Хитимъ на Ваше Писмо отъ 7. Февр. о. г. менѣ изсано, кое самъ юче у руке добыю, ономъ првомъ поштымъ отговорити. — Различне мисли различни людей, коесамъ я на мои кутюмиа по Славоніи, Бачкей, Банату, и онде у нашихъ предѣлиа о рецензіама у Лѣтопису слушаю, и сматраю као и ближе познаваюћи природе и цѣли опомеутого нашего періодическогъ Списанія учинилесу, да самъ я менѣ за време мога Учрежденчества као основно правило поставлю, само оне рецензіе наши кнѣга примати, у којимасе е

„Временистѣмъ дѣлаю и Списателя ради“): Хуленіе
 „не. „Дѣлаю и протѣя, кога за време мое, съ
 „книжъ и правили свѣту показати. И отъ оудъ видите
 „Господице, да ми не можно желю Вамъ изгнати.
 „Али и осимъ тога небы могао Вашъ отговоръ у Т. Ча-
 „стицы Лѣтописи за ову годину вѣсти, арь самъ и
 „некъ самъ Минушкритъ у Типографію могаю, и да
 „книжки се вѣкъ ради.

„Такъ дакле имамъ Вамъ честь изразити мою го-
 „товость Вама овимъ путемъ увекъ послужити, кады
 „ми, и ако ми речешию какву благу и прилѣтѣку о
 „оной или оныхъ книжъ, кою и нашимъ публикѣму
 „може, пошлѣте; али у оной прилѣтѣки са великимъ со-
 „жаденіемъ морамъ Вамъ дѣлѣти, да Вамъ изъ споме-
 „нуты причина послужити немогу. Са великимъ сожа-
 „леніемъ, рекао самъ, арь ми е заоста жо, што вѣстъ
 „при оной прилѣтѣки послужити немогу, да Вамъ и дѣ-
 „лаюмо мое играмъ Ваше дѣлѣности, и Ваши заслуга по-
 „читеніе засведочимъ. То ме тѣши, што ми е овимъ
 „начиномъ прилѣтѣка дата, рѣчма неже изказати, да у
 „мени Вашегъ изкроимъ почитателя имате, когѣу сва-
 „ку прилѣтку радо употребити; да Вамъ по мотукѣту
 „ма услугу будемо. Оная нѣтъ ме неимѣте времѣномъ
 „и погородомъ стварѣ; а гдѣ што отъ мене чисто зави-
 „сѣло буде, видѣте, коликоже ми мило быти желаміе
 „Ваше изгнати. Есамъ Вашегъ Благородіа поизвѣстѣ
 „слуга Докт. Іоаннъ Субботинъ с: р. Адвокаты, и В.
 „Лѣтописи Учредникъ.“

„На будуши да до данасъ нѣтъ мога Отго-
 „вора натрагъ, нѣтъ каковаго годъ отвѣта да
 „мое Писмо отъ 14го Февр. о. г. добыю нисамъ,
 „зато самъ принужденъ себе видю, ово мое
 „оправданіе овимъ путемъ на свѣтъ издати.“)
 У Новомъ Саду 11го Марта 1842 года.

Евгеній Іоанновичъ с. р.

Св. Еп. Града Новосадск. Сенаторъ и Сл.

Комит. Сремск. Т. С. Правдатель.

*) Само треба, да о дѣлу и Списателю безпристрастїи и спо-
 собниъ люди найпре добро разсуде, и то пре, нежели на
 свѣтъ дѣлѣти издаду; иначе са самомъ похваломъ, негли
 незаслуженномъ нежемо у изображенію далеко усѣбѣти.

**) Оная е Прилѣтка доцїе послати, и зато у Садржанію
 назначенъ и е.

Примѣч. Штампареке нѣке погрѣшке, кое су се, и при najveћемъ Поправителя стараню, подкрале, мека, изволу г. г. Читатељи извинити. У прочемъ сви Производи после задржани су у ономъ виду, т. е. езыку и правопису, у каквомъ су къ намъ одъ радолубивы' г. г. Приложника', кое и у напредакъ къ вѣрному подпомаганю, и къ прилѣжномъ саресниованю на живи народне изображености братски позывамо, послана; и то ћемо дотле чинити, докъ се сатрудиници наши средствомъ Бачке Виле у писаню не сугласе и месѣдике! — Родолубивы Ученици наши са свои умины Производи тако су до данасъ у помоћ намъ притекли, да ми смо могли засади све у Објаву назначене Производе у ову књигу ставити: но стараћемо се, да намъ трећий Свезакъ Виле Бачке, кои ће одма за овимъ слѣдовати, украсе. Зато и молимо дрепоизно гг. Скупитељ; да благовремено скупљене новце на долеподписаногъ, или на гд. Ђорѣ Кириковића, трговца и Грађанина Н. Садскогъ послаги похите: да бы намъ тако Вила наша честће и скоріе у бѣлый свѣтъ излетала.

Др. Јоанковић.

ГГ. ПРЕДБРОЙНИЦИ.

Арадъ.

(цослао чести. г. Никифоръ Атанацковиъ Парохъ)

Пречест. г. Георгій Петровиъ Протопрезинтеръ Арадскій и сл. Чажадске Вармеѣ Присѣд. Честивѣша гг. Патрікіи Попескуъ Геродиаконъ Ходошкій, и Богослов. Проф. г. Павелъ Івковиъ Геродиаконъ и Учит. Благароди. и Высокоучена г. г. Никола Савиъ Конзист. Фишкалъ, Іоаниъ Крестиъ Варошк. Фишкалъ, и сл. Сремске Вармеѣ Присѣд. Василій Бранковиъ Адвокатъ. Почтенород. гг. Михаилъ Іаниъ, искусный дрововаятель, и избран. Общ. членъ, Михаилъ Петранъ, Іоаниъ Термекъ, Імроу Тешиъ, Михаилъ Термекъ Арад. грађани.

11.

Байша.

Высокород. г. г. Георгій Зако одъ Байше, многи плем. Вармеѣ Присѣд. Стефанъ Зако сл. Бачке Вармеѣ велик. Фишкалъ.

2.

Бая.

Чести. г. Аркадій Николиъ Парохъ екс. 2. Благород. г. Стефанъ одъ Бурковиъ трг.

3.

Бездинъ (Монастыръ).

Пречест. г. Самуилъ Маширевиъ, Архимандритъ, и выше плем. Вармеѣ Присѣд.

2.

Беочинъ (Монастыръ).

Пречест. г. Діонисій Чупиъ, Игуманъ, и сл. Срем. Вармеѣ Присѣд. Преподоб. гг. Герас. Митровиъ, и Софроній Стойшиъ Еромонаси.

3.

Бечей (Старый).

Высокоуч. г. Ааронъ Поповиъ, Учитель, екс. 10.

Бечей (Новый).

Чести. г. Іоаниъ Чокерлянъ Парохъ, чести. Конз. Темнишв. Присѣд. и учен. Прагск. Содружества членъ. Почтен. г. г. Георгій Вуковиъ, Ігнатій Адамовиъ трговци.

3.

Великій Бечкерекъ.

(послао Благород. и Высокоуч. г. Евстаеій Михайловичъ Адвокатъ и Сенаторъ).

Пречестн. г. Петаръ Цнетковићъ Протопреавитеръ.
Честн. г. г. Емануилъ Бакаловъ, Петаръ Куруцкій,
Данилъ Станіъ Пароси, Іоаниъ Радиъ Капел. Прото-
презв., Максимъ Папиъ Парохъ Тителск., Іоаниъ Ба-
каловъ Діаконъ В. Бечкер., Благород. г. г. Евстаеій
Михайловићъ, Феодоръ Іоанновићъ Адвокатъ и Сена-
тори, Жива Смедеревацъ Адв. и Капел. пл. Торонтал.
Вирмеѣ; Благоразум. г. г. Цветко Данкуловъ Учитель,
Димитрій Мургуловъ соверш. Клирикъ; Благородна г.
Евгеніа Богосвићъ; Почтекород. гг. Братіа Пеніъ; Пе-
таръ Димитріевићъ, Димитрій Жикићъ, Хранимиръ Ку-
пусаровићъ за сына Николая, Іоаниъ и Іліа Іоанновићъ
Братіа, Анастасій Георгіевићъ, Петаръ Дулковъ за сына
Іоанна, Василиј Шимићъ трговци. 23.

Бешка.

Честиѣйша г. г. Григорій Стаматовићъ, и Алексан-
доръ Стефановићъ, Пароси. 2.

Бобанъ (Монастырь).

Преподоб. г. Іосифъ Поповићъ, Игуманъ. 1.

Бретиславъ (Пожунъ).

Високоучени г. Аугустъ Гориславъ Шкутелти, че-
катель Философіе и Намѣстникъ Профессора Сѣика и
Литературе славянске на Лицеуму Евангелическомъ.
Високоучени г. Людевитъ Штуръ, чекатель Богословія.
Библіотека Катедре сѣика и литературе славянске кодъ
Лицеума Евангелическаго. Слушатели сѣика и лите-
ратуре славянске — Срби и Словаки — 5. екс. 8.

Ббоградъ.

(послао Ђорђе Киряковићъ, трговацъ у Н. Саду).

Высокоучена гг. Исидоръ Стояновићъ, Констан-
тинъ Бранковићъ, Атанасій Николићъ у Лицеуму К.
С. Профессори. н. н. 10, екс. 13.

Ббоградъ.

(послао Павле Адамовићъ Првйй Столеничанинъ при
Попечит. внутрех. дѣла).

Благород. г. г. Чиновници при Попечителствѣ вну-
тренн. дѣла, Іованъ Николићъ, Константинъ Мирно-
вићъ, Јованъ Печеновићъ, Секретари; Павле Адамо-
вићъ, првйй Маринко Радовановићъ, вторйй, Алекс

Живановићъ, треіи Столоначаликъ; Торе Петровићъ Столоначаликъ у оддѣленію Санитета; Алекса Анастасіевићъ, Казначей; Петаръ Я. Јовановићъ, Јованъ Поповићъ, Протоколисте; Андрея Ковиляцъ Секретаръ Апеллаціоналногъ Суда; Торе В. Јовановићъ, Стеванъ Мюдраговићъ, Димитрія В. Црнискій, Іаковъ Хербезъ Канцелисте; Петаръ Лукићъ, Казначей Начал. Окруж. Београдскогъ; Јованъ Миловановићъ, Алекса Николаевићъ, Писари Суда Окруж. Београд. Цвѣтко Раіовићъ Писаръ Началничества Окруж. Београд. Јованъ Саввићъ рачуноводитель Суда Београд. 20.

Винковци.

Честнѣйшій г. Мато Топаловићъ, Римско-католичанске цркве Капеланъ, екс. 10.

Врбасъ.

(послао Чести г. Петаръ Вучерићъ, Парохъ).

Чести. г. г. Георгій Радосавлѣвићъ, Петаръ Вучерићъ Пароси Врбашки. Бысокоучен. г. Косма Стояковићъ, Учитель; Почтенород. г. Савва Міятовићъ, староврбашкій Кмезъ; Благонадежд. Питомци Латинск. школа: Корнелій отъ Радишићъ, Антоній Коньовићъ, Гаврилъ Дракулићъ, Александ. Белаковъ, Ное Дунѣрскій, Василій Жекаровићъ, Димитрій Брамковићъ, Стефанъ Новаковићъ, Александ. Иванићъ, Георгій Гаванскій, Іоаниъ Стакићъ, Михаилъ Стефановићъ IV. грам. классе Слуш.; Милошъ Арадскій, Симеонъ Влашићъ, Урошъ Дорићъ, Милошъ Глигоровићъ, Лазаръ Чарнобарићъ, Георгій Іанковићъ, Милованъ Райковићъ III. грам. классе Слуш.; Александ. отъ Стойчевићъ, Іоаниъ отъ Николићъ, Димитрій Алексіевићъ II. грам. классе Слуш.; Іоаниъ Матићъ, Феодоръ Гаванскій, Георгій Георгіевићъ I. грам. классе Слуш. 30.

Вршацъ.

(послао Благород. г. Георгій Буришићъ, Адвокатъ).

Пречести. г. Лаврентій Гершићъ, Протосингелъ, и Богословіе Профес. Филипъ Трамдафировићъ, Протопр. Благород. г. г. Еремія Стоядиновичъ, Лазаръ Цвенъ, Георгій Маноиловићъ, закл. Унгарски Адвокаты; Никола Георгіевићъ, Любомиръ Младеновъ, Канцелисте; Тимов. Петровићъ, Grundbuchführer; Почтенород. г. г. Іоаниъ Анѣлковићъ, Аксент. Іоанновићъ, мѣбр. Общ. членъ; Григорій Мештерѣвићъ, St. Wachtmeister; Бысокоучен. г. Іоаниъ Шестићъ, Богословацъ. 12.

Вуковаръ.

Пречест. г. Петаръ Космановићъ Протопр. Вуковарскій, Чест. А. Е. М. Комзист. и сл. Вармеѣ Сремске Присѣд., Благородный г. Димитрій отъ Рогулићъ сл. Сремске Вармеѣ дѣйствительный, и више сс. Вармеѣ Присѣд. Г. Іустинъ Михайловичъ экс. 10. 12.

Гложанъ.

Чести. г. Василиј Николићъ, Парохъ. 1.

Гргетегъ (Монастырь).

Пречестн. г. Еротей Мутибаричъ, Архимандритъ, Чест. Комз. Карлов. и многи Вармеѣ Присѣд. 1.

Грегуревци.

Высокоучем. г. Василиј Игњатовићъ, Учитель; Почтенород. г. г. Димитрій Баракъ, Василиј Стефановићъ, Константинъ Вуковићъ; Благонадежны Ученици: Живоинъ Бурѣићъ, Николај Димовићъ, Василиј Марјиновићъ, Гавриль Костићъ. 8.

Загребъ.

(послао Благородни и Высокоучени г. Вѣкославъ Бабукићъ, Правдоуравникъ (Адвокатъ) и Тайникъ Дружтва Читаонице Илирске Загребске).

Благородна, Высокоучена, Честиѣиша и Почтенородна Господа: Гай Людевит Др. Учредникъ народныхъ новинахъ Илирскихъ. Димитріе Деметер Др. Медицине. Мажуранић Антун Проф. у гимназији Загреб. Жерявичъ Фердинанд Фишкал. Селин Драгутин свештеник и префект у Кр. Комвикту Загреб. Бумьевац Иван сл. Варм. Загреб. подбильежник. Николић Георгія Парок православне источне церкви у Загребу. Халади Иван, властелин у Лукавцу. Миковић Иван капелан. Крестичъ Стефан торговац. Ловрић Франьо торговац у Сиску. Котур Василие Павао торговац у Сиску. Николић Никола торговац. Цар Стефан суплирајући професор маѣарскогъ азика у гимн. Загреб. Хорват Петар Фишкал у Будимѣдини. Ферлић Франьо жупник у Брестовцу и намѣст. комсистеріе пожееке присѣдник и бильежник. Новосел Марко капелан у Шчитареву. Николић Василие призежни бильежник узвишеногъ стола бамскогъ. Петрановић Петар торговац у Задру. Храмовић Илія мудролюбъ слушатель I. год. у Градцу. Дружтво читаонице илирске Загребачке. Дружтво младежи духовне сѣменишта с. сѣдин. Загребачкогъ.

К л е р и ц и.

Дружтво младежи духовне сѣменишта Загреб, римокатолическаго. Шавор Јосип, Финк Едуардо, богословци 4 год. Пучек Јосип, Вулаковић Адолфо, богословци 3. год. Валетић Янко, Јрневић Јосип, богословци 4. год. Беркић Иван, Ухерник Андрија богослов. 2. год. Чапловић Павао богословац 1. год. Вахтер Драгутин, Жигровић Фердинанд, Станчић Вѣкослав, Брисаевић Янко, богослов. 1. год. Мартиновић Петар, Јелишевић Славолуб, мудролюба слиш. II. год. Пеичић Александер, Шантек Јосип, Томпак Густав, Лапоши Мартин, Горшета Никола, мудролюба слишат. год. I. н. н. 17. 60.

Земунъ.

Честивѣйшій г. Стефанъ Маринковићъ, римокатолическаго цркве Капеланъ, екс. 8. Н. Н. 2. екс. 10.

Иригъ.

Благородный г. Иоаннъ Кирковићъ, Почтенородный г. Николай Николаевићъ екс. 10. 11.

Карловци.

Пречестивѣйша и Высокоучена г. г. у А. Е. М. Клирикалномъ Училишту Карлов. Профессори: Арсений Стойковићъ, Архимандритъ Раковачкій, Андрей Шагуна А. Е. М. Протосингелъ, Прокопій Ивачковићъ А. Е. М. Архидяконъ, Сергій Каѳанскій А. Е. М. Протодяконъ; Честивѣйшій г. Павелъ Николићъ, Парохъ; Благород. и Высокоучена г. г. Яковъ Герчићъ, Проф. и Директоръ Гимн. Карлов., Иоаннъ Пантелићъ, Проф. Александеръ Нако, закл. Унгарск. Кралѣвства Адвокатъ, и св. Богословіа II. год. слушатель. 8.

(послао г. Александеръ Павловићъ Богослов. слуш.)

Пречест. г. Атанасіе Поповићъ Парохъ. Высокоуч. г. г. Клирицы: Стефанъ Сакићъ, Урошъ Вучерићъ, Раићъ Максимъ, Тодоръ Герчићъ, Танасіе Иванчићъ, Момировићъ Иоанъ, III. год.; Мирковићъ Күриль, Аврамовићъ Николай, Шушићъ Иоанъ, Иоановићъ Лазаръ II. год. 10.

(послао Ђорђе Иоанновићъ Стихотворенія слушат.)

Влагонадежни Ученици сл. Гимназ. Карловачк.

Стихотворенія Слушатели:

Араницкій Ђорђе и Савва, Богдановићъ Василій Румунъ, Вуићъ Иоанъ, Вукосавлѣвићъ Стефанъ,

Іанковиѣ Георгій, Іанковиѣ Константинъ, Калинѣ Александръ, Казимировѣ Божидаръ, Ковачевѣ Николай, Милошевиѣ Кузманъ, Мирковиѣ Ігнатъ, Пошовѣ Любомиръ, Рогѣ Іованъ, Станковиѣ Ђорђе, Стояновиѣ Василій.

Божовићъ Петаръ, Гложанацъ Матија, Илишевићъ
Урошъ, Николићъ Миланъ, Поповићъ Марко, Бу-
кићъ Лазаръ.

Божовиѣ Борѣ, Васиѣ Борѣ, Димовиѣ Іованѣ,
Достаниѣ Станиславѣ, Гочѣ Божидарѣ, Уцѣлѣ, Іован-
чиѣ Іованѣ, Калужичѣ Теофанѣ, Катѣанскіѣ Сте-
фанѣ, Марковиѣ Гавра, Милаковиѣ Аврамѣ, Ми-
хаиловиѣ М.: Мишковиѣ Гавра, Мутибарѣ Тиме,
Остоѣ Сима, Сечанскіѣ Чедомилѣ, Стамиѣ Кузманѣ,
Стояковиѣ Лазарѣ, Шаниновиѣ Спиридонѣ. 54.

Славна Читалица Илирска Карловачка екс. 10.

Г. Іосифъ Маеръ села Кларе Билѣжнискъ 5, ексем,
Честифѣша г. г. Георгіе Пандуровиѣ Парохъ, Габріель
Козмановиѣ Капеланъ, г. г. Глиша Периѣ Учитель,
Петаръ Путиѣ Касиръ, Міхалъ Кормановиѣ Лаза
Петровиѣ сиротински Отаѣ, Янко Злояцовиѣ пр-
времякъ, Дамянъ Николинъ Землѣделаѣ, гд. Бугеміи
Надашки Билѣжнискъ, изъ Сараволѣ перви и други
свезак, г. Іосифъ Зданієвиѣ Билѣжнискъ изъ Рече. 15.

Чести. г. Симеонъ Стефановиѣ Парохъ изъ Молдаве Старе, Чести. г. Петаръ Пстковиѣ Капеланъ,

Благородный г. Александеръ одъ Лазаревикъ, Земледержацъ Велико-Средишкій, Поштенород. г. г. Трговци: Иоаниъ Трифуновикъ, Иоаниъ Јовикъ, Иоаниъ Марковикъ, Павле Кунатровикъ, Сава Станковикъ, Матеа Богдановикъ, Димитрие Илиъ сапунѣжја, Јосимъ Еритѣ, сурсабовъ.

11.

Косиль.

Чести. г. Аврамъ Ворѣашки Парохъ.

I.

Крутедолъ (Монастырь).

Пречестѣйшій г. Димитрій Крестикъ, Архимандритъ, и А. Е. М. Апелаторіе и выше п. Вармеѣ Присѣдат. Преподобна г. г. Еромонаси: Теофанъ Адимникъ, Юстинъ Павловичъ, Арсеній Миросавлѣвикъ; Евлогій Кузмановикъ Еродякомъ.

5.

Кулинъ.

Честѣйшій г. Стефанъ Милошевикъ, Парохъ; Василій Бороцкій Дякомъ и Учитель. Благородный г. Младенъ одъ Стратимировикъ, Земледержацъ Кулинскій. Г. Адамъ Поповикъ, Ишпанъ.

4.

Лешница (у Сербіи).

(послао Высокоученый г. Јованъ М. Штитарчевикъ).

Благородна г. г. Помощникъ Началничества Окр. Подринск. Штабс-Капетанъ Јованъ Миловановикъ. Казначей Окр. Подринскогъ Јованъ Миѣикъ. Практикантъ Началничества Димитрій Николѣкъ. Практикантъ Тома Бабиѣкъ. Практикантъ Лазаръ Симиѣкъ. Писаръ Среза Азбуковичкогъ Павле Михайловичъ. Писаръ Среза Раѣвскогъ Матей М. Крашиѣкъ. Началникъ Среза Раѣвскогъ Поручикъ Живанъ Антоніевикъ. Писаръ Среза Ядранскогъ Војо Катиѣкъ. Писаръ и привременный Осмотритель Сл. Карантина Любовійскогъ, Аѣимъ Моловикъ. Бумрукѣжја Састанка Аде Шепачке, Ристо Младеновикъ Ягодинаѣкъ. Надзиратель Аде реченне Лазаръ Ирикъ. Писаръ Началничества Окружја Подринскогъ Јованъ М. Штитаровикъ скупитель пренумеранта.

12.

Митровица.

Благородный г. Теодоръ Беркиѣкъ, ц. кр. Капетанъ за ревностіе любителей книжества илырскогъ по Славошн.

екс. 20.

(послао Почтенород. г. Милошъ Д. Конѣвиъ).

Благородный г. Арсеній Любиковиъ ц. к. Лайт-
мантъ; Благород. госпоже: Марія отъ Ауеръ; Марія
Поповиъ за кѣрь Катарину, Катарина Миликовиъ
за сына первенца Петра; Почтенородна г. г. Стефанъ
Петровиъ, Александеръ Вуяковиъ, Константинъ
Баниъ, Милошъ Д. Конѣвиъ, трговци. 8.

Новый Садъ.

(скупіо Дръ Петаръ Іоанновиъ).

Благородный г. Георгій Сервицкій, одъ Турске Ка-
паниже, многи' сл. Вармеѣа' т. с. Присѣдникъ, Гимназіе
Н. Садске Патронъ. Благородный г. Георгій Диванъ
одъ Падее, многи' сл. Вармеѣа' т. с. Присѣдникъ. Бла-
городный г. Димитрій Стратимировиъ одъ Кулпина.
Благородный г. Савва Илиъ одъ Зорленцъ-Мика. Бла-
городный г. Радивой Стратимировиъ одъ Кулпина, за-
клѣтый Унгарскогъ Кралѣвства обои' права' Адвокатъ.
Влагородна г. г. Н. Садеки Сенатори: г. Францъ Лангъ,
намѣстный Бировъ. г. Єфтимій Іоанновиъ, Гимназіе
Патронъ и сл. ср. Вармеѣе т. с. Присѣдникъ. г. Іоаниъ
Камберъ намѣстный *Bürgermeister*, Гимн. Патронъ, и
сл. ср. Вармеѣе присѣдникъ. г. Павелъ одъ Іоанновиъ
више сл. Вармеѣа' т. с. Присѣдникъ. г. Др. Іоаниъ Хад-
жиъ, Гимн. Директоръ и Патронъ. г. Ілія Стояновиъ.
Благород. и Высокоучена г. г. Медицине Доктори: г. Ан-
дрей Камберъ, сл. ср. Вармеѣе т. с. Присѣдникъ. г. Але-
ксандеръ Димиъ, избр. Обштине Членъ. г. Григорій
Секулиъ, избр. Обштине Членъ. г. Вукъ Мариковиъ.
Іоаниъ Шафарикъ Славянскій Списатель. г. Алексан-
деръ Кода. Благородна г. г. Адвокати: Андрей Пече-
ловиъ; Гаврилъ Ползовиъ избр. Обштине Членъ; Іо-
аниъ Матиъ; Петаръ Шилиъ; Іоаниъ Петровиъ; Ге-
оргій Кузмановиъ; Михайлъ Николѣ; Григорій
Іовшиъ варошкій Фишкалъ; Михайлъ одъ Николѣ
Вице-Нотарій; Іоаниъ Пасковиъ; Симеонъ одъ Ради-
шиъ; Димитрій Кузмановиъ; Петаръ Нешковиъ;
Александеръ Костиъ; Ааронъ Малетинъ; Іоаниъ Іоан-
новиъ; Атанасій Трифковиъ; Димитріа Павловиъ;
Іосифъ Шимиъ; Андрей Петровиъ; Василий Романо-
виъ; Даміанъ Кауляцій; Георгій Давидовиъ; Василий
Обрадовиъ; Іоаниъ Живаковиъ; Урошъ Поповиъ,
Гаврилъ Баяцъ сл. кр. т. заклѣтый Нотарій; Георгій
Богданъ сов. юриста. Благородна и Высокоучена г. г.

Профессори и Учителни: г. Игнатій Іоанновиъ Реторике; г. Георгій Георгієвиъ IV. шк.; г. Лазарь Лазарєвиъ III. шк., и Адвокатъ; г. Несторъ Исаковиъ II. шк.; г. Димитрій Янковиъ I. шк., и Адвокатъ; г. Іоаннъ Чокоръ, маѣарскогъ єзика. Дамянъ Милетиъ II, Іоаннъ Милошевиъ I. норм. шк. Н. Н. 2. Благородна г. г. варошки Канцелисте: Александеръ Коиъ; Павелъ Летиъ; Гавріиль Міодраговиъ; Димитрій Михайловиъ. Почтенородна г. г. Георгій Лубуриъ Ђурчія и избр. Общ. Членъ; Іоаннъ Ползовиъ женскогъ одѣла Тѣлоукрасителъ; Стефанъ Николиъ, Стефанъ Ненадовиъ, Василий Кацдеморте, Трговци; Петаръ Кузмановиъ, грађанинъ и винопродаватель. 64.

(скупио Чести. г. Григорій Андреевиъ, Парохъ).

Пречестиѣйшій г. Николай Голлешъ Діштриктуалній Прото-Іерей, Парохъ Греко-каѳ. Новосадскій, и сл. Комитата Сремскаго Судейскія Табули Присѣдатель екс. 5. Честиѣйшій г. Платонъ Єфремовиъ Парохъ Ново-Садскій. Благородный г. Георгій Адамовиъ маѣ. права Адвокатъ. Благород. г. Петаръ одъ Михайловиъ. Благород. г. Іоаннъ Владисавлєвиъ Адвокатъ. Высокоученый г. Яковъ Живановиъ С. С. X. X. и философіе Докторъ. Г. Мойсей Поповиъ Stadtschreiber Магистрата Петроварадинскогъ. г. Іоаннъ Теодоровиъ Ветерекаріе Магистеръ. Поштенородна г. г. Трговци: Димитрій Видуловиъ; Іоаннъ Михайловиъ; Іоаннъ Панаотовиъ; Теодоръ Дада; Петаръ Аврамовиъ; Стефанъ Томиъ; Димитрій Аввакумовиъ за сына Георгія; Димитрій Милутиновиъ за кѣрь Анну; Петаръ Драгуновиъ; Георгій Ползовиъ Тудоръ при црквѣ Св. 3. Єрарха; Георгій Форовиъ; Александеръ Величковиъ; Петаръ Топаловиъ; Симеонъ Топаловиъ; Матей Петровиъ малѣръ; Давидъ Сибирскій винопродавацъ; Іосифъ Марковиъ чизмаръ; Михайль Кристиъ; Александеръ Летиъ трговацъ; Гавріиль Поповиъ ѣурчія; Димитрій Савиъ санунчія; Петаръ Янковиъ кроячъ; Іоаннъ Іоанновиъ Вуриамъ винопродавацъ; Димитрій Циковиъ трговацъ; Илія Огняновиъ; Георгій Петковиъ; Іоаннъ Димитрієвиъ кроячъ; Іоаннъ Марцикиъ шустеръ; Іоаннъ Андреевиъ ученикъ. Г. Георгій Шилиъ, Лазаръ и Наталія Ђудиъ. 43.

(скупио г. Ђорђе Кираковиъ).

Пречестиѣйшій г. Варнава Дамяновиъ, Епископскій Протоіакоуъ. Пречести. г. Константинъ Маринъ.

кривъ Катедралный Парохъ, чести. Квизисторіе Бачке
 Присѣдатель, гимназіалне младежи Ексхортаторъ и
 Списатель сръбскій. Чести. г. г. Георгій Вуковиъ Па-
 рохъ, г. Матей Костиъ Администраторъ. Благородна
 г. г. Гаврилъ Байчевиъ, Адвокатъ, и г. н. с. школа
 круга бачкогъ Директоръ. г. Константинъ Поповиъ,
 Камерашъ. г. Александеръ Георгиевиъ Адвок. и варош.
 Вице-Екзакторъ. г. Петаръ Сараида, Сиротинскій
 отацъ. г. Димитрій Сараचेвиъ, Хирургъ. г. Констан-
 тинъ Исааковиъ, г. Павелъ Камберъ, Адвокати. По-
 штенородна г. г. трговци: Іоаниъ Политъ, Александеръ
 Нако, Петаръ Стојановиъ избр. Общ. членови. Ысо-
 коуч. гг. Константинъ Кузмановиъ соверш. Клирикъ и
 Учитель, Стефанъ Величковиъ, Димитрій Протиъ,
 Теодоръ Мандиъ, II. год., Александеръ Шевиъ I. год.
 филос. Слушат. у Пожуну. Почтенор. г. г. трговци: Іо-
 сифъ Мачванскій, Андрей Димитриевиъ, Георгій Ше-
 виъ, Іоаниъ Малетиъ, Петаръ Абадиъ, Павелъ Ли-
 чампиъ, Симеонъ Іоанновиъ, Кирилъ Влашиъ, Геор-
 гій Хаджиъ, Аркадій Радосављевиъ, Савва Чокчиъ,
 Марко Поповиъ; Сава Груиъ соларъ; Константинъ
 Мирковиъ курчія; Іоаниъ Николиъ сурсабовъ. Бла-
 гонадежд. Питомцы сл. Гимназ. Н. Садске: Іоаниъ Ко-
 стиъ, Ефтимій Илиъ. Вождаръ Поповиъ, Василиъ
 Радинъ, Павелъ Іоанновиъ Харишъ, VI.; Іоаниъ Ма-
 ксимовиъ, Георгій Райковиъ, Петаръ Радовановиъ
 V.; Светозаръ Бабиъ, Теодоръ Ползовиъ, IV.; Іоаниъ
 Романовиъ, Атанасій Урошевиъ, Петаръ Ловренскій,
 Петаръ Ненадовиъ, III.; Василиъ Аввакумовиъ, Геор-
 гій Гвоздамовиъ, Николай Новаковиъ, Стефанъ Си-
 моновиъ, Стефанъ Ракиъ, Ђорђе Лубуриъ, II. Класе
 Слушатели.

54.

(послао Високород. г. С. одъ Шумарскій Маіоръ)

Благородна г. г. Капетанъ Іоаниъ одъ Демелиъ. одъ
 Е. Х. Леополд. Регементе Н. 53. у Варадину. Капетанъ
 Александеръ Милутиновичъ одъ Миловски, Баронъ одъ
 Вайхселбургъ Крижовачке Регементе у Беловару. Рит-
 майстеръ Михаилъ Милутиновичъ одъ Миловски Ба-
 ронъ одъ Вайхселбургъ, кодъ Катанске Регементе Е. Х.
 Іозефъ Н. 2. у Осеку. Ритмайстеръ Іосифъ Милутино-
 вичъ одъ Миловски, Баронъ одъ Вайхселбургъ Катанске
 Регементе Цесар-Фердинандъ Н. 1. у банатск. Ujprécс.

Лайтнантъ Богданъ Шумарски бродске Регементе у Ба-
биной Греди. — Градишке Регементе: Благор. г. г. Ка-
петанъ Елесіе одъ Ранковичъ, Ассесоръ више Вармежа.
Оберлайтнантъ и рачуноводаць Стефанъ Милошевичъ.
Лайтнантъ Константинъ одъ Остоичъ. Благор. госпожа
Ангелина Мамдровичъ, рождена Райличъ. Госпожа Ха-
рітіа Іосиповичъ, рождена Орлушичъ. 10.

Острогонъ.

Благородный и Высокоученый г. Драгутинъ Руми,
Мудролюба и С. С. умѣтностей Докторъ, права Про-
фессоръ, и многи' учены' дружба членъ. 1.

Ораовица (у Камералу).

Поштенородный г. Константинъ Поповиѣ, Трго-
ваць. 1.

Паланка.

Пречестнѣйшій г. Дмитрій Поповиѣ Парохъ Па-
ланачкій, и чести. Конзисторіе Присѣдникъ. Честиѣй-
шій г. Марко Доиѣ Парохъ Паланачкій. Высокоуче-
ный г. Іліа Ракиѣ Нотарошъ. 3.

Панчево.

(послао Благород. и Высокоуч. г. Іоаниѣ Саблякъ, Ц.
Кр. Нормальный Школа Директоръ, и осталихъ народ-
нихъ училищахъ у Банат. краини верхов. Надзыратель.)

Честиѣйша г. г. Пароси, и чести. Конзисторіума
Темишварскаго Присѣдателя: Арсеніе Векецкій, у
Ярковцу, Стефанъ Волгаричъ у Долови, и Іоаниѣ Іо-
анновичъ у Уздину, Честиѣйша г. г. Пароси: Лазаръ
Богдановичъ у Гаю; Марко Івачковичъ, Іоаниѣ Григо-
ріевичъ, Живанъ Івачковичъ, и Петаръ Арсеніевичъ у
Делиблату; Іосифъ Радивоевичъ у Мраморку; Свмеонъ
Мишковичъ и Філіпъ Поповичъ у Долови; Георгій
Буричъ, Іосифъ Речичъ и Петаръ Поповичъ у Новомъ
Селу; Васілій Поповичъ у Петровомъ Селу; Пантелей-
монъ Петровичъ у Фердину; Дмитрій Пиваровичъ и
Марко Нешковичъ у Самошу; Фаддей Петровичъ и
Стефанъ Дридарскій у Добрицы; Георгій Дридарскій
у Маргяицы; Георгій Войновичъ у Канаку; Алексан-

дєрь Радѹловичь у Томашевцѹ; Сѹмеонъ Іоанновичь у Перлєзѹ; Петарь Предичь Канєланъ у Орловатѹ; Петарь Іоанновичь Діаконъ и Учитель у Брєстовцѹ. Благородна г. г. Н. Іосимовичь Канєтанъ у Старчевѹ; Н. Предичь Обрлѣйтнантъ у Ковинѹ; Н. Михайловичь и Адамъ Косаничъ Обрлѣйтнантъ; Ѳеодоръ Іоанновичь Лѣйтнантъ у Дѹбовцѹ; Андрей Чонка Лѣйтнантъ у Гаю. Г. Стражамаѣстєри: Радивой Руссовъ, Лука Кириловъ у Дєлиблатѹ; Георгій Иличь у Алибѹнарѹ. Высокоучєна г. г. Учитєльи: Трѹфонъ Радановичь, Савва Марковичь, Іоаннъ Иличь, Елїсей Димитрієвичь, Нїколай Пиничь, Ѳома Петковъ, Ѳеодоръ Поповичь, Іоакимъ Нїколичь, Іоаннъ Кочоба, Александръ Нїколичь, Савва Арсєновичь, Григорій Іоанновичь, Ѳеодоръ Петровичь, Аванасій Філіпповичь, Іоаннъ Поповичь, Ѳеодоръ Новаковичь, Живота Щанчъ, Ѳеодоръ Вѹичь, Григорій Коляничь, Андрей Петровичь, Міханль Арханѣловичь, Ааронъ Маринковичь, Іосифъ Миловановъ, Ѳеодоръ Лазичь, Васілій Болянацъ, Н. Мургуль. Тїмѡеєй Аѣимовичь, Александръ Бугарскій, Васілій Петровичь, Стефанъ Іоанновичь, Павєль Векецкій, Павєль Миличъ, Аксєнтїє Рогожарскій, Георгій Враговичь, Димитрій Ѳеодоровичь, Трѹфонъ Нїколаєвичь, Павєль Вишнїчкій, Іоаннъ Станковичь, Нїколай Арханѣловичь, Іоаннъ Поповичь, и Іоаннъ Евтичъ; г. Евта Іоанновичь Постмаѣстєрь у Новомъ Сєлѹ. Почтємор. г. г. Терговци: Іоаннъ Іоанновичь, Іосифъ Івачковичь у Дєлиблатѹ; Марко Милѣвичь у Орловатѹ; Стефанъ Марковичь у Ковинѹ; Арсєній Коларскій Арєндаторъ у Дєлиблатѹ; Госпоѹ Марта Живковичь Супруга г. парѡха, Елена супруга г. Кралѣва трѡгов. Агринина, Кралѣвъ, Петаръ Силаѣ. Граннчарь, Аксєнтїє Титиръ. Благородный и Высокоучєный г. Саблякъ ц. кр. школа. Дирєкторъ и осталихъ народнихъ училищахъ у Бѹматской краини верхов. Надзыратель, экс. II. Н. Н. 50. свєга 150.

Петроварадинъ.

Чєстїѣйшїй г. Васілій Субботицъ Регимєнскій Канєланъ. Благородна г. г. Павєль Шєроглицъ Адвокатъ; Георгій Георгієвичъ Постофициръ; Стойко Бига, и Илѣмъ Шиматовицъ, Обрлѣйтнантъ; г. г. Лѣйтнантъи:

Іованъ Цесаровъ, Деметеръ Геринъ, Марко Халлаваня,
Н. Вахтеръ. 9.

Пешта.

Преподоб. и Высокоученный г. Іоакимъ Колларъ,
Евангелическй Проповѣдникъ; Благородна г. г. Евгеній
одъ Бурковиъ, кр. вѣховный т. н. с. народны Школа
Надзыратель; и выше пл. Вармежа Присѣд. г. Михаилъ
Костиъ Лацко Адв. и выше пл. Вармежа Присѣд. Вы-
сокоучен. г. г. Георгій Куляничъ, Префектъ, Димитрій
Радуловиъ соверш. Медицины, Николай Дада III. год.
Медиц. Слушатель. Н. Н. 24 екс. 30.

Пивнице.

Почтенорѣд. г. Имя Теодоровиъ ц. к. Соларъ, и
сиротинскій Отацъ 5. екс. Господична Персида Гайчи-
мовиъ. 6.

Пирошъ.

Честивѣйшій г. Петаръ Веселиновиъ, Парохъ Пи-
рошскій. 1.

Прагъ.

Благородни и Высокоучени г. Павелъ Іосифъ Ша-
фирскъ, Докторъ философіе, и многи учени дружба
членъ. 2.

Привина Глава (Монастырь).

Преподобѣйшій г. Серафимъ одъ Миросавлѣвиъ
Игумена, и сд. Сремске Вармеже Присѣдникъ. 1.

Ривница.

Стефанъ Васильковиъ трговацъ. 1.

Рума.

(послао Благор. г. Георгій Лазаревиъ, Адвокатъ).

Честн. г. г. Симеонъ Байнолугански; Парохъ Буѣ-
новачки; Петаръ Стояновиъ Парохъ Брестачки. По-
штенор. г. Димитріе Стаиъ трговацъ Румски. Благор.
г. Георгій Лазаревиъ, Адв. 4.

Руссія.

Н. Высекеродіе г. Придворный Совѣтникъ На-
деждинъ, Благород. и Высокоученный г. Ізмаиль Івано-
вичъ Срезинскій, Профессоръ славенскогъ языка и ли-
тературе у Свеучилишту Харховскомъ. 2.

Сегединъ.

(послао Чести. г. Димитри Поповиѣ Бакоу и Учитель Сегедински.)

Честѣйша г. г. Павле Стаматовиѣ Парох Сегед. и Конс. Присѣдат.; г. Димитри Іанковиѣ Парох Старо-Канъишки; г. Петар Петровиѣ Парох Мартоушки; г. Іован Веселиновиѣ Капелан Балински; г. Георги Іаковлевѣ Бакоу Балински; г. Димитри Поповиѣ Бакоу и Учитель Сегедински; Благород. г. г. Стефан Петровиѣ велики Натарош, и Сиришког Спаилука Аренд.; г. Васили Стойшиѣ Капетан варошки; г. Васили Веселиновиѣ Адв. и Вице-Натарош; Почтенород. г. г. Димитри Нешковиѣ избрани грађанин; г. Іован Фотти Аренд. Спаилука Балинског; г. Іован Жераница трговац и избрани грађанин; г. Аврам Брановац трговац; г. Іован Хачжи Тодоровиѣ трговац; Благородна госноя Поликсена Рад. Арсеновиѣ рођена од Чокиѣ; Господичне Маріа Фотти и Катарина Петровиѣ; Высокоучен. г. г. Светозар Бошковиѣ, Марко Іоановиѣ, и Ђорђе Петровиѣ II. год. фил. слушатели; г. Іован Сремац, и Стефан Николиѣ I. год. фил. слушатели; г. Георги Лаушевиѣ IV. латинске школе ученик. 23.

Д. Сентиванъ.

Чести. г. г. Николай Григоріевиѣ, и Григорій Гашиѣ, Пароси. 2.

Сентиванъ Ковильскій.

Чести. г. Савва Каѣура, Парохъ. 1.

Силбаниѣ.

Чести. г. Никола Перишиѣ, Парохъ. 1.

Солборъ.

(послао Благор. г. Іоаниѣ Іанковиѣ, Адв.)

Благородный г. Исидоръ одъ Николиѣ сл. Бачко Вармеѣ действительный Виценотаріѣ, а Сремске т. е. Присѣдникъ. Благородный г. Іоаниѣ Михайловиѣ, Сематоръ и Капетанъ. Благородна и Высокоучена г. г. Адвокати и Профессори Препарандіе: Трифунъ Атанасковиѣ, Іоаниѣ младиѣ Берѣѣ, Никола Михайловиѣ. Высокоученый г. Димитриѣ Мороквашѣ; Учитель. Поштенородна г. г. Трговци: Михайла Мациревиѣ, Ома Костиѣ избрани. Благор. г. Іоаниѣ Іанковиѣ Адвокатъ Ч. екс. 12.

Сибачъ.

Высокоуч. и Іоаниѣ Валубидиѣ, Учитель. 1.

Сотинь.

Благород. господична Марія отъ Ісааковикъ. 1.

Темишварь.

(послае Благород. г. Павелъ Радовановичъ, Адвокатъ).

Преч. г. Іоаниъ Васичъ Протопресвѣтеръ Темишварскій. Благ. г. Хіларіонъ Влаховичъ отъ Драгомирешѣ, великій Біровъ Темишнарскій, и вишыхъ славныхъ Комітатовъ Табуле Судейске Присѣдатель; Благ. г. Василій Паѣанскій отъ Висакъ, вишыхъ славныхъ Комітатовъ Табуле Судейске Присѣдатель, Новосаѣаникъ; Благ. госпожа Евфросимія отъ Папхазій, Спашійница; Госпожа Христина Никодичъ, рождена отъ Мѣросавѣвичъ; Благ. г. Атанасій Звекичъ, великій Фішкаль Темишв. и сл. Комітата Чанадскогъ Табуле Судейске Присѣдат.; Благ. г. Георгій Константиъ Георгіевичъ отъ Ападіа, вишихъ слав. Коміт. Таб. Суд. Присѣдатель; Благ. г. Панель Веселниновичъ, Варош. и. Віце-фішкаль; Благ. г. Георгій Савикъ Землемѣрь варош. Благ. г. Константиъ Поповичъ, закл. Мачж. Адвок. и варош. и. Віце-Нотарій; Благ. г. Іоаниъ Поповичъ, виш. слав. фаміліахъ Фішкаль. Благ. г. Живоинъ Поповичъ, закл. Мачж. Адв. Бл. г. Василій Ломгиновичъ закл. Мачж. Адв. Бл. г. Новакъ Груничъ закл. Мачж. Адв. Бл. г. Ааронъ Богдановичъ закл. Мачж. Адв. Бл. г. Павелъ Радовановичъ закл. Мачж. Адв. Новосаѣаникъ; Бл. г. Стефанъ Богдановичъ закл. Нотарій; Бл. г. Трифонъ Сретковичъ варош. Експедиторъ. Высокоуч. г. г. Константиъ Хаджицъ веркол. права Слыш. Лазаръ Новаковичъ права Слышат. Почтемород. г. г. Мѣхалъ Шевичъ терг. и избр. членъ Общ. Іоаниъ Деметерфи Гражданинъ и домукрѣжатель, Софроній Груничъ дурчіа, Іоаниъ Шандровичъ терг. Константиъ Вучковъ тергов. Георгій Чобановичъ сапунчѣа, г. г. Іоаниъ Поповичъ, Константиъ Георгіевичъ, Григорій Томичъ, и Іоаниъ Зєга, калфе торговачке; г. Аркадій Пенъ торговачъ, екс. 10. 40.

Товаришево.

Чести. г. г. Василій Вуковикъ Парохъ, и Симсонъ Іоанновичъ Капеланъ. 2.

Турія.

Чести. г. Александеръ Бастиъ, Парохъ. 1.

Футокъ.

Чести. г. г. Стефанъ Николитъ, Георгій Груничъ, Пароси; Благород. г. Гаврилъ Поповичъ, Адвок. Почт.

г. г. Иоаннъ Димитріевнѣ, торговаць; Гавриилъ Іосифовнѣ чизмарь; Александеръ Веснѣ ученикѣ. 6.

*Шабачъ. *)*

Пречестнѣйшій г. Іоаннъ Павловичъ, Протопресвитеръ Шабачкій, и чести. Конзисторіе Присѣдникъ. Пречестнѣйшій г. Игнатій Василъ Парохъ Шабачкій и Намѣстникъ. Чести. г. Матей Станикъ, Дяконъ и Учитель. Чести. г. Григорій Илиѣ придворный Дяконъ. Благородный г. Сава Поповицъ; членъ суда Шабачкогъ. Благор. г. г. Иоаннъ Димитріевнѣ Секретарь суда Шабачкогъ, и Александеръ Ристикъ Секретарь Конзисторіе Шаб. Высокоученый г. Даминъ Маринковнѣ, Профессоръ I. грам. классе Шабач. г. Столикъ Обрадовицъ, Писаръ Начальничества Шабачк. г. Милошъ Петровицъ, Писаръ Подц. г. Радивой Милошачевнѣ Писаръ Мачванскій. 11.

*Штаврска. **)*

(послао Благород. и Высокоуч. г. Станко Вразъ)

Пр. г. Др. Антун Вогрин профессор богослова у Градцу. г. Др. Ст. Кочевар учитель сталишин. Др. I. Готтвайсс носѣдник земальски. г. Кол. Квас профессор ширскогъ езика на свеучилишту Градачком. Пр. г. г. Антун Волф жуник у Цельском котару; Антун Кремפל жуник у Мариборском котару; Буро Маѣшиѣ поджуник; Иванъ Клайжер поджуник и магистерхори; Іаков Кошар поджуник; Іоз. Муршец поджуник и одгонитель. м. м. 8.

У Крайнской:

Г. Др. Фр. Прешераи адвокат. Г. Міо Кастелиц библіотекар. Г. Іоз. Рудеж властелин рибнички. П. г. г. I. Ілиѣ жуник Стружки; I. Жемла жуник; I. Крашина поджуник; М. Пинтер поджуник; Антун Жакель богословац.

У Корушкой:

Пр. г. г. Урбан Іарник жуник у Моосбургу; Матія Маср поджуник у Рожњи; I. Коросец богословац у Цѣловцу; I. Улага богословац Цѣловачки. 20.

*) Ова почитаема Господа, жаромъ родолюбъ одушевљено, изволаи су изразити се, да остаю ревности предбройници на сваку одъ садъ излазећу Србску књигу.

**) И ова господа остатће, док живу, презумерати Ваше Висл.

Щиатованъ

Пречестнѣйшій г. Пахомій Іоанновъ, Архимандритъ, Честн. Архидіацезальн. Конзисторіе Карлов. и сл. Сремск. Варшав. Присвѣдникъ. 1.

Баково.

Честнѣйшій г. Стефанъ Есековъ, Вице-Ректоръ. 2.
г. Пенкиъ, Спашинскій Эксакторъ.

Свѣта 930. родолюбивы' Предброднича, коймъ на указаной кибжеству нашему наклоности свесрдна одъ насъ буди хвала, за награжденіе!

С а д р ж а н і е.

Страна.

А. Производи у Стиховы.

1. Бачка Вила.	13.
2. Сонетти.	24.
3. Поздрави Бачкой Вили:	
а.) Одъ Сркиниѣ.	5.
б.) Одъ Славонкиниѣ.	7.
4. Скъ Бачкога Кола.	18.
5. Пѣсникъ Бачкой Вили.	17.
6. Жертва Народу Србскомъ.	15.
7. Ревность Славіе.	17.
8. Даворія.	18.
9. У Ноѣи (по чesкомъ).	22.
10. Пролѣте у Србству.	23.
11. Златко Време.	25.
12. Устанакъ Српске Дѣве.	26.
13. Ловацъ.	27.
14. На * * *.	28.
15. Едној Српкињи — (у Споменаръ, (Stammbuch)	30.
16. Милки — (Нѣгованка)	32.
17. Рокъ и Стаза (Романца)	33.
18. На присутствіе Ныове Ексцелленціе Врховногъ Кралѣвине Судца Гдна Георгія Майлата одъ Сѣкхелья у Ср. Карловцу.	35.
19. Ныовомъ Высокопреосвященству Гдну Еписко- пу Вршачкомъ Іосифу Раячићу.	36.
20. Высокородному Гдну Савви Текеліи одъ Ке- вермешъ.	39.
21. Посланица Господину Яику Графу Драшкови- ћу и проч. на његовъ 70. данъ рођенъа покло- нѣна.)	40.
22. У славу Родолюбца Сегедински.	41.
23. Сарайлин Милутиновићу.	45.
24. Станку Вразу.	47.
25. Ютро.	48.
26. Утѣха противъ непогода' свѣта.	50.
27. Милошеви Надписи.	53.
28. Ратованіѣ Золѣ.	54.

Б. Производи у Прози.

I. Вѣтиство.	
Речи Благодарногъ Чувства на Дань Рожденія Ныовогъ Ц. Кр. и Апостолическогъ Величества Фердинанда I. (V.)	61.
II. Повѣстица.	
1. О Славимима Србскимъ.	76.
2. Нѣшто о Илири и Илирству.	111.
III. Сѣзыкословѣ.	
Мысли о Правосиу (надалѣе.)	136.
IV. Народности Србске.	
Народна Поезія Србаля у Србим.	145.
V. Нравственность.	
Моралие Мысли: (продужено.)	
а.) Пріятельство.	152.
б.) Помирѣнѣ.	153.
в.) Равнодушность.	154.
г.) Украси женскогъ пола.	156.
VI. Шала и Збѣля.	
Парадокса Титулолюбія.	160.
VII. Книжество.	
Мали Србски Букваръ (продужено.)	173.

В. Лѣтопись.

I. Исторія.	
Крѣпологицкый Списакъ достопаментны' догађаљ у Срему. (продужено.)	180.
II. Библиографія.	
Нѣколико Надписа' изъ Монастыра Крушедола. (продужено.)	189.

Г. Смѣсице.

1. Какви су Писмениц стари Мађари писали?	193.
2. Одговоръ Г. Вѣкославу Бабукићу.	196.
3. Отворено Писмо Учреднику Бачке Виле.	201.

